

LOVEC 1990 3

glasilo Lovski zveze Slovenije

VIDEOKASETA

LOVSTVO NA SLOVENSKEM

Pobudo za izdelavo videokasete o lovski dejavnosti na Slovenskem mi je zaupal svet za založništvo LZS.

Ko je zamisel dobila podporo tudi pri predsedniku skupščine LZS, sem se lotil vsebinske zasnove. Ta je izhodišče za oceno stroškov snemalne ekipe in TV tehnike ter za kalkulacijo, ki pokaže osnovno ceno posamezne kasete. Po vkalkuliranju materiala, avtorskih pravic in neizogibnih davkov smo prišli do zneska 490 dinarjev za videokaseto v predprodaji.

Ta cena je v primerjavi z drugimi videokasetami, ki jih ponujajo na našem in tujem trgu, visoka. Razlogi:

1. Razne komercialne videokasete, ki se dobijo na našem in zahodnoevropskem trgu, imajo visoko naklado in zato nizko ceno. Upoštevajoč tržne ocene in izkušnje v Sloveniji smo si upali vzeti za kalkulativno količino samo 1000 videokaset v prednaročilu!

2. Na drugih videokasetah so večinoma že izgotavljeni filmi, ki jih je z majhnimi stroški mogoče presneti in razmnožiti v velikih količinah, pri naši, lovski, pa smo morali vračunati celotne produkcijske stroške 4-članske terenske ekipe za 34 snemalnih dni, pa še to bo gotovo premalo, saj nam divjad ne bo pozirala.

3. Čeprav so za TV Ljubljana vkalkulirani samo neposredni produkcijski in tehnični stroški, se je končni račun povzpел na 400.000 konvertibilnih dinarjev, brez prometnega davka in trgovskih marž.

Ker TV Ljubljana ob vsej redni produkciji ne more prevzeti tolikšnega tveganja, objavljamo v soglasju s predsedstvom skupščine LZS zbiranje prednaročil po ceni 490 dinarjev za eno videokaseto.

Način zbiranja prednaročil: v obliki naročilnic po lovskih družinah, ne glede na to, ali bo naročilo bremenilo sredstva LD za vzgojo in izobraževanje ali pa bodo videokasete naročili in plačali posamezni člani.

Za nas bi bilo najbolj praktično, če bi naročilnice iz LD zbirale področne ZLD, v nasprotnem primeru pa prosimo, naj posamezne LD zberejo število interesentov ter pošljejo naročilnice na naslov: RTV LJUBLJANA, Dokumentarni program TV, Borut Mencinger, Moše Pijadeja 10, 61000 Ljubljana.

Dodam naj še, da bodo kasete primerno darilo

lovskih družin področnim šolam, saj bodo vsebinsko zastavljene v vzgojno propagandnem smislu tudi za nelovce, oziroma kot učni pripomoček v šolah, ali kot spominek za turiste in naše izseljence. Če bo do 10. aprila naročenih vsaj 400 videokaset, bo na podlagi sprejetih naročilnic TV Ljubljana izstavila lovskim družinam ustrezne račune. V tem primeru bomo lahko že maja začeli snemati odlomke o velikem oziroma divjem petelinu, ruševcu in srnjaku.

Po enem letu, torej spomladi 1991, bo video kasete narejena; takrat bo v prosti prodaji cena zanesljivo višja od osnovne cene 70 DEM!

Vsebinska zasnova videokasete LOVSTVO NA SLOVENSKEM

(Dolžina 90 minut)

1. *Posnetki naše divjadi* v naravnem okolju ter opisani in po možnosti prikazani načini lova; zanimive značilnosti posameznih vrst ipd.

2. *Kratke predstavitev slovenske lovske organizacije*, gojitvenih lovišč in lovskih podjetij slovenskega lovskega muzeja v Bistri itd.

3. *Glasbena kultura*: nastopi najboljših ali najbolj aktivnih lovskih pevskih zborov in rogistov ter posnetki z letošnje revije na Bledu (10. junija). Večji del kasete bo povrhu še zvočno opremljen z melodijami lovskih rogov najboljših skupin.

4. *Predstavitev najmočnejših slovenskih trofej* in njihovih »uplenitev«, po možnosti na prizorišču odstrela.

5. *Lovski običaji*: pozdrav lovini, pravilno in dostojno izveden lovski krst, ravnanje s plenom itd.

6. *Lovska kinologija*: prikaz uporabnosti psov v lovišču oziroma glavni načini lova s psi, nekaj o zreji in šolanju psov.

7. *Puškarstvo*: tu sta v zasnovi dve različici:

- a) splošno o lovskem orožju, strelivu, pravilnem ravnanju z orožjem,

- b) predstavitev naših puškarjev-obrtnikov in Puškarne Gorenje-Kranj, vendar pod pogojem, če si zakupijo prostor na kaseti z naročilom vsaj 10 kaset za obrtnike in vsaj 30 za podjetje.

Če bo konec marca dobro kazalo z zbiranjem naročil, bomo že v majski številki Lovca objavili scenarij s konkretnimi predlogi oziroma vabili za sodelovanje tistim posameznikom in skupinam, ki naj bi pomagali soustvariti našo prvo videokaseto.

Borut Mencinger

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,

revija za lovstvo

letnik LXXIII, št. 3

marec – sušec 1990

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiskarna »Mladinska knjiga«
v Ljubljani.
Poštnina je plačana pri pošti 61 102 Ljubljana.

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic
Andrej Dvoršak, Branko Galjot,
Konrad Sajdi, Jože Perko, Marjan Toš.

Lektor in korektor Sončika Lorenci.

Tajnica uredništva Eva Strajnar.

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 24 200 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Naročnino je treba plačati vnaprej na
žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Izvod revije stane 21 din

Za druge naročnike

je letna naročnina 231 din

Za tujino 232,70 din (33,25 DEM)

Vsa gradiva (tipkopis!) za objavo pošljite

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 – p.p. 505,

61 001 Ljubljana.

Telefon (061) 214-948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malih oglasov:

do 15 besed 16 din, od 15 do 25 besed
20 din, od 25 do 30 besed 24 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,40 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

Devizni račun

50 100-620-010-25731-3090/2

Telefaks: 061-217-994

IZ VSEBINE

dr. Leo Šešerko	66	Projekt Zelenih Slovenije o varovanju okolja
dr. J. Mehle in dr. V. Čeč	68	Ali zdaj še tularemija?
Veljko Varičak	70	Tujski lovski turizem v loviščih LD leta 1988
Aljžije Frkovič	74	Ponovna naselitev in spremljanje medvedov v gozdovih Spodnje Avstrije
Sekretariat LZS	76	Pregledi dejavnosti službe pravne pomoči pri LZ Slovenije
A. Bubenik – B. Krže	77	O obdobjih pridobivanja tolšče in o zimskih stiskah divjadi iz družine jelenov
Lovska zgodba	79	2. Pisi se spopade z vaškim psom – Lojze Števanec
Mnenja in kritike	80	
Dušan Žižek	80	Kdaj bomo gospodarili pravilno?
Livio Rijavec	82	Goniči in lovna doba na zajca
Evald Mlinarič	83	Prekmurski jeleni
Jože Perko	84	Lov na pižmovke s pastjo
Lovska organizacija	87	35 let družine in 25 let lovskega doma LD Paloma Sladki vrh – F. Polanec
	87	40-letnico LD Tržič proslavili z razvitjem prapora – M. Perko
	88	Zgledno sodelovanje organov ljudske milice oddelka Vojnik in LD Vojnik – F. Križnik
Jubilanti	88	Angel Turk – 80-letnik Mihael Černej – 60-letnik Saša Vuga – 60-letnik
Lovski optrnik	90	Polharski in drugi noži mojstra Janeža – A. Dvoršak
	91	O hibridih med gozdnimi kurami – V. Mikuletič
	91	Spomini – P. Ocvirk
V spomin	92	Robi Delorenzo st. Lojze Toplikar
Lovska kinologija	93	Troboj v vodnem delu ponovno v organizaciji LKD Pomurje – V. Pirher
	94	Krajsanje repov – J. Perko
	95	Predvidena legla lovskih psov – KZS
	96	Nov cenik KZS za storitve na področju lovske kinologije – KZS

SLIKA NA NASLOVNICI:

Marca večini srnjakov rogovje doraste, bodočim lanščakom pa v tem času rogovje šele dobro začenja rasti. Praviloma si spomladi rogovje prvi očistijo starejši srnjaki, s tem pa se tudi konča zimsko sožitje in se začne posamično oziroma teritorialno življenje srnjakov. Zato je to obdobje primerno za pogostejše opazovanje srnjadi, saj nam omogoča kar najboljše poznavanje in presojanje starosti srnjakov. Na moč rogovja pa ne vplivata samo zima in prehrana, temveč tudi številni bolj in manj znani dejavniki. Foto: Franc Jensterle, Diana

SLIKA NA ZADNJI STRANI OVITKA: Šoja – Foto: Janez Gregori

Projekt Zelenih Slovenije o varovanju okolja

dr. Leo Šešerko

Do prve akcije sodelovanja Lovske zveze Slovenije in Zelenih je prišlo spontano ob nedavni razpravi komisije za varstvo okolja v skupščini Slovenije, ki se je odločala o predlogu Zelenih, da bi sprejeli zakon o moratoriju hidromelioracij in regulacij vodotokov. Komisija je zaprosila za mnenje celo vrsto institucij in mnenje Lovske zveze je bilo eno najbolj odločnih v podporo temu predlogu. Lobby agrarne industrije pa je bil vendar še dovolj močan, da je do izvolitve nove skupščine onemogočil varstvo najbolj bogatih in pomembnih slovenskih biotopov in rastlinskih in živalskih vrst, ki živijo prav v vodotokih ali ob njih.

Dramatičen padec številčnosti mnogih živalskih vrst (divjadi) in podiranje ravnovesja med različnimi živalskimi vrstami je nazoren in boleč dokaz, da se uničevanje okolja nezadržno nadaljuje. Zeleni Slovenije so od svojih začetkov odločno nastopali proti temu razvoju in zlasti proti mnenju, da se ne da ničesar storiti, da je propadanje okolja pač nezogibna cena našega družbenega in industrijskega razvoja.

Zakonodaja o varovanju okolja in tudi doslednost v njenem izvajanju je danes najbolj napredovala v industrijsko najrazvitejših deželah, medtem ko se umazane industrije selijo v nerazvite dežele in tudi v Slovenijo in Jugoslavijo. Revščina, pomanjkanje političnega pluralizma in parlamentarne ureditve so danes neposredno povezani tudi z uničenjem okolja. Zato je tudi iz ekoloških razlogov potreben takojšen vstop v Evropsko gospodarsko skupnost in uvedba njene restriktivne zakonodaje za varstvo okolja.

Slovenski lovci zadnje desetletje niso ostali križem rok ob tem očitno neugodnem razvoju in propadanju okolja. O tem pričajo neštete razprave, publicistične objave in predlogi za zavarovanje in izboljšanje okolja. Očitno pa se bomo morali povezati z vsemi ljudmi dobre volje, da bi učinkovito ustavili sedanja gibanja. Komisija za varstvo okolja in gojitev divjadi pri Lovski zvezi Slovenije in predsednik zveze ter podpisani smo v pogovoru ugotovili, da se lovci zanimajo za projekte Zelenih, tako kot se Zeleni zanimajo za vsestransko in tudi politično podporo ter sodelovanje z lovci. Zlasti gre za že omenjeni projekt uvedbe moratorija na regulacije rek in potokov ter hidromelioracije, ki smo ga Zeleni sprožili v javnosti pod naslovom

Rešimo štokljo v Sloveniji. Ta predlog je poleg LZS in nekaterih strokovnih zvez podprlo mnogo ekološko osveščenih ljubiteljev narave, vendar ga v skupščini Slovenije ni soglasno sprejela niti komisija te skupščine za varstvo okolja. To kaže, kako potrebno je, da smo varuhi okolja, Zeleni in ekološko osveščeni lovci sami zastopani v prihodnji skupščini, ki bo izvoljena aprila letos.

Smisel akcije **Rešimo štokljo v Sloveniji** in z njo povezani predlog za uvedbo moratorija na nadaljnje vodne regulacije in hidromelioracije je namreč spoznanje, da bi nadaljevanje sedanje politike melioracij in brezobzirnega izsuševanja močvirnih območij Slovenije ter spreminjanje potokov in rek v hudournike in kanale v najkrajšem času pripeljalo do izumrtja štoklje v Sloveniji, obenem pa seveda tudi čaplje, vidre, žab, kačjih pastirjev in preštevilnih drugih živalskih in rastlinskih vrst. *Ne moremo rešiti štoklje, če ne bomo rešili vodnih in obvodnih biotopov*, s tem pa najbolj dragocene naravne dediščine. Zeleni smo pripravili tudi projekt **Ohranimo gozdove.** V nasprotju s potoki in rekami, ki so bili v Sloveniji sistematično uničevani z dosedanjim politiko vodnih regulacij in hidromelioracij, in so te naredile nepopravljivo škodo tudi divjadi, so bili gozdovi izpostavljeni manj očitnemu uničevalcu – *čez vse mere onesnaženemu zraku.* Zato Zeleni odločno zahtevamo, v interesu gozdov, ljudi in divjadi, takojšno uporabo filtrov na vseh termoelektrarnah in drugih pomembnih virih onesnaženega zraka. Tiste industrijske obrate, ki ekonomsko niso sposobni prenesti stroškov za čisto električno in primarno energijo, je treba v najkrajšem času zapreti. Sicer pa bo to po letu 1992 zahtevala tudi Evropska gospodarska skupnost v zvezi z vsemi izdelki, ki jih bo uvažala. Nadaljnji projekt Zelenih je posvečen **Sloveniji brez neurejenih smetišč.** Gozd, prizadet, kakor je, se poleg drugega spreminja še v smetišče. To je posledica neurejene mreže odlagališč odpadkov, premajhne ekološke osveščenosti dela prebivalstva, pa tudi pomanjkljive zakonodaje, ki gozda ne varuje kot največje narodne naravne dobrine in dediščine. Spremembe pa bo treba doseči tudi pri industriji, ki bo morala mnogo pozornosti posvetiti vprašanju, kako naj oblikuje svoje izdelke, da bodo, odvrženi, na smetiščih po-

menili čim manjšo ekološko grožnjo in škodo.

Poblize lahko omenimo samo še projekt **Za zdravo hrano (biološko-ekološko kmetijstvo).** Zeleni smo z njim najprej hoteli doseči predvsem spremembo glede kakovosti hrane, ki jo danes vsi uživamo in ki jo kmetijska industrija prideluje vse bolj z monokulturno pridelavo, velikim porabljanjem energije, velikansko rabo kemičnih sredstev proti boleznim in škodljivcem in intenzivno rabo umetnih gnojil. Prav umetna gnojila pa vsebujejo zaradi narave tehnoloških postopkov mnogo preveč težkih kovin, PCB in drugih toksičnih snovi. Po eni strani takšna kmetijska pridelava prispeva k uničenju podtalnice in vodotokov, po drugi strani pa tako pridelana hrana dolgoročno ogroža zdravje ljudi.

Zeleni seveda tudi izrecno nasprotujemo velikim prašičjim farmam v Sloveniji, ki so največje ekološke bombe, hkrati pa so tudi v nasprotju s predpisi Evropske gospodarske skupnosti. Vendar ne želimo postavljati svojega programa in projektov le z nasprotovanjem nečemu, temveč z zavzemanjem za nekaj, v tem primeru za bio-hrano. Uporaba naravnih oblik varstva kmetijskih pridelkov se je začela v svetu in zlasti v najrazvitejših državah vse bolj širiti. Mi želimo ustvariti ugodnejše razmere zanjo tudi v Sloveniji, tako glede dostopa na trg in enakopravnega kreditiranja kot pospešenega strokovnega izobraževanja in seveda tudi razumevanja pomena, ki ga ima takšno kmetijstvo za zdravje ljudi in narave.

Kemizirano kmetijstvo je pregnalo z naših polj naravne sovražnike škodljivcev, kakršna sta npr. jerebica in fazan. Vse bolj se je vrtelo v začaranem krogu: na velikanskih monokulturnih kompleksih je vedno bolj zastrupljalo tiste živalske vrste, ki so prej vzdrževale naravno ravnovesje med boleznimi, škodljivci in njihovimi sovražniki. Ker so ti izumirali, je bilo potrebno še več kemije in strupov. Iz tega začaranega kroga ni drugega izhoda kot opustitev ogromne monokulturne obdelave in kemizirane pridelovanja. To bo hkrati največji prispevek k varstvu okolja in ohranjanja naravnega ravnotežja na polju in v gozdu. Kemizirano kmetijstvo je treba omejiti in postopno odpraviti tudi zaradi ohranitve slovenske naravne dediščine, zdravja ljudi, rastlinja in divjadi.

Če smo prej uporabili besedo škodljivci

Lahko štoklja tukaj preživi?

Foto V. Bizjak

in njihovi sovražniki, s tem mislimo samo, da ni na polju in v gozdovih nobene rastline ali živali, ki bi bila sama po sebi škodljivec. Taka postane šele s porušenjem naravnega ravnovesja, ki ga enostransko povzroči kemizirana kmetijska obdelava.

Poleg omenjenih projektov pripravljamo Zeleni še druge, ki so pomembni za ohranitev naravnega bogastva Slovenije, recimo **Ohranimo gorski svet, Varujmo vode** in druge, vsega 23 projektov.

Z njimi želimo omenjena področja na nov način strokovno osvetliti in hkrati s političnim prizadevanjem v skupščinah občin in v skupščini Slovenije spremeniti zakonodajo in njeno izvajanje v korist narave, rastlinstva in živalstva.

V prizadevanju za ponovno vzpostavitev ravnovesij v naravi lahko lovci in Zeleni sodelujemo, ker se v teh vprašanjih interesi enih in drugih povsem skladajo. In oboji smo bili dolga leta nemočne priče propadanja okolja, decimiranja divjadi, umiranja gozda, kemiziranja polj. Združeni in pod blagim soncem slovenske pomladi bi lahko te naugodne in dolgoročno za človeštvo nesprejemljive razvojne procese usta-

vili in jih obrnili.

Pri tem pa je še podobnost obojih glede svetovnonazorskih pogledov: eni in drugi smo nazorko pluralna skupina, z različnimi pogledi na mnoga življenjska in osebna vprašanja, a hkrati s trdnim prepričanjem, kako nujno je spoštovanje te različnosti in kako škodljivo je vsakršno neizprosno vsiljevanje enakega mnenja vsem. Zato pa lahko sodelujemo pri konkretnih vprašanjih, ravno pri strokovnih in političnih projektih varstva okolja in divjadi.

Pri tem tudi ne želimo preskočiti različnih pogledov na lov. Medtem ko neka-

teri intimno ne morejo sprejeti lova in ga zavračajo kot ubijanje živali, ga drugi razumejo kot del narodne kulture. Glede tega se zastavljajo mnoga vprašanja: kakšna je etika lova, kakšna etika kmetijske prireje živine, koliko je vegetarijanstvo mogoči odgovor na vse s tem povezane pomisleke. Naj bodo odgovori na ta vprašanja kakršni koli, in upamo da bodo v korist utrditve civiliziranosti in kultiviranosti, je povezanost lovcev, Zelenih in sploh vseh ljudi dobre volje pri reševanju okolja korak z nacionalnim pomenom.

Ali zdaj še tularemija?

dr. Janez Mehle* in dr. Viktor Čeč**

Nad našega poljskega zajca so se spravile vse mogoče tegobe, vključno s številnimi kužnimi boleznimi. Pred kratkim so nam napovedali pohod zelo nevarne nove bolezni kuncev in zajcev (hemoragična bolezen kuncev in zajcev ali *Morbus X*), toda s tem, kot se zdi, težav še ni konec. Po dolgem času se je spet pojavila huda kužna bolezen – tularemija. Ta bolezen je nevarna predvsem zato, ker spada med zoonoze, torej je bolezen, ki se prenaša z živali na ljudi.

V Senožecah sta se novembra okužila dva človeka, in sicer v stiku s poljskim zajcem.

Tularemija napada številne živalske vrste, zelo pogosto pa so okuženi predvsem mali divji glodavci. Bolezen so prvič zabeležili leta 1910 v Kaliforniji, v kraju Tulare. Najprej so ji rekli »kugi podobna bolezen glodavcev«, pozneje pa so jo poimenovali po kraju Tulare v tularemijo. Kmalu zatem so jo ugotovili v raznih krajih Severne Amerike, nato pa še v večini evropskih in azijskih dežel.

V Evropi so jo prvič potrdili na Švedskem, in sicer leta 1931. Pojavila se je pri ljudeh, pri zajcih, vevericah, lemingih in voluharjih. V Franciji so jo opazili leta 1946 pri poljskih zajcih. Od tam se je razširila v Belgijo in v pozameznej primerih v Švico. O občasnih izbruhih bolezni so poročali iz večine evropskih dežel, tudi iz Jugoslavije. V Franciji je bolezen bolj ali manj stalna. Njihova desetletna poročila o vzrokih pogina zajcev navajajo okrog 6 odstotkov pogina zaradi tularemije.

Prva poročila o tularemiji v Jugoslaviji so objavili že pred vojno leta 1937 in veljajo za Slovenijo. Bolezni tedaj niso povsem dokazali. Iz Hrvaške imamo poročila o dveh večjih epizootijah in epidemijah v letih 1953 in 1967. Tisti čas so z organiziranim lovom na nekatere vrste divjih živali in seveda z načrtnimi raziskavami ugotovili tularemijo pri 18 odstotkih odstreljenih zajcev, pri enem fazanu in eni podgani. Med tema izbruhoma so opažali vsakih nekaj let le posamezne primere bolezni.

Ob prvih pojavih bolezni pri divjih živalih (skoraj izključno pri poljskem zajcu)

se je tedaj na Hrvaškem okužilo in zbolelo tudi več ljudi. Leta 1976 je zbolelo tudi nekaj ljudi v Prekmurju.

Tularemijo povzroča zelo majhna bakterija, imenovana *Francisella tularensis*. Čeprav je ta mikrob v naravi močno vezan na živalski organizem, lahko razmeroma dolgo vzdrži v zunanjem svetu. Ugotovili so, da ostane v vodi živ nekaj mesecev. Nekateri so celo menili, da se razmnožujejo v mulju na vodnem dnu. V okolje, to je v vodo, v zemljo in na rastline, ga занesejo okužene živali z urinom in blatom, prenaša pa se tudi s trupli ob poginih bolnih živali. Sicer pa je povzročitelj močno občutljiv za običajna razkužila, UV (sončne) žarke in višjo temperaturo (temperatura 60°C ga ubije v 15 minutah).

Naravni viri okužb s tem mikrobom so različni mali divji glodavci. Od njih se bolezen prenaša na druge živalske vrste, in to predvsem takrat, ko se mali glodavci močneje razmnožijo. Okužijo se zlasti pripadniki družine *Leporidae* – zajci in kunci. Te živali so tudi največkrat krive za neposredni prenos povzročitelja na ljudi. Sicer pa lahko zbolijo še številne druge vrste domačih in divjih sesalcev in tudi ptičev. Znale so tudi okužbe nižjih vretenčarjev. Velik pomen pri širjenju infekta imajo tudi nekatere žuželke in njim podobni členonožci, predvsem tisti, ki sesajo kri (komarji, obadi, uši, nekatere muhe, razni klopi itd.). S temi zajedalci se *Francisella tularensis* ne prenaša le pasivno, ampak se v njih celo razmnožuje in preživi, ko zajedalec prehaja iz ene razvojne oblike v drugo. Na tak način se mikrob lahko zadrži v zajedalcu vse leto. Za dolgotrajen prikriti obstoj povzročitelja v naravi je pomembna tudi občutljivost posameznih vrst živali za bolezen. V manj dovzetnih živalih napačnost (virulenca) povzročitelja slabi, zato te živali ne zbolijo vidno ali pa poteka bolezen pri njih počasi in so zato dolgotrajni kliconosci, ki izločajo mikrob z blatom in urinom v okolje.

Na človeka se bolezen prenese predvsem na tri načine:

1. Ob neposrednem stiku z obolelo ali poginulo živaljo (najpogosteje je to poljski zajec oziroma sorodne vrste in divji kunec). To velja predvsem za srednjeevropske dežele in Balkan.

2. Prek kontaminiranega okolja z izločki bolnih živali in njihovimi trupli, predvsem z uživanjem onesnažene vode (stoječe vode, vodnjaki in podobno;

pogosto v ZSSR, Aziji in v vojnih časih), lahko pa tudi s kontaminiranim zrakom. S tem v zvezi je znan primer, ko je na Švedskem leta 1966 in 1967 obolelo nekaj sto ljudi. Okužili so se z vdihavanjem kontaminiranega zraka v skednjih s senom, kjer so živeli v tistih letih izredno številni glodavci (voluharji).

3. S piki okuženih ektoparazitov (predvsem v Ameriki).

Znamenja bolezni pri živalih niso vedno enaka. Še najbolj značilna je splošna prizadetost in, na primer pri poljskem zajcu, zelo počasno gibanje. Zajci ne bežijo pred naravnimi sovražniki. Zato jih psi in celo ljudje brez posebnih težav ulovijo. Navadno se pojav tularemije na nekem območju najprej pokaže s povečanim poginom poljskih zajcev pa tudi malih glodavcev.

Pri raztelesbi poginulih zajcev opazimo povečano vranico in povečane podkožne bezgavke. V teh organih in na jetrih navadno opazimo drobne nekroze in krvavitve. Te spremembe pa niso značilne zgolj za tularemijo, podobne namreč lahko ugotovimo tudi pri pasterelezi, pseudotuberkulozi, stafilokokozni, tuberkulozi, toksoplazmozi in celo pri novi bolezni *Morbus X*.

Pri ljudeh se tularemija kaže v več oblikah, kar je odvisno predvsem od mesta vstopa mikroba v organizem. Človek se lahko okuži skozi kožo, prek sluznice očesnih vek, sluznice prebavnega trakta in prek sluznice dihalnih poti. Inkubacija, to je čas od okužbe do prvih znamenj bolezni, je pri človeku kratka, in sicer traja od 1 do 10 dni, največkrat pa 3 do 5 dni. Znamenja bolezni so nenadna mrzlica in povišana telesna temperatura, bolečine v glavi in mišicah, splošna slabost, pa tudi izguba teka in bruhanje. Če smo se okužili skozi kožo, se na vdornem mestu pojavi vozliček (oteklina), ki hitro razpade in napravi se rana. Vedno oteče tudi področna podkožna bezgavka. Skoraj pri vseh oblikah obolenja pri človeku pride do vnetja področnih in tudi drugih bezgavk. Smrtnost je bila pri ljudeh do ob-

* Veterinarska fakulteta v Ljubljani

** Univerzitetni klinični center v Ljubljani

dobja uporabe antibiotikov v Ameriki okrog 7-odstotna, v Evropi pa okrog 1-odstotna. V Ameriki namreč povzročata tularemijo dve različni patogeni podvrsti *Francisella tularensis*. Pri okužbi z bolj patogeno podvrsto je bil odstotek umrlih večji. V Evropi pa živi le manj patogeni povzročitelj bolezni. Tularemija se le redko prenese s človeka na človeka. Uspešno jo zdravijo z antibiotiki, na primer s tetraciklini, streptomycinom ali kloramfenikolom.

Za zanesljiv dokaz bolezni je potrebna mikrobiološka preiskava organov, trupel živali ali krvi in delčkov tkiv obolelih živali ali ljudi. Na preiskavo pošiljamo cela trupla, ki pa jih ne smemo prijemati z golimi rokami. Pomagamo si s plastično vrečko, ki si jo nadenemo na roko in tako položimo truplo, če je le mogoče, v dvojno plastično vrečko. Material za preiskavo oddamo takoj področni veterinarski službi ali pa ga dostavimo v mikrobiološki laboratorij Veterinarske fakultete v Ljubljani.

Na območju, kjer se pojavi tularemija, je treba zagotoviti določene zaščitne ukrepe. Poostri moramo nadzor v lovišču. Glodavce in zajce, ki se vedejo sumljivo, moramo pokončati in poslati v preiskavo. Lov na zajce v okuženem območju se sme dovoliti le, če je potreben redukcijski odstrel, da se zmanjša možnost za širjenje bolezni. V nobenem primeru pa odstreljeni zajci s takega območja niso primerni za uporabo, kajti tudi na videz zdrave živali so lahko že nosilci povzročitelja bolezni. Z deratizacijo in drugimi ukrepi moramo stalno zatirati glodavce. Posebno pozornost moramo nameniti pitni vodi, zlasti, če v kraju ni vodovoda. Posebej nevarno je, da se kontaminira voda v vodnjakih in mlakah ter v majhnih potokih, kadar je v okolici veliko glodavcev.

Teh nekaj podatkov o tularemiji ne smemo razumeti kot preplah, še vedno upamo, da je šlo v Senožecah za osamljeni primer in da se bolezen ne bo širila.

Gamsje garje v Sloveniji

Od 1. oktobra do 31. decembra 1989 so ugotovili primere gamsje garjavosti v naslednjih loviščih:

Zveza lovskih družen Gorenjske – Kranj

LD Sorica:

- 1 kozel iz razreda mladih
- 1 koza iz razreda mladih

LD Železniki:

- 2 kozla iz razreda mladih;
- 4 kozli iz razreda srednje starih,
- 3 koze iz razreda mladih,
- 1 koza iz razreda srednje starih.

LD Dovje:

- 1 kozel iz razreda srednje starih,
- 1 koza iz razreda mladih

Triglavski narodni park, Bled

Revir Mala Pišnica:

- 1 kozel neugotovljene starosti,

Revir Krma:

- 1 kozel iz razreda mladih.

Zveza lovskih družen Gorica, Nova Gorica

LD Čezsoča:

- 1 kozel iz razreda mladih,
- 1 kozel iz razreda srednje starih,
- 1 koza iz razreda mladih,
- 1 koza iz razreda starih.

LD Log pod Mangartom:

- 1 kozel iz razreda mladih

LD Bovec:

- 1 kozel iz razreda mladih

LD Tolmin:

- 1 koza iz razreda starih

LD Podbrdo:

- 3 kozli iz razreda mladih

Lovišče Prodi – Razor, SGG TOZD Gozdarstvo Tolmin

- 2 kozi iz razreda mladih

DO za gojitev divjadi Kozorog, Kamnik

Revir Košuta:

- 1 koza iz razreda mladih,
- 2 kozi iz razreda starih

Revir Storžič:

- 3 gamsi neugotovljenega spola in starosti,

Revir Greben:

- 1 koza iz razreda starih,

Revir Podstoržič:

- 1 kozel iz razreda srednje starih,
- 1 koza iz razreda mladih.

Zveza lovskih družen Maribor

LD Koprivna-Topla:

- 8 kozlov iz razreda mladih,
- 1 kozel iz razreda starih,
- 2 kozi iz razreda mladih
- 3 koze iz razreda srednje starih

LD Prežihova:

- 1 kozel iz razreda starih,
- 1 koza iz razreda mladih.

V obdobju od 1. oktobra do 31. decembra 1989 so na območju Slovenije našli 53 uplenjenih ali poginulih garjavih gamsov.

V. V.

Tujski lovski turizem v loviščih LD leta 1988

Veljko Varičak

Ko primerjamo podatke o dosežkih tujškega lovskega turizma v Sloveniji v letu 1988 s tistimi iz prejšnjih let, smo lahko zadovoljni, saj kažejo, da se tako število lovskih gostov kot dohodek od dnevnih in odstrelnih pristojbin nenehno večata. Tako je leta 1988 na območju Slovenije lovilo skupaj 4740 tujih lovskih gostov (od tega 54,5% Italijanov, 16,3% Nemcev, 26% Avstrijcev, 0,2% Francozov, 1,4% Švicarjev, in 1,6% drugih). Leto prej, t.j. leta 1987, je v Sloveniji lovilo 4140 tujih lovskih gostov; indeks povečanja je torej 114,5.

Dohodek tujškega lovskega turizma (od dnevnih in odstrelnih pristojbin – brez hotelskih in gostinskih storitev ter druge porabe) je bil 2.330.351 ameriških dolarjev. Leta 1987 je znašal 2.238.270 ameriških dolarjev; indeks povečanja je torej 104,1.

Poudarjamo pa, da so to podatki za vse območje Slovenije, tako za lovišča lovskih družin kot za tista, ki jih združuje Skupnost organizacij združenega dela za lovstvo in ribištvo.

Podrobneje bomo skušali analizirati te podatke, ki zadevajo rezultate tujškega lovskega turizma v loviščih lovskih družin.

Iz preglednice I. je razvidno število lovskih gostov, ki so lovili v loviščih lovskih družin v obdobju 1983–1988. Število tujih lovskih gostov se je od leta 1983 nenehno povečevalo, indeks porasta števila tujih lovskih gostov leta 1988 v primerjavi z letom 1983 je 168. Kot vidimo, je v letu 1988 v loviščih lovskih družin lovilo 2.672 tujih lovskih gostov (od tega je bilo 59,4% Italijanov, 13,3% Nemcev, 23,3% Avstrijcev, 1,9% Švicarjev in 2,1% drugih).

Kot vidimo iz preglednice II., je skupni dohodek od tujškega lovskega turizma v loviščih lovskih družin v obdobju od leta 1983 do leta 1989 narasel za več kot 1,5-krat, saj je v primerjavi z letom 1983 indeks povečanja 266. V letu 1988 so lovske organizacije, združene v Lovski zvezi Slovenije, ustvarile skupni dohodek od tujškega lovskega turizma v znesku 1.109.351 ameriških dolarjev in s tem za skoraj 11% presegle dolgo pričakovanih in načrtovanih milijon dolarjev.

Iz preglednice III. je razvidno, da se je tudi dohodek na enega tujškega lovskega gosta, izražen v ameriških dolarjih, od leta 1983 do 1988 z manjšimi nihanjem v letih 1984 in 1985, nenehno

Preglednica I: Število tujih lovskih gostov

Leto	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Število gostov	1587	1752	1982	2067	2393	2672
Indeks	100	110	125	130	151	168

Preglednica II: Skupni dohodek od tujškega lovskega turizma v US \$

Leto	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Dohodek v US \$	416844	477074	556535	690497	896375	1109351
Indeks	100	114	134	166	215	266

Preglednica III: Dohodek od tujškega lovskega turizma v US \$

Leto	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Dohodek v US \$	300,61	252,34	280,79	334,05	374,58	415,17
Indeks	100	84	93	111	125	138

Preglednica IV: Velika divjad

Leto	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Število uplenjene velike divjadi	888	1141	1397	1673	2085	2494
Indeks	100	129	183	188	235	312

Preglednica V: Mala divjad

Leto	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Število uplenjene male divjadi	5690	5391	6781	6642	5445	9143
Indeks	100	95	119	117	104	161

Preglednica VI: Dohodek od tujškega lovskega turizma v loviščih lovskih družin na 100 ha lovne površine – 1988

Štev.	ZLD	v US \$ na 100 ha
1.	Obalno-Kraška	263,76
2.	Prlekija	197,40
3.	Prekmurje	137,87
4.	Ptuj	135,12
5.	Gorica	91,11
6.	Maribor	88,75
Povprečje v LD v SR Sloveniji		71,54
7.	Savinjsko-Kozjanska	54,36
8.	Notranjska LGO	54,05
9.	Posavje	53,49
10.	Novo mesto	41,71
11.	Idrija	27,23
12.	Bela Krajina	26,01
13.	Ljubljana	25,98
14.	Gorenjska	17,95
15.	Kočevje	17,22
16.	Notranjska	14,99
17.	Zasavje	3,15
GL LZS:		368,89

zviševal. V letu 1988 je bil ta že 415,17 ameriških dolarjev, kar da v primerjavi z letom 1983 indeks povečanja 138.

Preglednici IV. in V. kažeta število velike in male divjadi, ki so jo uplenili tuji lovski gostje v loviščih lovskih družin. Iz zbranih podatkov izhaja, da se število divjadi, ki so jo uplenili lovski gostje, od leta 1983 do 1988 nenehno močno zvišuje in indeks porasta v primerjavi z letom 1983 je že 312, medtem ko je naraščanje opravljenega odstrela male divjadi počasnejše in prav tako rahlo niha, kar se bolj ali manj ujema tudi s stanjem te divjadi v loviščih.

Iz *preglednice VI.* je razvidno, kakšen je bil v letu 1988 dohodek od lovskega turizma na 100 ha lovne površine. Tu vsekakor prednjačijo Zveze lovskih družin: Obalno-kraška, Prlekija, Prekmurje, Ptuj, Gorica in Maribor. V teh ZLD dohodek, izražen v ameriških dolarjih, močno presega slovensko povprečje, ki je 71,54 ameriških dolarjev na 100/ha lovne površine.

Preglednica VII. kaže število velike in male divjadi, ki so jo uplenili lovski gostje v loviščih lovskih družin v letu 1988. Tudi po številu uplenjene divjadi je na prvem mestu Obalno-kraška ZLD z 2281 glavami male in velike divjadi, sledijo pa ji ZLD Ptuj, Maribor, Prlekija itd. Kolikšen je odstotek od celotnega odstrela najpomembnejših vrst divjadi, ki

Preglednica VII: Število uplenjene divjadi tujih lovskih gostov v loviščih LD – 1988

ZLD	velika divjad	mala divjad	SKUPAJ
Bela krajina	33	142	175
Gorenjska	78	60	138
Gorica	361	67	428
Idrija	23	–	23
Kočevje	40	–	40
Ljubljana	94	167	261
Maribor	421	924	1345
Notranjska	10	83	93
Notranjskega LGO	46	565	611
Novo mesto	128	273	401
Obalno-Kraška	169	2327	2496
Posavje	125	638	763
Prekmurje	281	436	717
Prlekija	106	1040	1154
Ptuj	198	2083	2281
Savinjsko-Kozjanska	302	161	463
Zasavje	12	92	104
Skupaj LD:	2427	9143	11570
GL LZS:	67	–	67
SKUPAJ:	2494	9143	11637

so ga opravili tuji lovski gostje, kaže za obdobje od leta 1983 do leta 1988 *preglednica VIII.* V naslednjih preglednicah pa so ti podatki prikazani za leto 1988, ločeno po zvezah lovskih družin. Tu velja opozoriti, da še vedno velja sklep skupščine Lovske zveze Slovenije, ki obvezuje lovske družine, da dajo na leto 20-odstotni delež od načrtovanega odstrela trofejne divjadi za tujski

lovski turizem. Podatki, navedeni v *preglednici IX.*, za jelena, srnjaka in muflona, so le približni. Odstotki pri odstrelu, ki so ga opravili tuji lovski gostje, so bistveno večji, saj so ti računani od celotnega števila uplenjenih jelenov, srnjakov in muflonov, v katerem so zajete tudi mlajše živali, ki ne spadajo v kategorijo »trofejne divjadi«.

Rezultati tujskega lovskega turizma so torej več kot zadovoljivi, so pa po območjih tudi različni. Vsekakor so odvisni tudi od ekoloških dejavnikov, številčnosti divjadi, vremenskih razmer ipd.; pomemben dejavnik pa so tudi organizacijske sposobnosti odgovornih v lovski družini in Zvezi lovskih družin, ki so zadolženi za tujski lovski turizem, in od njihove pripravljenosti, da se požrtvovalno ukvarjajo s to vrsto dejavnosti, ki je pomemben vir dohodka naših lovskih organizacij.

Kot vsa leta doslej lahko tudi za leto 1988 iz navedenih podatkov sklenemo, da število gostov in dohodek od tujskega lovskega turizma v loviščih lovskih družin nenehno naraščata. Dosežki niso na vseh območjih enako uspešni, kar je odvisno tudi od objektivnih (ekološke razmere, številčnost divjadi, vremenske razmere ipd.) in subjektivnih (pripravljenost in organizacijska sposobnost odgovornih v LD in na ZLD) dejavnikov. Lahko pa tudi ugotovimo, da so glede tujskega lovskega turizma

Preglednica VIII: Opravljeni odstrel divjadi tujih lovskih gostov (v %) od 1983–1988

Vrsta divjadi	1983	1984	1985	1986	1987	1988
jeleni	2,96	2,13	2,34	3,86	4,41	4,88
srnjaki	5,77	7,01	8,62	12,26	11,43	13,27
gamsi	2,68	6,97	6,11	6,35	7,38	9,74
medvedi	24,13	23,80	21,05	14,28	20,00	17,24
divji prašiči	0,92	1,39	0,88	1,59	1,42	0,97
mufloni	7,08	6,55	9,46	6,55	17,14	5,55
ruševci	3,73	9,75	19,23	5,79	14,94	15,90
zajci	5,40	4,26	5,97	4,40	5,29	5,39
fazani	16,82	20,54	20,80	25,58	23,09	27,09
divje race	12,27	13,57	10,60	19,31	13,75	21,95

Preglednica IX: Opravljeni odstrel divjadi tujih lovskih gostov (v %) – 1988

ZLD	JELEN	ZLD	SRNJAK
Prekmurje	10,00	Prekmurje	44,87
Notranjska	3,12	Prlekija	28,00
Novo mesto	2,94	Ptuj	21,80
Ljubljana	1,69	Gorica	17,47
Kočevje	1,61	Novo mesto	15,80
Bela Krajina	0,00	Maribor	15,31
Gorenjska	0,00	Savinjsko-Kozjanska	13,46
Gorica	0,00	Obalno-Kraška	12,24
Idrija	0,00	Posavje	10,62
Maribor	0,00	Bela Krajina	7,28
Notranjska	0,00	Kočevje	6,88
Obalno-Kraška	0,00	Notranjskega LGO	6,38
Posavje	0,00	Gorenjska	5,95
Ptuj	0,00	Idrija	5,44
Savinjsko-Kozjanska	0,00	Ljubljana	5,20
Zasavje	0,00	Notranjska	2,29
Prlekija	–	Zasavje	1,30
Skupaj LD:	1,89	Skupaj LD:	13,12
GL LZS:	48,83	GL LZS:	52,72
SKUPAJ:	4,88	SKUPAJ:	13,27

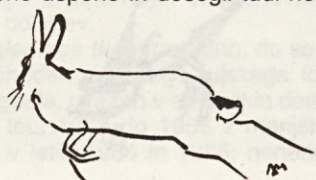

na nekaterih območjih številne možnosti še neizrabljene.

Naše nadaljnje delo v tujem lovskem turizmu, ki je nedvomno pomemben vir dohodkov naših lovskih družin, bomo morali usmeriti tako, da bomo težili k temu, da obdržimo stalne lovske goste, ki prihajajo k nam že dolga leta, in obenem pridobivali še nove. Stalni lovski gostje, ki prihajajo na lov že dolga leta v isto LD, so najbolj zaželeni, saj že poznajo lovišče in njegove zmožljivosti, mi pa njihove želje in navade.

Vso pozornost moramo usmerjati na kakovost lovskih storitev, ki jih ponujamo tujcem, in jih še izboljševati. Na tujem trgu moramo biti z našo propagando stalno navzoči in nastopati s komercialnimi oglasi in ponudbami v lovskih strokovnih časopisih tistih dežel, iz katerih prihaja k nam največ tujih lovskih gostov. Vsekakor pa bomo morali tudi v prihodnje sodelovati z domačimi in tujimi specializiranimi agencijami, ki se ukvarjajo s posredovanjem in pridobivanjem tujih lovskih gostov, tako da bomo lahko prodali tudi tiste načrtovane odstrela, za katere nam v okviru lovske organizacije morebiti ni uspelo pridobiti lovskih gostov.

Prvi pogoj za dobro organiziranost in izvajanje tujkega lovskega turizma v loviščih lovskih družin pa je dobro in tesno sodelovanje med Lovsko zvezo Slovenije in njeno strokovno službo ter zvezami lovskih družin in lovskimi družinami. Samo tako bomo lahko ohranili dosežene uspehe in dosegli tudi nove

ZLD	GAMSI	ZLD	DIVJI PRAŠIČ
Posavje	33,33	Maribor	3,57
Gorica	19,39	Novo mesto	2,50
Idrija	13,11	Bela Krajina	1,14
Savinjsko-Kozjanska	7,73	Prekmurje	1,09
Maribor	6,64	Obalno-Kraška	0,46
Gorenjska	4,73	Gorenjska	0,00
Ljubljana	2,56	Gorica	0,00
Kočevje	0,00	Idrija	0,00
Notranjska	0,00	Kočevje	0,00
Notranjskega LGO	0,00	Ljubljana	0,00
Ptuj	0,00	Notranjska	0,00
Zasavje	0,00	Notranjskega LGO	0,00
Bela Krajina	—	Posavje	0,00
Novo mesto	—	Prlekija	0,00
Obalno-Kraška	—	Ptuj	0,00
Prekmurje	—	Savinjsko-Kozjanska	0,00
Prlekija	—	Zasavje	0,00
Skupaj LD:	9,74	Skupaj LD:	0,48
GL LZS:	—	GL LZS:	18,91
SKUPAJ:	9,74	SKUPAJ:	0,97

ZLD	MUFLON	ZLD	MEDVED
Gorica	39,09	Kočevje	37,50
Maribor	22,22	Notranjska	25,00
Gorenjska	13,33	Bela Krajina	0,00
Ljubljana	0,00	Gorica	0,00
Savinjsko-Kozjanska	0,00	Ljubljana	0,00
Zasavje	0,00	Maribor	0,00
Bela Krajina	—	Notranjskega LGO	0,00
Idrija	—	Novo mesto	0,00
Kočevje	—	Obalno-Kraška	0,00
Notranjska	—	Gorenjska	—
Notranjskega LGO	—	Idrija	—
Novo mesto	—	Posavje	—
Obalno-Kraška	—	Prekmurje	—
Posavje	—	Prlekija	—
Prekmurje	—	Ptuj	—
Prlekija	—	Savinjsko-Kozjanska	—
Ptuj	—	Zasavje	—
Skupaj LD:	5,55	Skupaj LD:	14,28
GL LZS:	—	GL LZS:	100,00
SKUPAJ:	5,55	SKUPAJ:	17,24

ZLD	RUŠEVEC	ZLD	ZAJCI
Idrija	33,33	Prekmurje	16,28
Gorica	25,00	Prlekija	15,62
Gorenjska	0,00	Obalno-Kraška	12,56
Maribor	0,00	Ptuj	12,52
Savinjsko-Kozjanska	0,00	Posavje	4,66
Bela Krajina	—	Maribor	4,00
Kočevje	—	Ljubljana	3,38
Ljubljana	—	Novo mesto	2,62
Notranjska	—	Bela Krajina	2,02
Notranjskega LGO	—	Savinjsko-Kozjanska	0,78
Novo mesto	—	Gorenjska	0,54
Obalno-Kraška	—	Gorica	0,00
Posavje	—	Idrija	0,00
Prekmurje	—	Kočevje	0,00
Prlekija	—	Notranjska	0,00
Ptuj	—	Notranjskega LGO	0,00
Zasavje	—	Zasavje	0,00
Skupaj LD:	15,90	Skupaj LD:	5,39
GL LZS:	—	GL LZS:	0,00
SKUPAJ:	15,90	SKUPAJ:	5,39

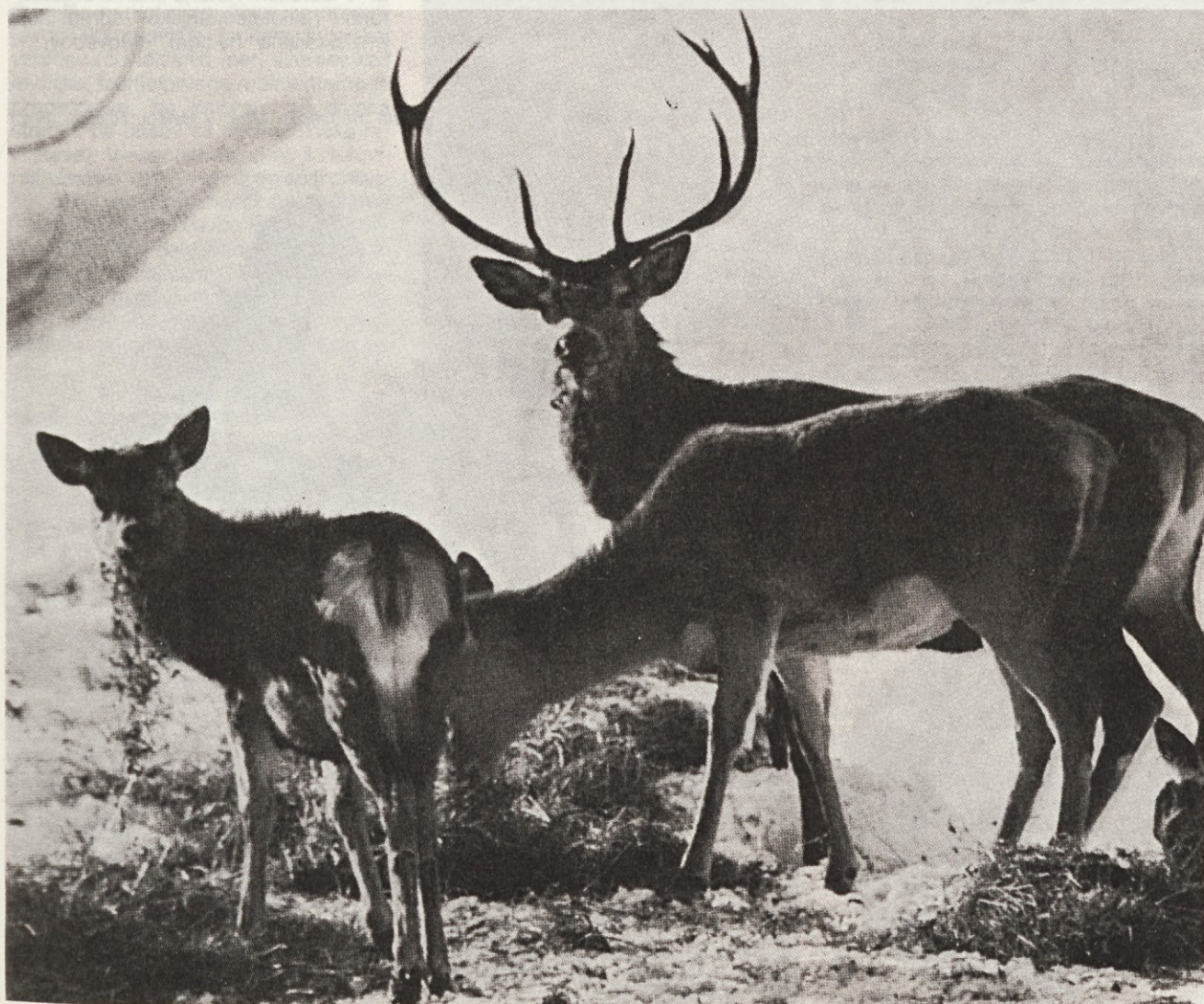
ZLD	FAZANI	ZLD	DIVJE RACE
Bela Krajina	71,42	Obalno-Kraška	85,68
Obalno-Kraška	71,06	Prlekija	46,75
Novo mesto	67,93	Bela Krajina	40,97
Notranjskega LGO	50,00	Novo mesto	33,14
Ptuj	31,52	Ptuj	30,26
Prlekija	31,17	Maribor	28,38
Prekmurje	21,44	Zasavje	16,24
Posavje	19,01	Posavje	10,91
Savinjsko-Kozjanska	17,18	Notranjska	9,13
Zasavje	16,43	Savinjsko-Kozjanska	6,82
Gorenjska	14,71	Gorica	4,03
Maribor	7,94	Ljubljana	1,60
Ljubljana	5,78	Gorenjska	0,00
Gorica	5,23	Idrija	0,00
Idrija	—	Kočevje	0,00
Kočevje	—	Notranjskega LGO	0,00
Notranjska	—	Prekmurje	0,00
Skupaj LD:	27,13	Skupaj LD:	21,95
GL LZS:	0,00	GL LZS:	0,00
SKUPAJ:	27,09	SKUPAJ:	21,95

načrtovane cilje. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je konkurenca v evropskem prostoru zelo velika in da so se že in se še bodo v to zvrst lovsko-turistične dejavnosti kmalu vključile še nekatere lovsko zelo pomembne in z divjadjo bogate države. Med temi so

takšne, kjer se doslej s tujskim lovskim turizmom še niso ukvarjali (Nemška demokratična republika in Romunija), ali pa so imeli številna odlična lovišča, v katerih je imel doslej pravico lova le omejeni krog privilegiranih ljudi (Poljska, Češkoslovaška, Madžarska, Bol-

garija in deloma Sovjetska zveza). S preobrazbo teh dežel iz realnega socializma v demokratično in pluralistično družbo se bodo, ali pa so se že, številna odlična, doslej za tujce zaprta lovišča, odprla tudi za potrebe tujkega lovskega turizma.

Ponovna naselitev in spremljanje medvedov v gozdovih Spodnje Avstrije

Alojzije Frković

V Lovcu 1/90 je v rubriki Po lovskem svetu avtor Jože Perko med drugim zapisal tudi vest iz zahodnonemške revije Wild und Hund o izpustitvi mlade medvedke iz Jugoslavije v gozdove Spodnje Avstrije. Odločil sem se, da napišem, kako so lani medvedko ujeli v Gorskem Kotarju, saj sem kot strokovni delavec delniškega gozdnega gospodarstva, ki je medvedko poslala Avstrijem, v tej akciji sodeloval. Menim tudi, da je potrebno o tem zanimivem poskusu reintrodukcije (ponovne naselitve) medveda in o spremljanju medvedov po izpustitvi bralcem napisati nekaj besed več. Minuli oktober sem namreč, v sklopu strokovne ekskurzije, obiskoval območje, kjer so medvedko izpustili in tudi že izvedel za prve rezultate.

Pragozd Rothwald – staro stanišče medvedov

V gozdovih srednjega dela Avstrije se na površini okrog 700 km², okrog mesta Langau, že 12 let pojavlja osamljeni medved (verjetno samec), ki je tja lahko prišel samo iz Slovenije. WWF (World Wildlife Fund) z Dunaja in lovsko združenje Spodnje Avstrije so sprejeli pobudo o obnovi lastne populacije rjavega medveda. Po projektu WWF bi bilo to mogoče doseči le s postopno naselitvijo 10 medvedov iz Jugoslavije. Živali bi pred izpustitvijo

opremili z radijskim oddajnikom (ovratnice). Za mesto izpuščanja so predvideli gozdove Forstverwaltung Langau blizu Garinga. V sklopu tega gozdnega kompleksa leži edinstveni gozdni rezervat tega dela Evrope – pragozd Rothwald, v katerem je v preteklosti živelo precej medvedov. O tem pričajo številna imena bližnjih mest in gozdnih predelov, ki vsebujejo korene besede »medved«. Zadnji (tamkaj avtohtoni) izvirni primerek te vrste velike zveri so odstrelili leta 1842. Danes v tem območju, ki meri približno 13.000 ha, živi jelenjad (zimsko številčnost 667 glav), gams (600–700) in srnjad (600 glav), od gozdnih kur pa divji petelin in rušev. Spomladi leta 1989 je bilo tu 60 pojočih divjih petelinov, 27. 7. 1988 pa so opazili tudi risa. Čeprav je Evropa konec leta 1988 iz

pogovora z Avstriji in s posredovanjem sredstev javnega obveščanja izvedela, da je Lovsko gospodarstvo Koprivnica – Bugojno (BiH) podarilo Franciji parček mladih medvedov, za obnovo njihove pirenejske populacije medvedov, so predstavniki WWF izbrali za osnivanje avstrijske populacije medvede iz Gorskoga Kotarja. Po besedah doc. dr. Đura Huberja z Veterinarske fakultete zagrebškega vseučilišča so navedli tri ključne razloge za ta izbor:

1. rjavi medved v tem habitatu še vedno najde večino svoje hrane v naravi, naša populacija medvedov pa je ohranila tudi vse pomembne značilnosti vedenja.
2. V Gorskem Kotarju imamo organizirano radiotelemetrijsko spremljanje (raziskovalna naloga) medvedov, ki

Odlovljena in z radijskim oddajnikom označena medvedka Mira. V lovišču Risnjak, pred transportom v Avstrijo.

* dipl. inž. Alojzije Frković, strokovni delavec delniškega gozdnega gospodarstva

Avstrijska propagandna nalepka WWF z Dunaja

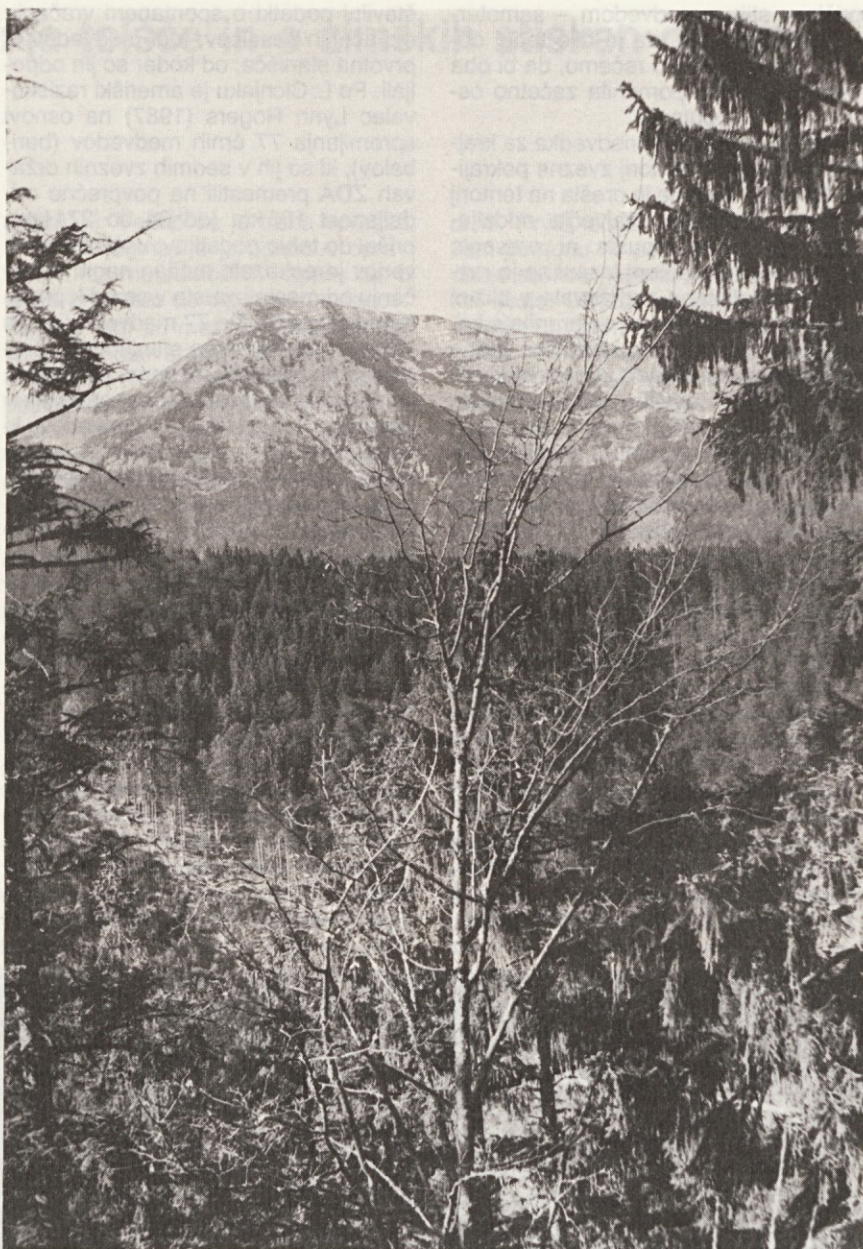

vključuje tudi metode odlavljanja živih medvedov.

3. Ta planinsko-hriboviti del Hrvaške je dovolj blizu Avstrije, da se odlov, označevanje, transport in izpuščanje medvedov v nova stanišča lahko opravi praktično v enem dnevu.

Kakor sem povedal že v uvodu, je bilo za darovalca izbrano Goransko primorsko gozdno gospodarstvo Delnice, ki gospodari v 11 loviščih s skupno površino 150.000 ha in v katerem po oceni živi okrog 250 medvedov (letni odstrel 25–30 medvedov). Glede na dejstvo, da se v alpskem območju, kjer leži pragozd Rothwald (985 m), sneg obdrži do konca maja, smo medveda začeli odlavljati v začetku junija lani. Akcijo je s strani WWF nadziral dr. Jorg Rauer, medtem ko je operativno delo pri odlovu, anestezijo, meritve, označevanje in opazovanje omamljenega medveda prevzel zagrebški strokovnjak dr. Đuro Huber. Za postavitev lovke smo izbrali lovišče Risnjak, medvedji brlog Snežna jama blizu Delnic. Zanke so bile nameščene 6. junija 1989, in že naslednjo noč se je medved ujel. To je bila mlada, 3 leta stara in 79 kg težka medvedka, ki do tedaj še ni skotila mladičev. Na narkotizirani živali so opravili okrog 50 različnih meritev in nekaj vzorcev (od telesnih mer, vzorcev krvi in dlake, izdrtja prvega rudimentarnega predkočnika, po katerem se določa starost, do brisov za mikrobiološke raziskave). V spodnjo ustno so ji vtetovirali številko »01«, v uhelj pa so ji pričvrstili rdeči plastični znački s številkami 11345 in 11344. Okrog vratu so ji pripeli ovratnico bele barve z vgrajenim radijskim oddajnikom. V uradni dokumentaciji raziskovalcev in pošiljatelja medvedke vodijo to žival pod številko »AU-1« oziroma pod imenom Mira.

Direktor Forstverwaltung Langau, dipl. ing. Karl Splechtna, spremlja potek označevanja medvedke Vse foto A. Frković

Pragozdni rezervat Rothwald pod Dürrensteinom (1878 m), kjer so izpustili v Gorskem Kotarju odlovljeno medvedko

Medvedi se vračajo v prvobitno stanišče

Zaradi carinskih formalnosti je trajalo Mirino potovanje iz Delnic do Langaua 11 ur. Čeprav so morali v tem času medvedki dati še 5 dodatnih odmerkov pomirjevala, je prispela na mesto izpusta že popolnoma prebujena in je sama skočila iz transportne kletke. To se je zgodilo pol ure po polnoči, 9. 7. 1989. Poleg dr. Đ. Huberja in dr. Rauerja je bil pri izpustitvi medvedke navzoč tudi dipl. inž. Karl Splechtna, direktor Forstverwaltung Langau. Že isti dan so začeli telemetrijsko spremljati medveda v Avstriji. To je za Italijo, Jugoslavijo in Švedsko četrti dežela v Evropi, kjer medvede proučujejo s telemetrijsko

metodo.

Prvi dan so ugotovili, da se Mira zadržuje okrog 3 km severno od mesta izpusta. Bila je le delno aktivna in kazalo je, da si je že opomogla od transporta. Začela se je seznanjati s svojim novim okoljem. Pragozd Rothwald z lesno maso, ki na posameznih mestih presega 1200 m³/ha in v katerem vlada popoln mir, je bil zanjo očitno pravo zavetje. Do konca junija se je medvedka premeščala nekoliko horizontalno in vertikalno. Dvakrat je prišla v neposredno bližino upravne zgradbe direkcije v Langauu (okrog 8 km od kraja izpusta). Nikoli ni prečkala tamkajšnje javne ceste. Kot je pokazalo spremljanje gibanja medvedke z radiotelemetrijo in po sledovih sodeč je že 26. junija

prišla v stik z medvedom – samotarjem. Glede na to, da je bilo tedaj obdobje paritve, lahko rečemo, da bi oba medveda lahko pomenila začetno osnovo nove populacije.

Tridesetega junija je medvedka za krajši čas zapustila teritorij zvezne pokrajine Spodnje Avstrije in prešla na teritorij Zgornje Štajerske. Največja oddaljenost od mesta izpusta ni presegla 20 km. Pred začetkom jeseni se je razmeroma dalj časa zadrževala v bližini neke svinjske farme in se hranila s koruzo. Poleg polaganja mrhovine (poginule parkljaste divjadi) je uprava lovišča na sedmih mestih postavila posebne hranilnice v obliki večjih plastičnih posod, ki so jih napolnili s čebeljim satjem, medom in koruznim zrnjem. Medvedka, po vsej verjetnosti pa tudi medved, sta jih spet obiskala 20. 10. 1989, ko so poslednjič sprejeli radijski signal z medvedke. Ker pa so njeno nadaljnjo navzočnost v tem območju izdajale stopinje, raziskovalci menijo, da se je radijski oddajnik na medvedkini ovrtnici pokvaril.

Ko sem pisal te vrstice (konec januarja 1990) mi je dipl. biolog Janez Čop z ljubljanskega Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo povedal, da je medvedka Mira še vedno v revirjih Forstverwaltung Langau, kjer tudi dremlje v brlogu. Ali bo tako tudi po končani zimi, je za zdaj odprto vprašanje.

V znanstveni literaturi so zabeleženi

številni podatki o spontanem vračanju označenih sesalcev, tudi medvedov, v prvotna stanišča, od koder so jih odpeljali. Po L. Cicnjaku je ameriški raziskovalec Lynn Rogers (1987) na osnovi spremljanja 77 črnih medvedov (baribalov), ki so jih v sedmih zveznih državah ZDA premestili na povprečno oddaljenost 106 km (od 64 do 271 km), prišel do tehle podatkov: vseh 77 medvedov je pokazalo močan nagib k vračanju od mesta izpusta v smeri k prvotnemu stanišču. Od 77 medvedov se jih je 34 vrnilo v prvotno stanišče, še preden so jih odstrelili, oziroma še preden jim je nehal delovati radijski oddajnik v ovrtnici. Preostalih 43 medvedov, ki se niso vrnili v prvotno stanišče, pa je imelo slabše »navigacijske« sposobnosti ali pa so njihove poti onemogočile naravne ovire. Teh 43 medvedov se je gibalo proti smeri, v kateri so ležala prvotna stanišča. In še nekaj. Povprečen čas vračanja, je ugotovil L. Rogers, pri 30 označenih črnih medvedih, ki so se vračali proti mestu, kjer so jih ulovili, je znašal 297 dni (od 8 do 1215), medtem ko je bil povprečen čas od časa izpustitve za 28 medvedov 228 dni (od 2 do 1445). Če vse to upoštevamo tudi pri medvedki Miri, ki je premeščena le za 250 km v zračni črti, in ki po 8 mesecih še ostaja v novem stanišču, torej še ni povsem zanesljivo, ali bo tam tudi ostala.

Tudi naše izkušnje z izpuščanjem in

spremljanjem petih označenih osirotelih medvedkov iz Gorskega kotarja (šesti medvedek – medvedka – je bil iz Slovenije, a je pobegnil iz obore, še preden nam ga je uspelo opremiti z radijskim oddajnikom in značkami) govorijo v prid pravilnosti Rogersovega sklepanja. Mlado medvedko Sabo, ki je kot štirimesečni mladič ostala brez matere in so jo ujeli v naselju Sabarsko (občina Ogulin) blizu narodnega parka Plitvička jezera, so označili z radijskim oddajnikom in izpustili 18. 7. 1988 v območju Lividraga (občina Čabar). Slabe tri mesece kasneje, 3. 10. 1988, so jo našli mrtvo v gozdnem območju Smolnik blizu Gomirja (občina Vrbovsko), okrog 44 km vzhodno od mesta izpustitve in približno na polovici poti proti prvotnemu stanišču. Če je ne bi na gozdni cesti podrla vozilo, bi se prav gotovo vrnila v staro stanišče, kjer se je skotila.

Na koncu povejmo, da bo ves projekt reintrodukcije in spremljanja naseljevanja medvedov v Spodnjo Avstrijo trajal pet let (1989–1993), stal pa bo okrog 3,9 milijona avstrijskih šilingov. Za ta podvig zbirajo v Avstriji tudi prostovoljna sredstva med prebivalstvom. V propagandne namene so zato natisnili številne prospekte in nalepke. Glede na dolgoročno dinamiko izročanja medvedov iz Goransko-primorskega gozdnega gospodarstva Delnice bomo že leto Avstriji izročili dva nova medveda.

Pregled dejavnosti službe pravne pomoči pri LZ Slovenije za leto 1988 in 1989

Služba pravne pomoči pri Lovski zvezi Slovenije je bila ustanovljena leta 1985 na podlagi sklepa skupščine LZS. V njeni pristojnosti je, da daje pravno pomoč (pravna mnenja, pravna stališča in drugo pravno pomoč) lovskim družinam v Sloveniji, njihovim zvezam in Lovski zvezi Slovenije ter njenim organom. Izjemoma lahko delavci pravne pomoči, na podlagi dogovora z lovskimi družinami in na njihove stroške, prevzamejo tudi zastopanje lovske družine v sporih na sodiščih in pred drugimi organi.

Služba pravne pomoči se financira iz sredstev (lovskega sklada) Lovske zveze Slovenije v obsegu, kot je predvideno v vsakoletnem finančnem načrtu.

Služba pravne pomoči deluje v sklopu Strokovnega sekretariata (strokovne službe) LZS, ki ji tudi daje ustrezne prostore in dela zanjo administrativno-tehnična opravila.

Lovske družine in njihove zveze kažejo iz leta v leto večjo potrebo in interes, da prosijo za pravno pomoč te službe.

Služba pravne pomoči je v letu 1988 za lovske družine in njihove zveze izdelala 26 pisnih pravnih nasvetov in mnenj ali drugih opravil v postopkih pred sodišči ali drugimi organi. V letu 1989 pa je bilo takih izdelkov že 36. V mnogih primerih je pravno pomoč in nasvete lovskim družinam in Zvezam dajala ustno na

posvetih in sestankih s predstavniki te službe. Pravna mnenja in druga pravna pomoč so se nanašali na sporna vprašanja iz članskih razmerij v LD, kot je sprejemanje in črtanje iz članstva, disciplinske kršitve in izrekanje disciplinskih kazni, zlasti izključitve iz članstva LD, spori glede meja lovišč med posameznimi družinami, ocena primernosti določb v samoupravnih splošnih aktih LD (pravila, poslovnik) in pomoč pri izdelavi teh aktov, raznih sporazumov, pogodb in ipd.

Največkrat pa so LD prosile za pravno pomoč zaradi plačila škod, ki jo je divjad povzročila na premoženju (poljske škode, škode na govedu in drobnici, škode na motornih vozilih itd.).

V zadnjem času imajo LD vedno več odškodninskih zahtevkov oškodovancev–lastnikov motornih vozil zaradi naleta divjadi v vozila na javnih cestah, kjer je promet iz dneva v dan gostejši, ceste pa proti prehodu divjadi niso zavarovane, največkrat niti z ustreznimi opozorilnimi znaki ne. Lovske družine v takih sporih, ki se največkrat končajo pred sodiščem, želijo od pravne pomoči pri LZ Slovenije poleg pravnih nasvetov tudi njihovo zastopanje pred sodišči, kar pa v primerih, če gre za večjo oddaljenost od Ljubljane, ni vedno izvedljivo.

Strokovni sekretariat LZS

O obdobjih pridobivanja tolšče in o zimskih stiskah divjadi iz družine jelenov

Raziskave o biologiji divjadi, še zlasti, ko gre za proučevanje vzrokov in posledic, niso preproste, saj se divjad v ujetništvu vede povsem drugače kot v prosti naravi. Poleg tega so divje živali podvržene številnim, pogosto neznanim vplivom. Kadar želimo objektivnejše ugotovitve dobiti s tehničnimi sredstvi, na primer z radiotelemetrijo, se spet »oddaljimo« od divjadi, s tem pa tudi od vplivov nanjo. Ne vemo zanesljivo, zakaj miruje, zakaj se vede tako ali drugače. To pomeni, da zbrani podatki pogosto ne dajejo pravega odgovora. Zato se ne smemo čuditi, da je odgovor na neko vprašanje v različnih razmerah tako različen, da z ničemer ne prispeva k rešitvi problema.

Dober primer za to so žolčne razprave o ugotavljanju starosti srnjadi, nemo goče natančno ugotavljanje številčnosti in drugih gibanj v populacijah divjadi in prepri o tem, ali je dopolnilno krmljenje divjadi zato, da bi dosegla primerno tolščavost, potrebno ali ne in ali ni divjadi treba krmiti samo v zimski stiski. Ta vprašanja postavljajo in o njih razpravljajo predvsem praktiki, raziskovalci pa se v takšne razprave ne vključujejo radi, saj po eni strani problemov ne morejo rešiti v zadovoljstvo vseh, po drugi strani pa izkušeni praktiki tudi ne jemljejo resno. To pogosto ni pošteno, saj izkušeni poklicni lovski čuvaji gradijo svoje izkušnje in poznavanje na neštevilnih, čeprav subjektivnih opazanjih. Pri tem seveda nastajajo tudi razlike zaradi individualnih sposobnosti. Tako je neki poklicni lovski čuvaj sposoben zanesljivo oceniti starost srnjadi v naravi, drugi pa ne, pač pa bolje pozna jelenjad. V obeh primerih strokovnjaki, ki jih to sprašujemo, ne znajo odgovoriti.

Sposobnost »zaznavanja stanja«, ki jo imajo izkušeni praktiki, je prednost, ki je mnogi raziskovalci, ki niso vsak dan v stiku z divjadjo, nimajo, ampak se bolj zanašajo na statistične in posamične kazalce, namesto da bi teoretično znanje povezovali z izkušnjami praktikov. Slaba stran praktikov pa je, da imajo njihove izkušnje vedno lokalni pomen ter da jih želijo posploševati.

Poleg tega raziskovalci tudi ne morejo biti navzoči povsod, zaradi nevarnosti posploševanja pa so nekatere naloge težje rešljive, zlasti če je premalo zanesljivih sodelavcev in primernih poskusnih lovišč, v katerih z divjadjo gospodarijo po njihovih načrtih, naposled pa navadno primanjkuje tudi denarja.

Raziskave naj ne pomenijo zgolj novih idej, pač pa tudi preverjanje dosedanjih

spoznanj. Vedno se je treba vprašati, ali je bilo ugotavljanje odnosov opravljeno brez metodoloških napak, kar bi lahko pripeljalo do drugačnih sklepov. Tako je tudi pri metodologijah ocenjevanja starosti srnjadi ali pri različnih mnenjih o času, ko parkljasta divjad postaja tolščava. V prvem primeru so važne razlike v zaznavanju s čutili med človekom in divjadjo, v drugem pa pomeni razliko med človeštvom in živalstvom tudi pojem »pridobivanje tolščavosti« in »zimska stiska«. Izrazi, ki so sicer povzeti iz kmetovega ali mesarjevega besednjaka, imajo mnogovrsten pomen. Govedo se redi in pita zaradi človekovih potreb in okusa, obdobje »zimska stiska« pa je pojmovno jasnejše. Tolščavost velja pri človeku za nezdravo, pri domačih živalih jo umetno pospešujemo, pri divjadi pa je to zaloga energije, katere količino mora določati narava in ne človek. »Obdobje stiske« je pri človeku tudi pomanjkanje denarja, časa, hrane, ljubezenske težave ipd. Na splošno je za nas to obdobje nekaj prehodnega, kar pa se praviloma vrača. Vsekakor pa so to stanja, ki nam povzročajo skrb. Tega pri divja-

di ni. Prvič, divjad »skrbi« v človekovem pomenu ne pozna in drugič, »obdobje stiske« dojemamo povsem drugače kot ljudje. Divjad »obdobja stiske« po človekovih pojmi in merilih sploh ne pozna. Pomanjkanje hrane v zimskih mesecih je obdobje, na katerega se divjad mora in tudi zna pripraviti. Prilagodljivost je tudi sposobnost izogibanja nevarnostim. Prv zato mora stroka, ki naj izhaja iz biologije divjadi, skrbno izbirati ukrepe za proučevanja, da ne bi sprožila nepotrebnih oziroma neprimernih sklepov.

Kaj torej z vidika divjadi pomenita »obdobje pridobivanja tolšče« in »obdobje zimske stiske«? Ali moramo divjadi resnično pomagati, da pridobi tolščo, in če ji že moramo, kdaj naj to počnemo? Ali je obdobje zimske stiske zgolj posledica vse slabših prehranskih možnosti v kulturnem gozdu?

Da bomo spoznali, kako se je spreminjal pogled na dopolnilno krmljenje parkljaste divjadi v zadnjih sto letih, se ozrimo nazaj. Sprva so parkljasto divjad krmlili kot govedo, saj oboje spada med prežvekovalce. Sledilo je obdobje, ko vseh prežvekovalcev niso krmlili

enako, oziroma so divjad krmili drugače kot njihove udomačene bratrance. Naposled so tudi ugotovili, da je divjad iz družine jelenov treba krmiti drugače kot rogarje. To so bili tako rekoč kaži-poti za dopolnilno krmljenje, ki je poleg humanih vidikov pripomoglo tudi k večanju moči rogovja, in sicer z različnimi pogačami, hkrati pa sprožilo tudi naraščanje obsega lupljenja. Današnji in prihodnji ukrepi pa morajo biti predvsem sonaravni. Ker osebno (avtor A. Bubenik; opomba prevajalca) sodelujem pri zadnjih raziskavah, dobro poznam prednosti in škodljivost znanja in prakse na tem področju. Zato z gotovostjo trdim, da se da marsikaj izboljšati.

Ko sem delal na tem področju, me, žal, ni zanimalo, zakaj je obdobje tolščavosti pri srnjadi drugačno kot pri jelenjadi. Znova in znova sem lovčev govoril, da je ta razlika pogojena razvojno in nespremenljiva. Danes sem prepričan, da lovci upoštevajo izsledke raziskovalcev le, če jim ti dokažejo, zakaj je prišlo do novih spoznanj in zakaj morajo lovci v praksi spremeniti nekatere tradicionalne ukrepe.

Vsekakor pred 30 leti ni bil nihče pozoren na pomen proučevanja prehranjevanja divjadi. Če upoštevamo razvojno zgodovino proučevanih vrst divjadi, je bila to velika napaka.

Opravičiti se moram za razmeroma dolg uvod in ker se nisem takoj lotil bistva. To sem napravil zaradi boljšega razumevanja. Zato pa mora bralec boljše poznati razvojno zgodovino jelenjadi in srnjadi, na tej podlagi pa tudi razlike med obdobji pridobivanja tolšče in obdobji stiske pri jelenjadi in srnjadi, kar je pomembno tako za divjad kot za lovca.

Razvojna zgodovina srnjadi

Ker spada srnjad med preprostejši in razvojno za več milijonov let starejši rod (vrsto) v družini jelenov, začnimo z

njo. Naša srnjad je edini preživeli zastopnik iz te vrste. Njen razvoj se je začel približno pred petimi milijoni let, v začetku pliocena, trajal je do konca miocena in ima torej rodovnik, ki zasenči človekovega.

Rod »srna« je znan s konca pliocena v Aziji. Razvijal se je v milem, toplem podnebju, kjer so se izmenjevala suha in vlažna obdobja. To so bila stepska območja in območja sklenjenih, zimzelenih gozdov različne sestave in različno velikih, s pasovi grmičevja ob rekah in jezerih. Takratne vrste srnjadi so bile značilne »pritajevalke« z rahlo nadgrajenim ledvenim delom telesa in s takšnim rogovjem, ki ni oviralo hitrega bega. V staniščih srnjadi je bila preglednost zaradi močne vegetacije omejena in živalim je bilo pri begu nemogoče ostati v tropu. To dobro poznamo tudi iz današnjih tropskih območij, kjer še vedno vladajo pliocenske razmere. Tako je srna začela živeti posamično ali v paru. Povsem samoumevno se zdi, da se je zato razvilo značilno individualno vedenje z zahtevo po lastnem teritoriju oziroma teritorialno vedenje, kar je značilnost naše srnjadi.

Posebnost »individualistov« je, da ne poznajo antagonizma do nasprotnega spola, razen med paritvijo. Krvno sorodstvo je tudi pri današnji srni, kljub individualizmu, zelo pomembno. V stiski – pri tem je vseeno, ali gre za srnjad, ki živi časovno omejeno v odprtem, stepskem svetu, ali za srnjad v ugodnih zimovališčih – se zgodi, da se posamezni družinski člani zberejo v zimski trop in močno opustijo individualno vedenje.

Ugodno podnebje z bogato prehransko ponudbo je omogočalo razmnoževanje v več letnih časih in časovno individualno pogojeno rast rogovja. Na podlagi izkušenj in poznavanja še živečih vrst jelenov iz pliocena smemo sklepati, da so samci oploditveno sposobni tudi potem, ko jim rogovje odpade. Vsekakor lahko tam, kjer so dolga sušna in deževna obdobja, preživijo le mladiči, po-

leženi v začetku deževnega in ne v sušnem obdobju. Ker paritveno obdobje ni dedno utrjeno, ga lahko prizadete vrste ob vsakem času »uglasijo« na novo.

Zapletena, vendar modra pot za preživetje neugodnih letnih časov je bil »izum« embriotenije (zastoja razvoja zarodka), ki jo poznamo pri številnih vrstah, na primer medvedu, jazbecu in drugih kunah. Te živali polegajo mladiče takrat, ko imajo dobro telesno zmogljivost. Med prežvekovalci pozna to razmnoževalno strategijo samo srnjad. Kot vemo, lahko traja zastoj razvoja zarodka pet mesecev ali pa le nekaj tednov. To pa ne pomeni, da je lahko tudi daljši in da začetek dozorevanja jajčeca pri srni ni vezan na najdaljše dneve. Osnova za to domnevo je dejstvo, da srnjakova moda proizvajajo seme že tri mesece pred prskom, torej od konca aprila naprej. Ker je za srnjake značilno še eno obdobje nastajanja semena – ko jim rogovje odpade, se seme ne tvori – od srede septembra do srede januarja – se tu in tam najdejo mladi, »polmočni« srnjaki, ki znova gonečo se srno lahko oplodijo tudi januarja. Dejstvo, da ima srnjad v družini jelenov najdaljše paritveno obdobje, je zanesljiv dokaz za njen pliocenski izvor. Čas rasti (razvoja) rogovja traja od novembra do marca in je odvisen od podnebja ter srnjakove starosti. Srnjaki so torej pripravljeni, da zasedejo teritorije glede na socialni položaj (rang), na katerega vpliva predvsem razvitost rogovja. Prsk se začne, ko so na to pripravljene tudi srne. Tako vidimo, da se vedenje srnjadi kljub ledenim dobam ni bistveno spremenilo. Polagoma sta se novim podnebnim razmeram prilagodila le prsk in obdobje rasti rogovja. Tako kot telo in vedenje se novim razmeram v okolju nista prilagodila niti anatomija in morfologija srnjadi. Prebavila so ostala na stopnji pliocenske živali. Srnjad je tip prežvekovalca, prilagojenega na lahko prebavljivo hrano. Ker hrana, zaužita z objedanjem, ni

V MARCU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteno divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem prepovedala.

medved

divji prašič

odstrel dve- in večletnih prašičev obeh spolov ni dovoljen

6. III. vzide ob 6.32 in zaide ob 17.55
26. III. vzide ob 6.54 in zaide ob 19.22

= 4. III.,
vzide ob 9.58
zaide ob 2.57

= 11. III.,
vzide ob 18.42
zaide ob 6.30

= 19. III.,
vzide ob 2.44
zaide ob 9.35

= 26. III.,

močna in ne lahko prebavljiva, se srnjad, teoretično, kot prebiraletc (selektor) ni mogla prilagoditi tudi na zimsko objedanje, zato bi se morala preseliti na jug ali pa izumreti. Vendar se to ni zgodilo, saj je bila srnjad kljub samosvoji prebavi, ki je ostala na ravni pliocenske živali, sposobna prilagoditi način prehranjevanja grobovlaknati hrani in objedanju suhega listja. Njena prilagodljivost je bila tako dobra (kar so potrdile številne analize vsebine vampov in poskusi), da srnjad danes potrebuje objedanje in suhe rastlinske dele vse leto, če hoče ohraniti kar najboljšo telesno zmogljivost.

Zdi se, da ravno zaradi dolgega obdobja zastoja razvoja zarodka in cikla razvoja rogovja, zaradi ponavljajočega se dozorevanja jajčeca in fiziološko prehranske prilagodljivosti srnjadi ni bilo treba zapustiti mrzlih delov Evrazije, kot so to morali storiti številni drugi pliocenski predstavniki jelenov.

Ker je cikel razvoja rogovja genetsko neprilagodljiv daljšemu prsku, pomeni to za srnjad, zlasti pa za srnjaka, velik kondicijski problem. Obdobje med začetkom vegetacije in prskom je prekratko, da bi srnjad v tem času nadomestila 25–35% zimskih izgub telesne energije. Brejost, obdobje dojenja in proces

menjavanja dlake zahtevajo preveč hrane, da bi živali ob tem lahko normalno nadomeščale izgubljeno energijo, odpravile prizadetost mišičevja in da bi se tolšča kopičila že pred prskom. Zato oba spola pred prskom nimata najboljšiše telesne zmogljivosti in torej poletje za srnjad ni in ne more biti obdobje kopičenja tolšče.

(Nadaljevanje sledi)

Vir: »Jagd und Hege« št. 1/90 »Mastzeit und Notzeit der Geweihträger« Anton A. Bubenik – Prevod Blaž Kržec

② PISI SE SPOPADE Z VAŠKIM PSOM

Z Rajbarjem in njegovim psom sem se kot kratkohlačnik srečal v prvih letih po vojni. Kovačev Štefan, s katerim sva skupaj hodila v šolo, lovila ribe v Muri in klatila sračja gnezda, me je nagovoril, da sem šel za poganjača. Dan pred lovom sva se morala javiti pri Rajbarju.

Naša sva ga na dvorišču. V rokah je držal izrezljano pipo z dolgim pipasarjem in kovinskim poklopcom. Za pasom predpasnika mu je visel svinjski mehur s tobakom. Okrog nog pa se mu je motalo sivočrno dolgodlako ščene, s povešenimi kratkimi uhlji in navzgor zavihanim košatim repom. Pes je bil še najbolj podoben skunku.

»Malo počakajta, takoj vaju zapišem,« je rekel.

Na dvorišču se je prikazala majhna in zavaljena ženica, okroglega rdečega obraza. Pokimala nama je in se posvetila jati kokoši.

»To,« je pokazala na grahasto kokoš, brez repa. Ne da bi se še ozrla na naju ali starega, je odšla v hišo. Rajbar je pokazal na izbrano kokoš in nekaj polglasno rekel psu. Nastal je vrišč, perje je frčalo po zraku in ko se je jata razbežala, je pes čepel na eni kuri in jo tiščal k tlom. Rajbar je dvignil kokoš za noge, ta je nekaj časa divje prhutala s perutmi in se drla, a se je kmalu umirila; bila je tista grahasta brez repa.

»Nikoli se ne zmoti,« se je režal.

Lov, na katerem sem sodeloval, smo končali pred vasjo. Zbirali smo se na razritem, blatnem kolovozu ob potoku. Na vodi je plavalo perje in puh. Gosi so se umaknile na dvorišča, stegovala vratove in vznemirjeno gagale.

V potoku smo si prali blatne škornje in se prestopali pred kmečko hišo. Na dvorišču se je drl rumen, srednje velik pes, križanec, se poudil ob notranji strani ograje in vedno stekel mimo napol priprtih vrat. Na cesto si ni upal.

Košarov Tone je imel takrat močnega, za svojo pasmo zelo velikega, temnorjavo pikčastega psa, kratkodlakega ptičarja. Govoril je, da se po žilah njegovega psa pretaka gaskonjska kri, če že ni pravi gaskonjec. Ker nihče ni vedel, kaj to pomeni, so se lovci zadovoljili s to razlago in molčali. Pes, klicali so ga Bero, je z mirno resnostjo gledal vaškega psa, nato pa se zleknil v travo, si lizal tace in obiral kožuh.

Pisi se za vaškega psa ni zmenil. Blizu starega je iz trave dvigal žabe, jih s tačko pritiskal ob tla in z zobmi previdno metal v zrak.

Vaški pes je utihnil. Planil je skozi priprta vrata, za trenutek neodločno obstal na cesti, nato pa se zapodil proti Pisiju. Ta se je vznemiril, skočil na noge, napel mišice, se nasršil v vsej svoji majhnosti in hitro mahal z repom. Togo sta se postavila drug ob drugega in se ovohavala. Vaški pes, večji in močnejši, se je sklonil, da bi po pasji navadi ovohal Pisiju mesto pod repom. Pisi je odskočil in pokazal zobe. Vaški pes se je zakadil vanj, da je padel po tleh. Zagrabil ga je za kožuh in opletal z njim. Rajbar je

onemel in kazal bolj klavarno podobo kot Pisi med pasjimi zobmi. Še preden smo lahko karkoli storili, je pridrvel Bero in se z vso silo vrgel na vsiljivca. Zgrabil ga je za vrat in nepopustljivo stisnil jeklene čeljusti. Napad je bil tako silovit in nenaden, da so se vsi trije zrušili po tleh v kosmat, rjoveč klopčič, iz katerega so frčali šopi trave, pomešani z zemljo. Čez čas je iz klopčiča priletel Pisi, se povaljal po tleh, zajel sapo in slepo sekal z zobmi okrog sebe. Postavil se je na noge, padel, ponovno vstal, nato pa se zagnal v vaškega psa, ki se je med dušenjem otepal Berojevega kleščnega prijema. Pisi je skakal okrog nemirnega klobčiča in grizel povsod, kjer se je pokazal rumen kožuh. Vaški pes se je nekaj časa zvijal in brcal, nato pa postal vedno bolj miren. Na koncu je brezčutno prenašal, ko mu je Pisi pulil dlako.

Bero se je dvignil, povohal premaganca, se otrešel in z naježeno dlako stekel med nas. Pisi je še nekajkrat skočil na psa, ki je negibno ležal na tleh, na koncu ga je ovohal, oblažal in se kot edini zmagovalec zasopel priplazil k staremu. Z dvorišča je prišel kmet in se ozrl po svojem psu, ki je iztegnjen lezel na spraskani zemlji, nato pa se nam grozeče bližal.

»Kdo ga je ustrelil?« je tiho vprašal in sunkovito dihal. Lovci so poparjeno stali in povešali glave.

»Kdo mi je pred dvoriščem ustrelil psa, bi rad vedel?« je povzdignil glas.

»Rad bi temu pogledal v oči!« se je zadr.

»Nismo ti ga mi ubili«, je grobo rekel lovovodja Matrljan.

»Slišal bi strel.«

Kmet je obstal kot da razmišlja, lovovodja pa je hitro nadaljeval: »Psi so se dajali med sabo. Pisi ga je. Vidiš to ščene.«

Kmet je pogledal Pisija, ki je nedolžno stal ob starem, se dvomljivo ozrl po lovovodji in brez besed šel po svojega psa, ki je začel dvigati glavo. Na rokah ga je odnesel na dvorišče, še prej pa navrgel: »Videli ste, kaj se dogaja. Lahko bi pse razgnali.« Nihče mu ni odgovoril.

Ko je kmet odšel, je stari Rajbar, ki je ponovno prišel do sape, zadovoljno dejal:

»Dobro ga je Pisi zdelal.«

»Lahko bi zdaj ti Pisija deval v torbo, če Beroja ne bi bilo,« je rekel dolg mršav lovec z gamsjo brado za klobukom. »Za to boš plačal liter!«

»Kaj?« je planil stari. »Zakaj pa ste pustili Beroja zraven. Pisi bi ga sam obdelal.«

»Misliš, da bi Pisi onega zadavil?« je resno vprašal suhec.

»Nič mislim, vem! Si videl, kako ga je zgrabil za vrat? Bero ga je zmotil.«

»Pisija ali onega drugega?«

»Pisija!« in pri tem je ostalo.

(Se nadaljuje) Lojze Števanec

Kdaj bomo gospodarili pravilno?

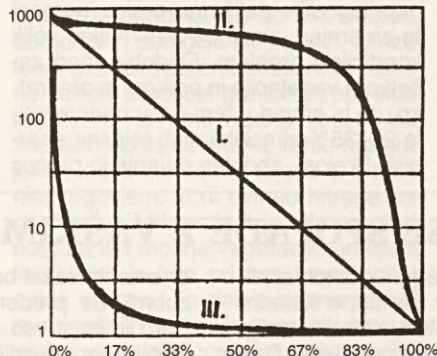
V novembrski številki (11/89) glasila Lovec je bil v rubriki Mnenja in kritike objavljen na straneh 315–317 članek z naslovom Ali gospodarimo pravilno. Željan novih spoznanj sem ga pozorno in zbrano prebral. Po branju pa sem se hudo zgrožen potihem vprašal: »Ali bomo v prihodnosti še gospodarili pravilno, če se bomo ravnali po vseh avtorjevih predlogih, napotkih in sugestijah?« Avtor, Tone Komat, je v članku zapisal nekaj grobih napak in kontradiktornosti, hkrati pa nam odkril, da mu matematika (računanje) povzroča kar hude preglavice. Kaj pomeni sklepanje na osnovi napačnih rezultatov, pa vemo. Z zanimanjem sem pričakoval naslednjo številko glasila Lovec, da bi prebral, kakšen bo odgovor slovenske lovske stroke. A sem moral decembra razočarano ugotoviti, da se na avtorjev članek ni odzval nihče.

Toda naslednji trenutek sem se že zatekel k tolažbi: »Slovenska lovska stroka vendar ni mogla tako naglo odgovoriti. Med enajsto in dvanajsto številko glasila je bilo premalo časa za pripravo dobrega strokovnega članka in ga v tem kratkem času tudi natisniti.« (Vedel sem: odgovor na ta članek bo objavljen v prihodnji številki!) Toda odgovora na članek ni bilo niti v januarški in ne v februarški številki Lovca. Naj temu sledi novo razočaranje? Nikakor! Zdaj je že jasno: premalo je ljudi, ki so pripravljeni samoiniciativno pisati in objavljati! Sili pa jih k temu tako ali drugače nihče, saj jih tudi ne sme in ne more.

Pisanje je naporno. Če pa moraš dokazovati tuje napake, je (zaradi lastnih psiholoških zavor) napor še toliko večji, delo pa nehvaležno, saj avtorju »jemlješ čast« tudi pri tisti veliki večini bralcev, ki napak še opazijo ne. Spodbuda k pisanju je sploh velik problem, tudi sam je nimam – niti sedaj, ko že sedim za mizo s peresom v roki.

A naj bo kakorkoli, začeto delo je treba nadaljevati. Preden posežemo v razmišljanje Toneta Komata, moramo najprej razjasniti krivulje preživetja, ki so bile prikazane v sliki 1 na strani 315 (Lovec 11/89).

Krivulja preživetja hominidov leži med tipom I. in II. in se od spodnje strani tipu II. močno približuje. Sama krivulja preživetja II. velja za človeka (*Homo sapiens sapiens*), ki se trudi, da bi preživele čim več novorojencev, v kasnejši življenjski dobi pa skrbi s primerno organizirano zdravstveno službo, da vse več prebivalcev dočaka srednje in pozno

Slika 1: Krivulje preživetja glavnih tipov I., II. in III.

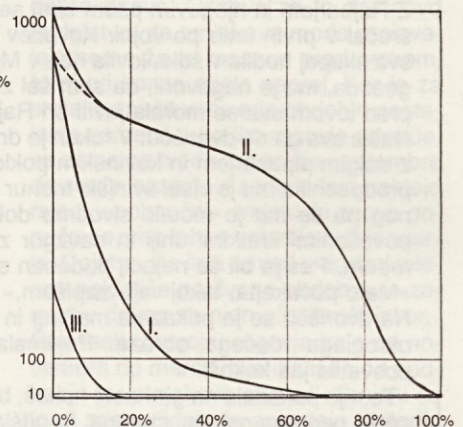
Na ordinati je število preživelih (od tisoč oseb) predstavljeno v logaritemski skali, starost je prikazana na abscisi v relativnih enotah povprečne življenjske dobe (npr.: 50 % povprečne življenjske dobe, 100 % povprečne življenjske dobe).

starost. Zato je krivulja konveksna. Krivulja I. (premica) velja za večino kopenskih živalskih vrst. Iz tega lahko sklepamo, da večina naše lovne divjadi leži s svojim preživetjem blizu tipa I. oziroma v območju med tipom I. in II. Krivulja preživetja III. velja za nekatere morske in sladkovodne ribe, za mnoge nižje morske živalske vrste ter za morsko želvo (*Chelonia mydas*). Avtorji, ki so med drugim raziskovali smrtnost živalskih vrst na vsej zemeljski obli, so iz osnovnega geografskega dejstva (da je večji del Zemljine površine pokrit z morjem in je le njen manjši del kopno) pravilno sklepali, da je zato pri populacijah večine živalskih vrst krivulja rahlo konkavna in leži nekje med tipom I. in III.

Tone Komat, ki je to ugotovitev iz oceanske biologije prenesel na slovensko lovno divjad, je s tem naredil hudo napako. Evropska lovna divjad nima tako močnih reprodukcijskih potencialov kot npr. morski ježek, morska vetrnica, morska želva ali kakšen plaščar ali brizgač, ko producira en sam osebek več desetisoč in tudi več stotisoč potomcev. Hkrati pa imajo ti številni potomci prav majhne možnosti za preživetje, ker so izpostavljeni številnemu, prav množičnemu predatorstvu (plenilstvu).

Slovenska lovna divjad ne živi in se ne razvija v takšnih razmerah. Zato je tretji stolpec v Komatovi preglednici 1 (Lo-

vec 11/98, str. 316), ki ga je sam izračunal (+50 % LM) na osnovi svoje hipoteze, povsem napačen (prva dva stolpca je prevzel od drugih avtorjev, zato sta oba pravilna). Poleg tega je pri računanju zagrešil nekaj grdih matematičnih napak. Če ohranimo hipotezo in jo matematično pravilno izrazimo, dobimo rezultat, ki je v primerjavi z napačnim tak, kot prikazuje preglednica 1.

Slika 2: Krivulje preživetja tipov I., II. in III.

Iz preglednice 1 je razvidno, da je upošteval za enoletno srnjad 70-odstotne izgube (30 % preživelih). Pri dveletni srnjadi (25 % preživelih) je upošteval le 16-odstotne izgube, pri triletni srnjadi (13 % preživelih) pa 48-odstotne izgube! Takšno preskakovanje od 70 na 16 in od tod na 48 odstotkov izgub je smešno. Šestnajstodstotne izgube v razredu dveletnikov so povsem zunaj koncepta, saj ne pokrivajo niti »njegovih« 20 % naravne smrtnosti. Prav posebne vrste je »račun« preživelih desetletnikov (njegov rezultat: 0,9 % v sestavi populacije), kjer je število teh 0,9 % kar samo od sebe »poskočilo« navzgor od 0,1 % zastopanosti devetletnih oseb.

Zato so svarila, ki jih na osnovi lastnih računov razvija, neuporabna.

Še veliko bolj smešen položaj se pokaže, ko njegova zgrožena predvidevanja o vplivu odstrela na populacije srnjadi »zaradi« veljavnih gojitvenih smernic (20 % NM + 10 % LM + 50 % LM mladčev in enoletnih) izrazimo v matematično pravilnem jeziku (preglednica 1). Takrat bi se enoletna srnjad pojavljala v lovišču s 30-odstotnim preživetjem, desetletna srnjad pa z 0,0006-odstotnim preživetjem! V populacijah srnjadi bi bilo to huje kot prava katastrofa, saj

Starost v letih	Komatov napačen rezultat (+50 % LM)	Matematično pravičen rezultat (+50 % LM)
1	30 %	30 %
2	25 %	9 %
3	13 %	2,7 %
4	6 %	0,81 %
5	3 %	0,24 %
6	2 %	0,073 %
7	0,8 %	0,022 %
8	0,4 %	0,0066 %
9	0,1 %	0,002 %
10	0,9 %	0,0006 %

bi pomenilo, da povprečna slovenska lovska družina nima v lovišču niti enega srnjaka oziroma niti ene srne več, ki bi bila starejša od treh let! Lovec, ki je v lovski družini zadožen, da gospodari v določenem revirju (npr. s »populacijo« 26 živali) ne bi imel nobenega osebka, starejšega od dveh let! Zrele srnjadi, ki je steber vsake populacije, potemtakem sploh ne bi bilo.

V naših loviščih pa še zdaleč ni tako hudo. To razume tudi tisti lovec, ki mu matematično izražanje, algebrično prikazovanje problemov in aritmetično reševanje ni prav nič domače, dobro pa ve, da v njegovem revirju ni samo enoletna in dveletna srnjad.

Zato nima Komatova konkretna kritika enotnih gojitvenih smernic nobenega smisla. Nekoliko bolj pomebna je njegova splošna kritika smernic, ker v njej uporablja spoznanja iz domače in tuje literature. Vendar pa gre tu za razmišljanje drugih, ki so jih sami razvili iz konkretnih rezultatov vztrajnega raziskovalnega dela v naravi in ne iz čistega kabinetnega naprežanja.

Ostaja še vprašanje, čemu smo se v začetku srečali z logaritmi. Zakaj smo krivulje preživetja prikazovali v semilogaritmičnem diagramu? Ali odpori okoli dajajo (v povezavi z biotičnimi potenciali populacije) logaritmične rezultate? Ali so v populacijski ekologiji funkcijske odvisnosti v obliki logaritmičnih zakonitosti? Ali življenje teče po logaritmični poti?

Na vsa ta vprašanja je odgovor: ne!

Poglejmo, kaj se zgodi, če sliko 1 prikazemo v obliki diagrama z obojestransko linearno skalo. Krivulje preživetja glavnih tipov I., II. in III. imajo sedaj drugačno, novo obliko (gl. sliko 2).

Krivulja tipa II. je od 0 do 40 % povprečne življenjske dobe konkavna, v času od 40 do 80 % povprečne življenjske dobe je krivulja konveksna, od tod naprej do konca življenjske dobe pa zopet konkavna. Krivulji preživetja glavnih tipov I. in III. sta v celoti konkavni.

Kaj je torej bistveno različnega med diagramom z linearno skalo in semilogaritmičnim diagramom?

S slike 2 razberemo, da na krivulji I. ne moremo več jasno odčitati vrednosti števila preživelih osebkov na tisoč, ko so ti starejši od 70 % povprečne življenjske dobe. S krivulje III. pa že ne moremo razbrati števila preživelih od tisoč, če so ti starejši od 15 % povprečne življenjske dobe. Semilogaritmično prikazovanje nam torej omogoča jasno določanje preživelih tudi tedaj, ko je teh še prav malo in so že v poznem starostnem razredu. Drugega pomena logaritmična skala na ordinati nima.

Morda Tone Komat ni vedel ravno tega in so zato njegovi računi tako hudo napačni.

V Lovski družini Radenci smo se lovci trudili ves čas od leta 1980, da bi odstrel srnjadi opravljal čim bolj v skladu z gojitvenimi smernicami. Tako smo ravnali, ko je veljal še samoupravni sporazum o enotnih gojitvenih smernicah v SR Sloveniji za obdobje 1980–1985 (rdeča vezava v platno), in tako ravnamo tudi zdaj, ko izpolnjujemo določila samoupravnega sporazuma o enotnih gojitvenih smernicah in rajonizaciji divjadi v SR Sloveniji za obdobje 1986 – 1990 (tisk na zelenem kuler papirju).

Radenska lovska družina gospodari z loviščem, katerega površina meri 4062 ha. V preglednici 2 podajam nekaj osnovnih kazalcev gospodarjenja s srnjadjo za obdobje deset let dela po smernicah in za sedemletni čas dogajanj pred sprejemom omenjenih smernic.

Iz preglednice 2 je razvidno, da smo v obdobju gospodarjenja po smernicah v Radencih povečali odstrel z začetnega števila 125 glav v letu 1980 na 201 glavo. Skupne izgube pa so v tem času narasle z začetnih 133 na 222 ob koncu.

V sedemletnem obdobju pred tem se je odstrel v Radencih gibal od 57 glav srnjadi do 125.

Za podrobno analizo razmer bi seveda morali navesti še podatke o spomladanski številčnosti srnjadi, sestavi odstrela po spolu, po starostnih razredih, sestavi izgub po spolu, izgub po starostnih razredih, podatke o varovanju srednjega starostnega razreda srnjadi obeh spolov, podatke o razmerju med gozdnimi in kmetijskimi površinami, o dolžini gozdnih robov, o gozdnih sestojih, o plodonosnem drevju, o ohranjanju letnih in zimskih pasišč za srnjad itd. itd. ... toda za to bi bila vsa ta številka Lovca premajhna.

Kljub temu si lahko vsak bralec na osnovi razmer v lovišču LD Radenci (preglednica 2) ustvari vsaj približno sliko. Za kaj več, žal, na tem mestu ni prostora.

Dragi bralci, ker sem doslej že veliko preveč govoril, mi dovolite, da kar najkrajše povem samo še to, kar menim o smernicah, in svojo misel zapišem vsaj v lakonski obliki.

Smernice morda res niso najboljše, vendar so v osnovi pri gospodarjenju uporabne. Vanje ni vgrajenih nobenih

Preglednica 2: Prikaz dogajanj s srnjadjo v Lovski družini Radenci

Leto	Opravljeni odstrel	Naravni pogin (bolezni ipd.)	Druge izgube (promet ipd.)	Vse skupaj
1973	57	ni podatka	ni podatka	57
1974	74	ni podatka	ni podatka	74
1975	76	ni podatka	ni podatka	76
1976	96	5	5	106
1977	94	15	9	118
1978	120	0	6	126
1979	125	1	11	137
1980	125	0	8	133
1981	122	0	7	129
1982	100	12	4	116
1983	124	16	5	145
1984	148	27	9	184
1985	179	11	7	197
1986	100	71*	7	178
1987	147	5	8	160
1988	163	8	1	172
1989	201**	12	9	222
Vse skupaj	2051	183	96	2330

obdobje dela po smernicah

* v januarju in februarju je bila huda zima z globokim snegom

** odstrel povečan nad načrtom zaradi velikih škod, ki jih je povzročila divjad

grobih napak. Tudi strokovna teorija ni preveč »posiljevala« prakse, stroka v njih ni ubirala svojih poti in tudi ni bila »skregana s tradicionalno lovsko miselnostjo«. **Do boljših in morda tudi najboljših smernic bomo prišli le s strokovno poglobljenim, vztrajnim in natančnim raziskovalnim delom v naših loviščih.**

Za raziskovalno delo (*in to zapišimo!*) je potrebno naslednje:

1. skrbno ga načrtovati
2. zanj vzgajati ustrezne kadre in
3. njegovo izvajanje tudi finančno izdatno podpreti!

Toda to je že nova in povsem druga zgodba.

P.S.

V februarški številki Lovca, 2/90, str. 48, se je oglašil na ta članek tudi Miro Prunk iz LD Tabor-Sežana, ki v svojih razmišljanjih ni zagrešil nobene napake in ima še kako prav!

Dušan Žižek, dipl. inž.
LD Radenci

Vprašanje o pravilnem krmljenju fazanov

Prosim vas, da v Lovcu odgovorite na vprašanje, ali je pravilno, da za fazane polagamo hrano na urejena krmišča, ali pa je bolje, da jo mečemo kar med grmovje, v robidovje in goščavo? Za odgovor se vnaprej zahvaljujem.

Franjo Hudolin

Odgovor:

Fazane moramo pozimi obvezno krmiti na urejenih krmiščih. Krmišče, to je poljubno velika enokapna ali dvokapna streha – nadstrešnica, postavimo ob rob fazanje remize. Fazane moramo redno krmiti od oktobra do srede aprila. Dnevna poraba zrnja je od 4–6 dag na fazana. Trosenja zrnja po grmiščih ne priporočamo, ker zrnje na prostem splesni in postane škodljivo za prehrano. Tudi na urejena suha krmišča polagamo zrnje največ za teden dni.

Lojze Černe, LZS

Goniči in lovna doba zajca

S skrajšanjem lovne dobe na poljskega zajca smo naredili veliko škodo razvoju lovske kinologije, predvsem našim avtohtonim goničem, katerih glavno delo je še ostalo gonja zajca in lisice. Druge divjadi z njimi ne lovimo več, razen morda ponekod še divjega prašiča, kar pa velja za manjša območja. Lastnikom drugih lovskih psov je lažje; lovijo lahko še vedno preostalo perjad, pa tudi jamarji niso preveč prikrajšani. Samo s skrajšanjem lovne dobe na zajca verjetno ne bomo dvignili številčnosti zajca. Vemo, da smo včasih to žival lovili od septembra do januarja – kar pa tudi ni bilo prav. Septembra so zajkije, zlasti v nekaterih območjih, še mlečne (in tudi še oktobra!). Vendar je zajcev bilo dovolj!

Upam si trditi, da puška ni razredčila zajca, vsaj pri nas ne. Trditev, da decembra padajo samo zdravi zajci, pa tudi ne drži.

Kdo upa trditi, da med uplenjenimi zajci oktobra in novembra ni tudi najbolj zdravih?

Odstrel moramo opravljati v skladu z zmogljivostjo lovišča. Vem, da je za številčnost zajca boljše, če odstrelimo na primer 25 zajcev v treh mesecih kot pa npr. 50 oktobra.

Bral sem, da se je treba vsega lotiti s strokovne plati. Strinjam se. Toda prav bi bilo, da bi zapisali, kje so s takšno lovno dobo že dvignili številčnost zajca. Bojim se, da bomo čez čas ugotovili, kljub vsem ugotovitvam strokovnjakov – enako kot za strokovne posege pred leti pri gamsu (boleznin izvajanje lova) naseljevanje neavtohtone divjadi v naša lovišča. Če pobrskamo po naši literaturi nazaj, pa še marsikaj drugega.

Ali se moramo res prav v vsem učiti na svojih napakah? Ceneje bi se bilo učiti na napakah drugih!

Še nekaj: V prihodnje naj se lovna doba na katerokoli divjad spreminja že pred lovno sezono. Tako se bomo izognili pojasnilom tujim lovskim go-

stom. Za tujce so trdni dogovori in roki nekaj samoumevnega in odraz resnosti.

Livio Rijavec, LD Trebuša

Odgovor:

Odločitev skupščine LZS za zaporo lova na zajca v decembru je le eden izmed ukrepov pri vsesplošnem prizadevanju za dvig številčnosti poljskega zajca. Za vaše območje, ko člani LD Trebuša na lovni površini 3570 ha odstrelijo le od 8–10 zajcev (iz statistike LZS) na leto, bi bila vsekakor bolj strokovno utemeljena popolna zapora zajca za večletno obdobje, saj je številčnost (gostota) zajca že na meji biološkega minimuma; v takih primerih pa lov sploh ni več dovoljen! Če pa ni zajcev, seveda tudi ne potrebujete psov – goničev »zajčarjev«, ker nobene divjadi ne varujemo in ne moremo ohranjati samo zaradi psov. Pri odstrelu desetih zajcev tudi lovski turisti v vašem lovišču nimajo kaj iskati, oziroma se je z njimi za lov na zajca nemoogoče resno dogovarjati.

Strokovni sekretariat LZS – L. Č.

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

Od 1. do 31. januarja 1990 je bilo iz območja 34 občin v naši republiki laboratorijsko preiskanih na steklino 137 živali, in sicer:

96 lisic, 8 psov, 9 mačk, 2 jazbeca, 10 glav srnjadi, 9 kun, 1 divji prašič, 1 ris in 1 jelen.

Odsek za virologijo Veterinarske fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri živalih z območij 15 občin, in sicer:

Brežice (1), Celje (3), Črnomelj (1), Kamnik (1), Kočevje (1), Koper (3), Maribor (6), Mozirje (1), Murska Sobota (3 in 1 pes), Ormož (7), Ptuj (10), Sežana (1), Slovenske Konjice (4) in Šmarje pri Jelšah (3).

Republiški veterinarski inšpektor:
dr. Armin Tomašič

Prekmurski jeleni*

(Razmišljanje ob Odločbi za spremembo in podaljšanje lovne dobe za jelenjad v prekmurskem lovskogojitvenem območju št. 324-01-15/89 s 15. 11. 1989)

Jeleni v Prekmurju niso nič novega

Čeprav se marsikomu zdi, da so prekmurski jeleni v teh loviščih nekaj novega, celo eksotičnega, ga moram krepko razočarati. Prav gotovo je jelenji ruk odmeval po prekmurski nižavi že pred zadnjo vojno. Starejši lovci še dandanašnji prav radi povedo tudi kaj o tem; kako so jih poslušali rukati, kako so videli posamezne živali, kako so v daljnih tridesetih odstrelili jelena ob vasi Bukovnica in še kje... Nekaj jelenov je vojno celo preživelo. Tako obstaja podatek, da so leta 1947 jelena odstrelili v LD Motvarjevci-Kobilje v Krancovi žački...

Hladna vojna pomeni konec jelenov v nižinskem delu Prekmurja

Ukrepi vojske oziroma informbiroja so kot vsako nasilje prinesli v življenje prebivalstva veliko gorja. Eden izmed ukrepov, ki so ga izpeljali onstran meje, je bil tudi hermetično zaprta državna meja, ki ni onemogočala samo prebegov prebivalstva, temveč je preprečila tudi migracijo divjadi. Nekaj jelenov je sicer ostalo tostran meje, vendar njihovo življenje ni bilo dolgo. V letu, dveh so prekmurski lovci poskrbeli za njihov konec.

Jelenjad se vrne v sedemdesetih

Normalizacija odnosov v svetu, ki je bila posledica smrti diktatorja, spremeni življenje. Tudi državna meja je izgubila »železno zaveso« in stvari so začele postajati svetlejšee.

V 60. letih so se v lovišču naselili divji prašiči, njihov prihod pa je začel kmetijske in lovce kmalu spravljati v obup. Škoda, ki so jo vedno znova delali po poljih, je bila zares velikanska. Proti divjim prašičem nam je že uspelo dobiti »nekaj vojn«.

Pa jeleni? Konec 60. let smo po loviščih že sledili prve trope jelenov. Leta 1970 smo odstrelili prvega jelena, leta 1971 dva. V zadnjih letih odstrelimo okrog 15 jelenov, v glavnem samce (podatki so iz življenja LD Dobrovnik). Do leta 1974 smo prikazovali jelene kot prehodno divjad, od leta 1975 pa kot stalno. Šele sredi 70. let smo v lovišču prvič opazili tudi košute. Občutek

Košuta s teletom; Gornji kobiljski gozd, 1988

Foto E. Mlinarič

imam, da se je številčnost jelenov do začetka osemdesetih let krepila, kasneje je bolj ali manj nespremenjena, živali pa se širijo na nova območja. Razmerje med spoloma je ves čas nenavadno. Tako ocenjujemo, da je prišlo še v začetku osemdesetih let 5–7 jelenov na košuto. Tudi danes število naše jelenjadi ni zelo visoko, verjetno res ni več »še znosno«, res pa je, da je še vedno nekaj več jelenov kot košut.

Zelo težko bi bilo določiti stvarno število jelenov pri nas, razlog pa je migracija te divjadi. Z gibanjem jelenjadi po prekmurskih loviščih prihaja tudi do migracije z jedrom populacije. Opaznejša sta dva imigracijska tokova:

1. v času ruka so prihajali predvsem jeleni, ki so bili verjetno izrinjeni z bolj-ših terenov, vendar je ta tok v zadnjih

letih zanemarljivo majhen;

2. pozimi, običajno sredi decembra, pridejo v lovišče trope košut z mladiči in pri nas zgolj prezimijo, kar opažamo zadnjih nekaj let.

Očitna so torej velika nihanja številčnosti populacije in kot kaže, je prav zimski imigracijski tok tisti, ki povzroča sive lase našim gozdarjem.

Naj povzamem: prekmurski jeleni očitno niso populacija, temveč imajo značilnosti »subpopulacije« ali obrobne populacije. Le tako si lahko razlagamo njeno neznatno sestavo. Sklepamo lahko tudi, da živi skupaj z matično populacijo, saj se kljub nenavadnemu sestavu odstrela glede na spol, ki je bil v odločbi sicer mišljen kot očitek prekmurskim lovcom, iz leta v leto obnovi (regenerira) na podoben način. Tako telesno kot tudi trofejno je nadpovprečno močna.

Več kot 200 točk, a le od šestletnika; kakšen bi bil pri 16 letih? Foto E. Mlinarič

Vpliv dejavnikov motenja na življenjske navade velike divjadi

Na gospodarjenje z veliko divjadjo v prekmurskih loviščih zelo močno vplivata dva dejavnika:

1. Kmetijstvo

a) s spremembami habitata med letom – kmetovanjem: intenzivnemu kmetijstvu je namenjen velik del lovnihi površin, ki so med vegetacijsko dobo obljude (so vir prehrane, npr. sladkorna pesa, pšenica ali koruza, ki jo pridelujejo na velikanskih strnjenih površinah), pozimi pa so biološko skoraj mrtva;

b) čas obdelave polj je pogosto nenavaden, poljski stroji brnijo pozno v večer pa tudi vso noč!

2. Gobarjenje privablja poleti in jeseni v gozdove veliko ljudi in je že zdavnaj

* Ko se Prekmurci pogovarjajo o jelenjadi, uporabljajo zgolj izraze »jeleni« in »košute«, s katerimi uspešno komunicirajo. Izraz »jelenjad« je tako le stvar slavistov.

presegljo »še znosno« mero. Gobarji se pogosto vedejo nekulturno, saj pri nabiranju gob uničujejo vegetacijo in plašijo tudi divjad. To se dogaja skoraj vse leto in celi ljubi dan! Moti tudi, da se lahko z vozili pripeljejo daleč v gozdove; kaže, da bi nekateri najraje nabirali gobe kar iz avtomobilov. Na žalost lahko opaziš promet skozi gozdove, daleč od asfaltiranih prometnic, tudi ponoči; srečaš lahko vse, od pijančka, ki se pelje iz pravkar zaprte gostilne s traktorjem, do mladeniča, ki pritiska na plin precialke za motokros. Tako je velika divjad plašna, nestanovitna in predvsem nočna divjad.

Lovstvo

Lovsko življenje po lovskih družinah poteka normalno. Imamo več dobro opravljenih nalog, pri nekaterih smo tudi vzorni, spet drugod ni vse tako, kot bi moralo biti. Ne mislim opisovati in ocenjevati lovskega življenja nasploh, dotaknil bi se le področja odstrela, zlasti zaradi odločbe, v kateri piše, da je med lovci prevladal »pohlep po trofejah«. Nesporno drži, da odstrel velike divjadi ni takšen, kakršen bi radi, da bi bil. Posebej ne, če ga pogledaš skozi prizmo prave lovske etike. Vendar moram povedati, da vsi prekmurski lovci nismo slabi. Imamo, podobno kot drugod, vse močnejše vrste lovcev, od tistih, ki so nam v ponos, pa do več vrst drugačnih. Na področju lova jelenov bi nas bilo mogoče razdeliti v tri skupine:

prvo, v kateri so predvsem starejši lovci, ki jelenjadi preprosto ne lovijo, čeprav so že imeli priložnost za to;

drugo, v njej spet najdemo predvsem starejše lovce, ki lovijo jelenjad, vendar se dovolj držijo lovske etike. Streljajo jelene po poprejšnji oceni in ugotovitvi, da je strel primeren, na primeren način ipd;

tretjo, v kateri naj bi bili »zli lovci« ali »streljači«. Ti pritisnejo na sprožilec vedno, pa čeprav za to ni prave priložnosti. Pogosto streljajo na divjad, ki je predaleč, ki se giblje, skratka, mimo vsake lovske etike. In ob vsem skupaj se jim zdi njihovo početje nekaj povsem normalnega.

Pri »streljaštvu« bi bili seveda krivični, če bi s prstom kazali samo na te lovce. Prepričan sem, da je za ta pojav krivih več razlogov, ki so ga sploh omogočili ali ga celo spodbujali. Poglejmo nekatere:

1. posebne razmere, ki jih imamo v lovišču in so posledica nepravčasnega ukrepanja raznih dejavnikov za normalizacijo populacij velike divjadi v lovišču ali loviščih (od šestdesetih let smo reševali kmetijstvo pred divjimi prašiči, zdaj bomo očitno morali reševati gozdove). Dve ali tri desetletja lova drugače so vplivala na predstavo ljudi o lovu in so uzakonila drugačen slog

vedenja (očitno se ne spleča biti pošten).

2. Večanje števila lovcev, kar povzroča konkurenco pri odstrelu, in želja po uspehu lahko kmalu privedeta človeka do tega, da vidi v odstrelu velike divjadi nekakšno samopotrpitev, kar nedvomno vodi v »streljaštvo«. Ne slepimo se, vsak lovec ima praviloma dve puški. (»Če ga ne bom jaz, ga bo pa kdo drug,« je razmišljal »lovec«, ki je dobil v dveh letih kar tri trofeje A kategorije).

3. Med streljači najdemo lovce, ki so lovci postali »na hitro«, po novi zakonodaji, ko smo bili prisiljeni sprejeti v lovske vrste skoraj vsakogar, po drugi strani pa so lahko že od začetka lovili tudi veliko divjad; prepričan sem, da bi se do velike divjadi vedli drugače, če bi imeli več časa za razmišljanje o njej oziroma za lastno lovsko zorenje. Tudi kirurg najprej gleda druge, kako operirajo!

4. Skromno znanje lovcev, ob sicer pogosto tudi skromni ravni kulture sploh. Po solidno opravljenem postopku za sprejem v LD in dobri pripravi na lovske izpite potem, ko izpit opravimo, le zelo redki še posegamo po strokovni literaturi ipd. Zgodi se, da posamezniki celo ne vedo več za lovopuste, ne ločijo med seboj niti osnovnih vrst ujed ipd. Preprosto ne obnavljajo in ne dopolnjujejo svojega znanja!

5. Nesankcioniranje nepravilnega odstrela, ki je bolj pravilo kot izjema. Sicer pa, kako boš sankcioniral nepravilni odstrel, ko pa npr. pri jelenih še sredi decembra načrt odstrela še ni v celoti izpolnjen?

Ob tem bi pripomnil tudi to, da pojav streljaštva nikakor ni samo prekmurska posebnost. Pa brez zamere, gospodje!

Odločba

Odločba je prvi resni poskus, da bi normalizirali nenavadne razmere v prekmurskem lovstvu. Prav je, da spremenimo lovne dobe in se zgledujemo po razmerah na Madžarskem. Všeč mi je tudi, da jasno piše, da je prepovedano loviti divjad na pritisk na skupnih lovih. Mislim pa, da je treba razumeti odločbo le kot prvi ukrep za normalizacijo razmer. Zato, da se prekmurski lovci ne bomo več počutili kot »gasilec«, ki dan in noč z vedrom nosi vodo iz kleti, skozi okna pa mu vedno znova dere nova in nova, bi bilo treba izpeljati še nekaj ukrepov:

1. Doseči podpis in uresničitev sporazuma o skupnem gospodarjenju z jelenjadj med prekmurskim lovstvom in lovci na Madžarskem (ob upoštevanju interesov kmetijstva, gozdarstva, lovstva, turizma – tako na tej kot na oni strani meje).

2. Zagotoviti primerno število zimovališč za veliko divjad, zlasti za jelenjad, seveda v »še znosnem« obsegu, kjer

bi omogočili divjadi primerne razmere za prezimovanje.

3. Zavarovati pred odstrelom srednje stare, dobro razvite jelene iz »subpopulacije« in tako doseči njihovo primerno starostno in kakovostno sestavo.

Odstrel košut, na katerega kaže tudi odločba, pa je sila dvorezen, saj je košut manj kot jelenov! Zavedati se namreč moramo, da je številčnost prekmurskih jelenov že danes prenizka, da bi zagotavljala tudi gospodarsko zanimivo gojitev divjadi. Mislim pa, da je naš interes prav to. Obravnavanje jelenov kot »naravne nesreče« in premalo celovito reševanje težav nas lovcev ne bo proslavilo niti doma, kaj šele v tujini. Kaj lahko se sprevrže le v *vabilo na nočni ples vampirjev*.

Naj opozorim, da je prekmursko lovstvo že pretrpelo veliko škodo, ki ji pravimo melioracije. Pravzaprav niti ni tako hudo, da se je to, kar se je zgodilo, če se je že moralo zgoditi, res zgodilo, toda zakaj je bilo opravljeno tako slabo? Za to, da ni niti tistih vetrobranskih pasov, remiz, ki bi po opustošenju morale še rasti, res ni opravičila!

Naj tudi zapišem, da smo lovci v naši LD večkrat razpravljali o problematiki gojitve velike divjadi, škode na poljih in v gozdovih ipd. Še najbolj agresivni smo bili v času slovesnosti ob 40-letnici naše LD. V brošuri, ki smo jo izdali v kar 1000 izvodih, smo npr. na 14. strani opozorili na škodo od jelenjadi v gozdu (s fotografijo), na strani 36 pa je zapisano tudi naslednje: »Lahkomiselno bi bilo zapisati, da bomo lovci rešili malo divjad in da bomo v skladu z možnostmi gojili tudi veliko divjad. Lovci sicer lahko marsikaj storimo, če pa želimo prihodnjim rodovom ohraniti jerebice, zajce pa kakšnega fazana, bomo morali sesti za skupno mizo vsi uporabniki prostora, ob lovcih torej tudi gozdarji, pa kmetje, vodarji... Le tako ne bo eden zidal, drugi pa rušil.«

Lovci divjadi ne bomo rešili s tem, da bomo modrovali, za to divjad je treba kaj storiti!

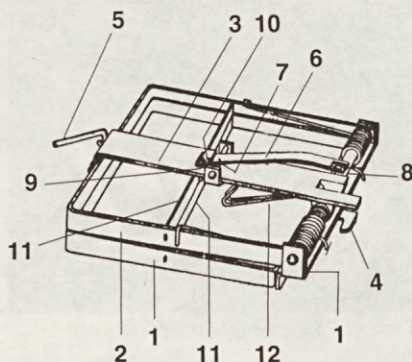
S tem sestavkom nisem mislil nikomur nagajati ali, še huje, se iti politiko. Rad bi samo, da bi začeli živeti drugače. Z naravo in ne proti njej. Kulturneje.

Evald Mlinarič, LD Dobrovnik

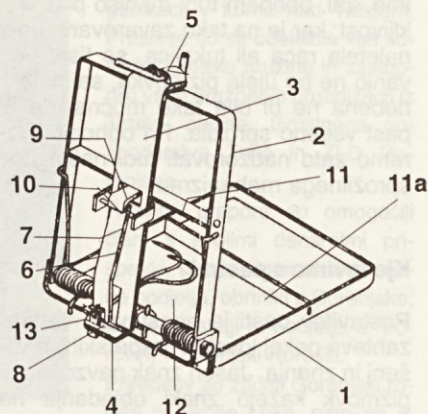

Lov na pižmovke s pastjo

Specialna past za pižmovke:

skica 1: Past, zložena za transportiranje oziroma razpošiljanje kupcem. (Pasti se dobijo v Avstriji, stanejo pa okrog 350 – 500 ATS).

skica 2: Pogled na past za pižmovke od zadaj, na nastavljeno in pripravljeno past, v kateri pa zaradi boljše preglednosti vaba ni vrisana.

O biologiji in o tem, kako je pižmovka zašla v naše kraje, sta v Lovcu 4/88 priobčila dokaj obširen in kakovosten članek na osnovi tujih virov Z. Timarac in B. Leskovic (pa tudi v prejšnjih letnikih Lovca sta o pižmovki in o lovu nanjo obširno pisala B. Kryštufek in B. Leskovic), zato se bom v tem prispevku omejil predvsem na lov pižmovke s pastjo, saj so uredništvu poslali želje po takšnem članku lovci iz Prekmurja, Posavja in tudi od drugod.

Iz pogovorov s kolegi smo ugotovili, da, razen redkih izjem, o tej zanimivi in dragoceni neavtohtoni divjadi tudi lovci iz lovišč, v katerih pižmovke živijo, le malo vedo, še manj pa o lovu nanje. Naj v tolažbo povemo, da tudi v tujini, kjer je ta voluharica še bolj razširjena, o njej ne vedo kaj prida več. To lahko razberemo tudi iz njihovih lovskih revij, saj le tu in tam prinesejo kak obširnejši članek o tej »bizamski podgani«, kot jo drugod dokaj neposrečeno imenujejo. Ker nismo nikoli spodbujali načina lova s pastmi, smo morali pobrskati kar precej daleč nazaj, tja v leto 1980, da smo v 2. številki revije Die Pirsch našli dokaj dober sestavek o lovu na pižmovko s pastmi, ki ga v prirejeni obliki objavljamo. Upamo, da bomo vsaj v osnovah zadovoljili tiste, ki so nas prosili za to. Pižmovka je žival mraka in noči. Čakanje in lov podnevi prinaša lovcu, glede na njeno pretežno nočno aktivnost, malo uspehov. V prvem mraku pa jo je že mogoče opaziti v bližini njenih rogov. Kadar plava, gleda iz vode samo glava. Če se ustraši, se bliskovito potopi.

Streljati nanjo z malokalibrsko puško je nesmiselno. Luknja, ki jo napravi krogla v kožu, mora krznar zakrpati, nasprotno pa šibre skoraj vedno poškodujejo tudi nekaj resaste dlake in s tem deloma razvrednotijo kožu. Streljati na pižmovko, ki plava v tekoči vodi, pa brez dobrega psa, ki jo nato prinese iz vode, ni lovsko pravično. Ker majhno mrtvo telo leži dokaj globoko v vodi, ga v slabi svetlobi tudi težko opazimo in potegnemo iz vode. Poleg tega izkušnje pravijo, da bi bil lov na tega glodavca samo s puško kljub še taki etični zagrizenosti odločno premalo za marsikje potrebno »brzdanje« številčnosti pižmovk in škod, ki jih povzroča na poljščinah in v brežinah. Lov na pižmovko je za zdaj dovoljen še vse leto, brez številčnih omejitev. (Na majhni rečici, kot je, denimo, tista, ki izvira pri lovskem muzeju v Bistri in ki je do izliva

Številke, ki na obeh risbah označujejo posamezne dele pasti, predstavljajo: 1 Osnovni (togi) okvir; 2 Udarni jermen (gibljiv); 3 Stojalo; 4 Mirovalna zapora na osnovnem okviru (za vsidranje spodnjega konca stojala); 5 Varovalna krivina; 6 Napenjalna ročica; 7 (zgornji), 8 (spodnji) konec napenjalne ročice; 9 Odprtina v zgornjem delu stojala (3), za zgornji konec napenjalne ročice (7), pod »nos« 10 na 11 Srednji opornik udarnega jermena (2); 11a Srednji opornik osnovnega okvira (1); 12 Nosilec vabe z dvojnimi kavljem (za nasaditev vabe); 13 Nastavitveni kavelj na zadnji strani nosilca vabe (12).

v Ljubljano dolga le dobra 2 km, kjer se je pižmovka tudi naselila, lahko dober lovec upleni tudi 60 in več živali na leto, ne da bi se to pri številčnosti kaj prida poznalo! – op. prev.) Pižmovka velja v civiliziranem kmetijstvu za škodljivca, poleg tega pa je tudi nepovabljen – neavtohtoni – prebivalec naših krajev, kar je še razlog več, da moramo njeno številčnost držati »zelo na kratkih vejatih«.

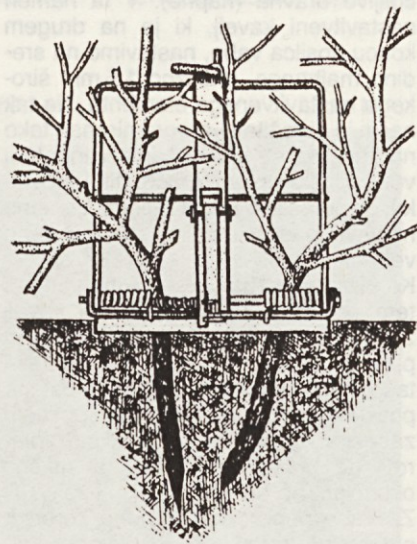
Pasti

Glede na izkušnje, način pižmovkinega življenja in na dejstvo, da kolikor toliko učinkovit lov na pižmovko s puško ni mogoč, je smotno uporabiti tudi nekatere primerne pasti. Obstaja več tipov pasti, ki so uporabne (zakonsko sprejemljive) za tak lov in ki niso nevarne za druge divje in domače živali.

Lovska etika in zakon nam vелеvata, da lahko in smemo za lov uporabljati le pasti, ki žival v trenutku usmrtijo. Običajna dvigalka, seveda primerno velika in močna, je prav tako uporabna in učinkovita za tak lov, če je v njej primerna vaba (zelenjava ali sadež)! Sicer pa so lovski praktiki v tujini že pred časom razvili posebne pasti dvigalke za pižmovke, ki jih je mogoče nastaviti kjerkoli, na bregu, pod vodo, na vodi ali celo kot plavajočo past z vabo. Pasti delujejo po načelu smrtnega udarca na hrbtnico in imajo vgrajeno varovalko, ki preprečuje, da bi se past sprožila, če vabo začne kljuvati ptič. Vanjo se lahko poleg pižmovke ujame le še podgana ali voluhar. V tujini te pasti že dolgo in z velikim uspehom uporabljajo (glej slike!).

Past ima pri nastavitvenem kavljju na zadnji strani nosilca vabe, na katerega nalega nastavitveni element, majhno sedelce. Če pride na vabo do pritiska od zgoraj, npr. zaradi kljuvanja zelenonoge tukalice, se aktivira nastavitveni element in se tako spremeni v pomožno varovalko. Past se sproži le, če žival zelo močno potegne navzgor, kar pa, glede na izkušnje, zmore le odrasla težka pižmovka ali podgana. Praktična uporaba te pasti je dokazala, da se vanjo po nesreči nikoli ne morejo ujeti, recimo, divje race, tukalnice ali drugi (ob)vodni ptiči. To je prednost, ki pa

skica 3: Pogled na vsidrano past od zadaj. (Napenjalni vzvod – ročica pri sprostitvi pasti ne sme biti ovirana, da jo lahko vzamemo iz pasti.)

ima, žal, obenem tudi manjšo pomanjkljivost; ker je na tako zavarovano past naletela raca ali tukalica, se tisto noč vanjo ne bo ujela pižmovka, saj najbrž nobena ne bi bila tako močna, da bi past vseeno sprožila. Pri obhodih moramo zato nadzorovati tudi nastavitev sprožilnega mehanizma!

Kje lovimo s pastmi?

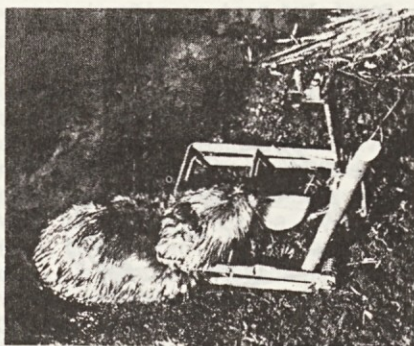
Postavitev pasti je enostavna, vendar zahteva nekaj lovskih (traperskih) izkušenj in znanja. Jasen znak navzočnosti pižmova kažejo znaki objedanja na obrežnih in vodnih rastlinah (vrbe so oglodane, ostanki rastlin plavajo po vodi in se vrtničijo v tolmunih. V stoječih vodah so predvsem v vodnem rastlinju vidne njihove plavalne poti. V tekočih vodah je lahko videti izhode, vidni pa so tudi rovi, ki so tik pod vodno gladino ali celo nad njo (skaljena voda okoli rorov je gotovo znak pižmovkine navzočnosti). Pižmovka svoje temne iztrebke, dolge okrog 2 cm (v obliki klobasice), odlaga najraje na kamne, iz vode štrleče kole in veje itd. Pasti je priporočljivo postaviti v bližini rorov in jasno vidnih izstopov iz vode, vendar tik ob ravni vodne gladine, kar je zaradi nenehnega nihanja vodne ravni nekaterih vodnih tokov precej težko. Sprednji rob osnovnega okvira pasti, ki vam jo predstavljamo, stoji po možnosti čim bližje vodi in sega morda celo nekoliko vanjo. Past naj bo zavarovana z verižico, ki je pritrjena na železen ali lesen drog, zabiti v zemljo, lahko pa okrepljena tudi z vejami, zataknenimi v zemljo, kot kaže skica 3. Lisica je namreč velik ljubitelj pižmovkinega mesa in včasih lahko odvede njeno truplo s pastjo vred.

Kako se lovi?

Pravkar napeta past se na koncu občutljivo uravna (napne). V ta namen nastavitveni kavelj, ki je na drugem koncu nosilca vabe, nastavimo na sredino majhnega, približno 1,5 mm širokega nastavitvenega elementa. Na tak način je sprožitev »programirana« tako narahlo, da se lahko ujame vanjo tudi voluhar. Ne pozabite sprostiti varovalke! Priporočljivo je, da mesto, kjer smo nastavili past, označimo z nalomljeno vejo na bregu.

Ko pižmovka zagrabi – dvigne vabo, s tem povzroči, da nastavitveni kavelj zdrsne z nastavitvenega elementa in past se sproži (zagrabi). Vse poteka tako hitro, da vaba pogosto ostane povsem nedotaknjena. Past povsem zanesljivo ubije žrtev v trenutku. Primerov, da bi se žival ujela za kakšno okončino, ne poznamo.

Za vabo priporočajo rumeno korenje, peteršiljev koren, gomolj zelene, kol-

Slika 4: Prikaz učinka posebne pasti

mežev koren ali jabolka. Z izkušnjami so ugotovili, da so kot vaba pri lovu daleč najbolj primerni jabolčni krlji. Pri tem se pižmovka pokaže kot sladokusec: prednost daje aromatičnim neškropljenim kmečkim jabolkom pred dolgočasnimi, marsikdaj izrojenimi sortami uvoženih jabolok, ki jih dandanes kupujemo. Rezane površine morajo biti sveže. To nas navaja na sklepanje, da se pižmovka ravna tudi po njegovem vonju.

Kdaj se lovi?

Lovni čas naj se ravna po lovski pravičnosti. Konec oktobra se največkrat osamosvoji še zadnje leglo mladičev. Takrat se lahko začne tudi lov (čeprav dlaka še ni najkakovostnejša), na začetku aprila pa naj se konča! Upoštevati je treba tudi vreme! Dež in posebno močna zmrzal sta navadno sila neugodna. Če je past zaradi dvigajoče se vode potopljena, je največkrat neučinkovita, ker pižmovka jabolka (vabe) ne

more več zavohati in do nje priplava samo po naključju.

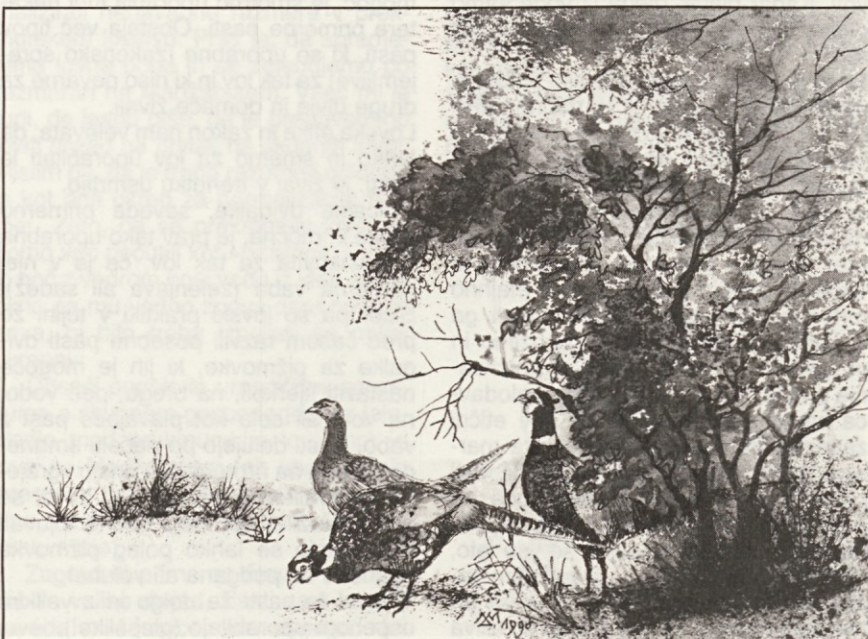
Ali se pižmovke spleča loviti?

To je za lovca sicer zelo pogosto, a relativno vprašanje. Kljub okoliščinam pa nanj lahko odgovorimo pritrdilno. V tujini krznar ponudi za dober pižmovkin kožušček približno 10 do 30 DEM. Pri zimskem ulovu 50 do 100 živali pa je to kar lep dodatni zaslužek. In to število je mogoče brez velikih stroškov, zlasti če živimo v lovišču, doseči s 5 do 10 pastmi, seveda, če je v revirju dovolj pižmova, primernih voda in bregov. Za kožuške pa je še druga možnost vrednotenja: strojenje in predelava pri krznarju. Za srednje velik ženski krznen jopič je potrebnih najmanj 50 – 60 kož, torej ne več, kot znaša en uspeli zimski ulov. Strojenje sicer nekaj stane, izdelava jopiča prav tako, vendar je vse skupaj še vedno bistveno ceneje, kot če bi jopič kupili pri krznarju!

Obdelava kožuhov

Kožuhi se obdelujejo tako kot drugi kožuhi. Najlažje je pižmovko odreti (na meh) takoj po ulovu. Z nekoliko vaje bomo za to potrebovali samo nekaj minut. Po izkoženju moramo kožuhe pravilno napeti na napenjalne deščice in jih pravilno sušiti. Napenjalo, kakršnega potrebujemo za kožuhe večjih zveri, tu ne potrebujemo. Sušimo jih v zraku in suhem prostoru. »Zimska žetev« gre nato lahko konec pomladi že h krznarju.

Pripravil: Jože Perko

Lovska organizacija

35 let družine in 25 let lovskega doma LD Paloma Sladki Vrh

Lovci LD Paloma Sladki Vrh smo 22. julija 1989 pod pokroviteljstvom Palome – Sladkogorske tovarne papirja, slovesno praznovali 35-letnico ustanovitve družine in 25-letnico odprtja lovskega doma.

Na praznovanju so bili navzoči predstavniki Palome – Sladkogorske, družbenopolitičnih delavcev občine Maribor – Pesnica in Krajevne skupnosti Sladki Vrh, predstavnika Lovske zveze Slovenije in Zveze lovskih druženj Maribor, gostje iz sosednjih lovskih druženj, predstavniki iz pobratene LD Zemon ter prijateljskih lovskih druženj Anhovo, Kanal in Bohor, prišli pa so tudi predstavniki iz Udin.

V petintridesetih letih je bilo delo v LD zelo razgibano, bilo je potrebnega mnogo truda in žrtvovanja prostega časa vseh članov družine.

Takoj po osvoboditvi, leta 1945, se je v tem lovskem bazenu zbralo nekaj lovcev v Šentilju in po takratnih začasnih zakonih ustanovilo prvo lovsko zadrugo. Nato je bila ustanovljena prva lovsko družina, Selnica ob Muri. Zatem so se združile tri družine, in sicer Jarenina, Jakobski dol in Selnica ob Muri, v Lovsko družino Jarenina. Leta 1953 je bil sprejet nov lovski zakon, ki je omogočal, da se lahko ustanovi lovske družine z loviščem, velikim od 2000 ha naprej. To smo tudi izkoristili ter začeli temeljite priprave na ustanovitev LD Sladki Vrh.

Ustanovni zbor je bil 16. maja 1954 v hiši Alojza Gornika v Selnici ob Muri. To je datum ustanovitve naše LD, njen prvi starešina pa je bil Matko Goršek. Z ustanovitvijo LD Sladki vrh so se njeni člani zavzeli za temeljito gojitev divjadi in preobrazbo družine.

Na tem občnem zboru leta 1963 smo se dogovorili, da bomo sezi-dali lovsko kočjo. Po treh mese-

Starešina LD Paloma Sladki Vrh Franc Polanec govori zbranim ob zaključni slovesnosti, posvečeni proslavljanju 35-letnice obstoja in dela LD in 25-letnici lovskega doma

cih priprav smo na temeljih sedanjega lovskega doma zasadili prvo lopato. Odprli smo ga naslednje leto in ga slavnostno predali svojemu namenu.

LD Sladki Vrh ni težila samo k dobremu gospodarjenju, temveč je razvijala tudi društveno dejavnost. Poleg strokovnih ekskurzij in ogledov lovskih razstav smo prvi v tem bazenu začeli razvijati športno streljanje na umetne golobe in v tarčo »srnjak«. Na teh tekmovanjih smo velikokrat osvojili pokale in medalje.

Glede na to, da je bil lovski dom namenjen tudi krajanom kot gostišče, se je članstvo odločilo, da si zgradi drugi lovski objekt, ki bo služil samo za potrebe lovske družine. Tako je LD Sladki Vrh preuredila stanovanjsko hišo v lovsko kočjo, zraven pa zgradila oboroženo fazano.

Člani LD Paloma Sladki Vrh smo navezali tudi prijateljske vezi z LD Zemon iz Ilirske Bistrice in po dveh letih sodelovanju podpisali listino o pobratenju. Bratstvo se je razvijalo in utrjevalo. Navezali smo tudi prijateljske vezi z lovske družinami Kanal, Anhovo in Bohor. Naša največja zadnja pridobitev pa je bila zgraditev strelišča »bežeči merjasec« in za tarčo »srnjak«. Družina šteje 42 članov, eno pripravnico in dva pripravnika. Upravljamo z 2340 ha lovišča. Lovišče se nenehno zmanjšuje zaradi urbanizacije in ekološkega uničevanja naravnega okolja.

Posebej zaskrbljujoče je dejstvo, da naglo upada številčnost male divjadi, predvsem zajcev in fazanov. Zadovoljni smo le s številč-

nostjo srnjadi. V lovišču smo ure-dili prek 50 visokih prež, 45 kr-mišč in 190 solnic.

LD je ob svoji 35-letnici podelila priznanja svojim zaslužnim članom in jubilejne plakete ob 25-letnici odprtja lovskega doma.

Franc Polanec

40-letnico Lovske družine Tržič proslavili z razvitjem prapora

LD Tržič je nastala pravzaprav že novembra 1946, ko je na osnovi 5. člena začasnega Zakona o lovu zakupodajalec, Okrajni izvršilni odbor Kranj, z zakupno listino oddal okrajno zakupno lovišče Tržič – Sv. Ana zakupniku, Lovski družini Tržič – Sv. Ana, ki je štela le 16 članov in dobila 1587 ha lovne površine.

Devetnajstega avgusta 1989 je LD Tržič priredila proslavo ob 40-letnici v domu družbenih or-

ganizacij v Lomu nad Trzičem. Proslave so se udeležile vse sosednje lovske družine in zastopniki vseh družbenih organizacij iz Tržiča, občine, Gozdnega gospodarstva Tržič in ZLD Gorenjske.

Razvitje prapora so omogočili člani s svojimi denarnimi prispevki, izdajo Almanaha pa razna podjetja, obrtniki z Gorenjske, lovski prijatelji in podjetja iz Borovlj v avstrijski Koroški.

Prireditve so začeli Gorenjski rogi iz Škofje Loke, nato pa je starešina LD Tržič Peter Belhar pozdravil vse goste.

Vsem članom LD Tržič so za deset, dvajset in tridesetletno delo in članstvo v družini podelili lične diplome. Povabljeni so bili vsi kmetje v revirju LD Tržič, in sicer iz Loma, Čadovelj, Doline, in Podljubelja. Vsi so dobili diplome za vzorno medsebojno sodelovanje.

Prapor je razvil predstavnik skupščine občine Tržič in GG Tržič Karol Pečnik. Po pozdravnih govorih predstavnikov in ob pripenjanju častnih trakov so slavnost spremljali zvoki Gorenjskih registrov, nekaj pesmi pa je zapel mešani pevski zbor iz Loma. Vsi so dobili kroniko LD Tržič – Almanah.

Dolgoletnemu starešini LD Tržič Franciju Primožiču pa je bila izrečena zahvala ter priznanje. Vsem gostom in navzočim so nato postregli z jelenovim golažem.

Ob domači muziki se je rajanje nadaljevalo do poznih jutranjih ur. To je bila prav prijetna lovsko – tovariška zabava, popestrena

Člani lovske družine Tržič

Foto M.P.

s pravim lovskim krstom, lovskimi šalami in lovsko latinščino. V prostorih doma združenih organizacij so uredili tudi razstavo lovskih trofej in divjadi iz lovišča LD Tržič.

Marjan Perko

Zgledno sodelovanje organov ljudske milice oddelka Vojnik in LD Vojnik

Vprašanje vzdrževanja reda na območju lovišča naše LD Vojnik je že od nekdaj velik problem, kar velja verjetno še za marsikatero LD. Občasni divji lovi in krivolovi so zelo pogosti po vsej Sloveniji, nič manjši problem pa ni nočni motorizirani krivolov. S tem je povezano neupravičeno prisvajanje divjadi. Niso tudi redki primeri, ko nekdo nehote (ali pa tudi namerno) povozi divjad, tega nato ne prijavi in si povoženo divjad prisvoji.

Poleg tega nepridipravi lovcem podirajo visoke preže, solnice in krmišča. Takih in podobnih primerov je bilo na območju naše LD zelo veliko, zato smo prosili oddelek milice Vojnik, da nam pri preprečevanju teh zadev pomaga. Zavzeto delo članov milice je dalo nadvse uspešne rezultate, za kar se jim na tem mestu še posebej zahvaljujemo. Navedel bom le nekaj konkretnih primerov njihovih uspešnih akcij.

Oktobra 1988 so v bližini Frankolovega zasegli pri krivolovcu K.R. lovsko puško tricevko znamke suhl, kal. 16-16/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom. S to puško je K.R. odstrelil več glav srnjadi in si jih neupravičeno prisvojil. Sodba TSC-enote Celje (k. 443/89) se glasi: šest mesecev zapora za K.R., pogojno za dve leti, plačilo odškodninskega postopka. Puška, s katero je izvajal krivolov, je bila že pred dvanajstimi leti ukradena iz osebnega avtomobila Avgusta Lavrinca na Šmohorju (član LD Rečica pri Laškem). Med postopkom so ugotovili, da je krivolovec, zaradi malomarnosti našega člana, ukradel tudi več nabojev, s katerimi je nato lovil. Zato smo proti našemu članu prav tako uvedli disciplinski postopek, v katerem je bil za svojo malomarnost primerno kaznovan. Ta

Zaplenjeno orožje, ki so ga miličniki iz Vojnika zaplenili v stanovanjih krivolovcev ali divjih lovcев

krivolovec pa je pred časom tudi prodal svojo MK puško drugemu lovcu iz občine Žalec, kjer še vedno teče postopek pred sodnikom za prekrške.

Organi milice so pri nekem drugem občanu zasegli MK puško, opremljeno s strelnim daljnogledom. Prinešena je bila čez mejo. Tudi ta puška je bila prijavljena sodniku za prekrške.

Naslednjo akcijo so miličniki iz Vojnika izvedli v kraju Razgor pri Vojniku in pri občanu G.S. zaplenili karabinko, tri predelane zračne puške v MK puške (opremljene z dušilci), ena je bila opremljena celo s strelnim daljnogledom. Pri njem so našli tudi šest pištol domače izdelave, različnih kalibrov in okrog 150 nabojev različnih kalibrov. Vsa sreča je bila, da to orožje še ni prišlo v roke divjim lovcem in krivolovcem.

Razdejana preža, ki so jo morali zlikovci kasneje tudi sami popraviti

V kraju Bovše so pri občanu J.D. zasegli karabinko mannlicher z naboji, šibrenico petelinko, kal. 16-16 in MK puško. V obeh primerih že teče postopek pred sodnikom za prekrške.

Miličniki iz Vojnika so prav tako odkrili zlikovce, ki so razdejali in uničili visoko prežo v enem izmed naših revirjev. Po zaslugi organov milice so kršilci prežo nato popravili in uredili.

Zapisal sem le nekaj primerov, ki zgovorno povedo, kako pomembno je tesno sodelovanje lovskih družin z organi milice pri preprečevanju in odkrivanju krivolova in divjega lova. V LD Vojnik smo prepričani, da bo takšno obojestransko sodelovanje rodilo še več uspehov in prispevalo k skupnim naporom za ohranitev živalstva in rastlinstva, ne le na našem območju, ampak tudi širše. Tudi drugim lovskim družinam v Sloveniji priporočamo, da se glede teh zadev tesneje povežejo s področnimi organi milice.

Franc Križnik

bridkih spoznanj, da je sin malega in tlačnega naroda. Kot mnoge je tudi njega usoda odtrgala z rodne grude ter ga nazadnje ustalila pri nas v starodavnih Rušah.

Vajen zelenih logov in dobrav še z doma se ni mogel upirati vabilom naše prelepe okolice in kmalu ga najdemo med njenimi občudovalci – lovci. Toda spet je privršala vojna vihra. Angel se je odzval klicu domovine; več priznanj in odlikovanj priča o tem.

Angel je bil eden izmed ustanoviteljev naše LD takoj po vojni. Kot predsednik kmetijske zadruge v Rušah je ob porajanju sodobnega gospodarstva vsestransko vplival tudi na razvijanje lovstva, ki je s kmetijstvom tesno povezano. Od ustanovitve leta 1946 do leta 1950 je bil tajnik družine, od 1950-53 blagajnik, nato od leta 1953-55 starešina. Predsednik nadzornega odbora je bil od leta 1955-70, ko je postal član disciplinskega razsodišča, kar je še danes. Med njegovim delovanjem je bilo čutiti vzajemnost delovanja med kmeti in lovci po zadrugi in sosedski plati. Za svoje vsestransko sodelovanje je dobil znak za lovske zasluge in red za lovske zasluge III. stopnje.

K visokemu jubileju, dragi Angel, ti priskrbo čestitamo vsi lovski prijatelji. Vedi, da te močno pogrešamo na naših lovih in prireditvah, odkar ti je bolezen preprečila prihajanje med nas. Sedaj, ko se s tabo srečujemo le v mislih, spoznavamo toplino prijateljstva, ki te je vedno obdajala in nepozabno plemenitila naše odnose.

Želimo ti skorajšnjega okrevanja in svidenja z nami!

Ruški lovski tovariši – J. Š.

Jubilanti

Drugega septembra 1989 je v Rušah pod zelenim Pohorjem praznoval 80-letnico življenja bivši starešina naše LD **Angel Turk**.

Rodil se je leta 1909 v Braniku pri Gorici.

Ko je utihnilo grmenje vojne tam za Rombonom in Doberdobom, je nastopil za malega Angela čas

Mihael Černež je v krogu svoje družine in prijateljev 29. 6. 1989 sredi pohorskih gozdov praznoval 60. rojstni dan.

V zeleno bratovščino je stopil že leta 1957. Od takrat se ves čas nesebično razdaja lovu, lovski kinologiji, gojitvi divjadi in predvsem vzgoji mladih lovcev, saj je število teh že veliko. Kot kinolog je bil rejec španjelov, imel je svojo psarno Habakuško, danes pa zreja lovske teriere.

Mihael Černež

Saša Vuga

V LD Radvanje je aktiven že od leta 1960, ko je postal član IO te LD. Opravljal je vrsto funkcij. Gospodar je bil v letih 1967–1975, kar 12 let je bil starešina LD (1975–1987), danes pa kot predsednik NO budno spremlja delo v LD.

Leta 1972 je bil med ustanovitelji LKD Maribor, v katerem še vedno deluje. Od leta 1972 pa dela v ZLD Maribor, kjer je bil član gojitvene komisije, od leta 1980 pa je v komisiji za fazanerijo Vurberk. Za zavzeto delo ga je LZ Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje. Dobil je tudi srebrni znak za kinološke zasluge.

Jubilant je bil zelo aktiven pri pripravljanju lovske razstave v Mariboru, za kar ga je ZLD Maribor tudi pohvalila. Deluje tudi v domači KS, kjer kot rezervni kaptan I. r. še vedno vodi narodno zaščito.

Vse to pa ne odtehta njegovega prijateljskega odnosa do lovskega prijateljev, predvsem pa do pripravnikov, ki se jim posveča z veliko volje in zagnanosti.

V zasebnem in lovskem življenju mu želimo veliko uspeha in predvsem zdravja in da bi se še dolgo srečevali v lepih pohorskih gozdovih!

Lovci LD Radvanje – F. B.

Saša Vuga – pisatelj, dramatik, TV dramaturg pa ribič, lovski starešina LD Vič in kinolog – se je uvrstil med šestdesetletnike. Jubilej se kar lepo ujema s Prešernovim dnevom (roj. 8. februarja 1930 v Mostu na Soči). Kot književnik sodi Saša Vuga, podobno

kot njegovi bližnji rojaki Ivan Pregelj, Joža Lovrenčič in Ciril Kosmač, med izrazitejše stiliste, in sicer išče v moderne smeri.

Kot lovec nadaljuje tradicijo stare lovske obsoške družine do konca študentskih let v domači LD, kjer je bil predsednik disciplinske komisije. Saši Vugi je v čast in ponos, da se je odzval povabilu generala Rada Pehačka in kot predsednik založniške komisije pri LZS (1971–77) začel z Zlatorogovo knjižnico. Prvi lovski priročnik, iz leta 1971, ki je doživel dopolnjeni izdaji, je odprl nove strani pri širjenju lovske kulture. Zlatorogova knjižnica je od Vugovih začetkov, ko je bil član IO LZS, v zadnjih dvajsetih letih zbrala najbolj poklicana peresa, in udejanila tisto, kar lahko ponudi moderna slovenska lovska misel. Ni zaman dobila nagrade Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi /CIC/ »Prix technique« za leto 1980.

Jubilant se je izkazal tudi kot izvrsten vodnik prepeličarjev, kar je za človeka s področja književnosti prava redkost. S pravo roko in veliko mero potrpljenja je »naredil« iz plemenitega svojeglavčka, zdaj že rajnega Sanča, vrhunskega šarivca, prinašalca in slednika z lepo bero prvaških priznanj (1978 npr. prvak na republiški uporabnostni tekmi prepeličarjev.) Upamo, da bo podobno tudi z naslednjim, ki ga ima v šoli.

Tovarišu Vugi smo pred dvema letoma naprtili tudi dolžnost starešine LD Vič, pred tem pa je bil predsednik NO LD (1984–88); žal v »letih suhih krav«, ko je lovišče s podvojenim številom

članov in spričo primestne urbanizacije bistveno okrnjeno. Nastopanje našega starešine v izbranem jeziku, ki osvaja in združuje, je pravšnja muzika za tako veliko tovarišijo. Ob jubileju našemu starešini Saši iskrene čestitke, kleno zdravje in pri pohodih po dnu barjanske sklade še mnogo lepih stvariteljskih misli in zamisli!

Lovci LD Vič – J. G.

Anton Knafelc iz Koritnic, član LD Trnovo pri Il. Bistrici, je 2. 7. 1989 praznoval 70-letnico rojstva.

Tone izhaja iz številne napredne kmečke družine. Ko je bil star 10 dni, je italijanska okupacijska vojska aretirala očeta in ga zaprla. Doma je ostala mati s štirimi otroki.

Kot italijanski državljani je bil leta 1940 vpoklican v italijansko vojsko. Kot nezanesljivega tujca pa so ga premestili na otok Sardinijo. Po kapitulaciji Italije se je vključil v VII. armado ameriške vojske na otoku Korzika in nato v Franciji. Leta 1945 se je vrnil domov.

Takoj po vrnitvi se je vključil v delo v porušeni domovini. Kot gozdar se je v lovstvo vključil že leta 1953, kot pomožni lovec pri Gojitenem lovišču Snežnik.

V našo LD se je vključil leta 1960. Štiri leta je bil predsednik NO (1960–1964), štiri leta pomočnik gospodarja (1964–1968), dvanaest let tajnik LD (1969–1981) in osem let referent za varstvo okolja. Za nesebično in požrtvovalno delo v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za

lovske zasluge in z redom III. stopnje. Naša LD pa ga je sprejela za častnega člana.

Za aktivno delo v množičnih organizacijah je dobil občinsko priznanje OF.

Člani LD Trnovo–Il. Bistrica mu ob jubileju iskreno čestitamo! Želimo mu obilo zdravja, veliko užitkov v lovišču in med nami ter dober pogled!

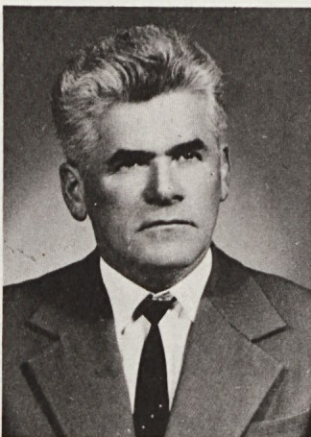
Člani LD Trnovo–Il. Bistrica – V. Z.

Ivan Murko-Vido je 23. 1. 1990 dopolnil 70 let plodnega življenja. Rodil se je v kmečki družini v Mariboru. Trda in pestra je Ivanova pot od mladih let, ko se je začel kaliti, in skozi preizkušnjo neprizanesljive vojne vihre do začetka sončne jeseni. Leta 1943 je navezal stike z aktivisti NOV in se nato pridružil partizanom. Do konca vojne se je boril na Pohorju. Njegovo vitrino krasijo štiri odlikovanja iz NOB.

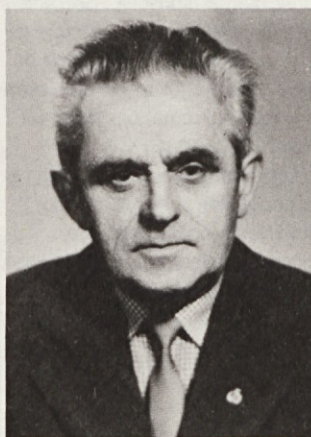
Po končani vojni je služboval na upravi UZN Maribor vse do upokojitve. Leta 1951 je stopil v lovske vrste v LD Hoče. Kot izkušenemu, vestnemu in požrtvovalnemu članu smo mu zaupali funkcijo starešine, ki jo je vzorno opravljal od leta 1964 do 1965 in od 1975 do 1976. Vmes je bil šest let preds. disciplinske komisije in v letih 1978–1986 preds. komiteja za SLO in DS naše LD. Za vse te vrline ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge.

V zadnjem času mu je zdravje začelo pešati, zato na lovih ne

Anton Knafelc

Ivan Murko

sodeluje več. Njegove misli pa se še vedno prepletajo z mnogimi lovskimi doživetji, ki jih ni bilo malo. Vedno je pripravljen pokramljati s tovariši o lovskem življenju, zlasti pa ga zanima delovanje LD. Vedno nam govori: Ni vse lov in uplenjena divjad! Važno je tovarištvo in ustvarjalno delo v dobro divjadi, nas lovcev in generacije, ki prihaja za nami. Dragi Ivan, hvaležni smo ti za tvoj prispevek pri razvoju lovstva v naši družini. K visokemu jubileju ti iskreno čestitamo! Ostaní še dolgo med nami zdrav, čil in zadovoljen!

Lovci LD Hoče – Z. K.

Lovski oprtnik

Polharski in drugi noži mojstra Janeža

Kadar kupuješ in izbiraš nož, se z enim od tistih, ki jih vzameš v roko, porežeš. Ta je pravi! Z dobrim nožem se porežeš, da niti ne opaziš niti ne čutiš. Šele ko zagledaš kri, spoznaš svojo nerodnost. Kadar izbiraš nož pri mojstru **Jožetu Janežu** iz Kočevja, se to običajno zgodi. Njegovi noži so ostrejši od britve.

Jože Janež s Kidričeve 2 v Kočevju je upokojeni metalurg, prej pa je bil vodja izobraževalnega centra ITAS. Tudi Anton Poje se je pri njem izučil svoje obrti. Bil pa je Janež nekaj let tudi v Nemčiji, v Solingenu, kjer je spoznal bit nožarske industrije. Tam je začel izdelovati nože, ki so postali njegov konjiček. Še danes menda dobiva za svoje nože jeklo iz Solingena. Pravzaprav dobiva različna jekla, od prokroma 11 do prokroma 5 oziroma Č. 4571, Č. 4570, Č. 1941 itd.

Ker uporablja za izdelavo klin različna jekla, se te med seboj po kakovosti močno razlikujejo. Tudi po ceni. Janež izdelava primeren nož za vsak okus in vsak žep. Pri vseh nožih, ki jih da iz rok, pa skrbno pazi na ostrino. Ta bi lahko bila njegov zaščitni znak. Prepričan je, da je ostrina tisto, kar daje nožu pravo vrednost. Dalj

Jože Janež zna z malo orodja izdelati dober lovski nož

časa jo rezilo obdrži, boljše je. Koliko časa bo rezilo obdržalo ostrino, je odvisno tudi od končne obdelave – brušenja. Mojster Janež zbrusi rezilo na prav poseben način.

Poleg tega se njegovi noži razlikujejo med seboj tudi po trdoti rezil. Sam pravi, da se ta giblje med 45 in 58 HRC, odvisno od namembnosti noža in želje naročnika. Dal sem izmeriti trdoto dveh, ki sem ju kupil pri njem. Oba sta po njegovih besedah med boljšimi. Prvi, njegovo rezilo je bilo devetkrat »v ognju«, je dosegal trdoto med 52 in 55 HRC, drugi celo 55–57 HRC, odvisno od meritve na razlike med konico in korenem rezila. Tehnolog je na konici pri prvem izmeril 55 HRC, torej za dvanajst enot več kot na drugem koncu. Nič drugače ni bilo pri drugem rezilu, le da je bila tu konica trša – 57 HRC. Jože Janež na svoje nože sicer

Obsežna zbirka Janeževih nožev

Člana LD Vojnik Jožeta Korošca je na obhodu revirja neki kmet obvestil, da je že večkrat videl srnjaka, ki se zelo težko premika. Lovec Jože je začel tega srnjaka iskati in ga je 2. avgusta 1989 tudi odstrelil.

Bil je dokaj začuden, ko se mu je približal in ugotovil, da je močno shujšan-podhranjen, ker se ni mogel normalno gibati. Tehtal je le slabih 14 kg.

Po oceni je bil star dve ali tri leta, s srednje razvitim rogovjem in z naprej podaljšanimi (15 cm dolgimi) parklji. Tudi zadnji so bili dolgi. Sicer pa slika pove vse.

Foto Franc Križnik

ne zakuje posebne blagovne znamke, jih pa poznavalci že na daleč prepoznajo po varovalki. Ta je njegov izum in se razlikuje od vseh drugih, ki jih uporabljajo nožarji. Meni se zdi, da ni najboljše pogruntavščina. Kadar daješ zaklepni oziroma žepni lovski nož v etui, se vedno zatika, kadar čistiš divjad, se v njej nabira nesnaga, ki jo le stežka očistiš. Morda je njena edina prednost pred drugimi standardnimi varovali ta, da bolje varuje rezilo in je močnejša. A ta prednost v primerjavi s slabostmi hitro izgubi pomen.

Če spregovorimo o oblikah Janeževih nožev, moramo ugotoviti, da jih je zelo veliko. Poleg standardnih lovskih nožev in

žepnih lovskih nožev na zaklep je tu cela vrsta drugih, od takšnega, ki ima poleg rezila še vilice in žlico, do ribiškega, ki je narejen v obliki ribe in ima na platnicah celo luske. Posebnost pa sta noža za polharje in gobarje.

Polharskega noža si Janež ni kar tako izmislil. Ima bogato tradicijo v slovenskem domačem nožarstvu. Razvil se je iz klasičnega pipca in vejnika in je bil nekoč zelo priljubljen med kočevskimi in notranjskimi polharji. Danes je le še posebnost, ki jo vidimo na kakšni polhariji ali v delavnici mojstra Janeža. Škoda, saj je del naše tradicije.

»Dober nož je težko narediti. Če pa začneš raziskovati nožarstvo, ne prideš do konca. Vsak kraj, vsak nožar ima nekaj svojega, česar drugi nimajo. Težko je reči, kateri nož je boljši, lepši. Sam pravim, da je dober tisti nož, ki dobro služi svojemu namenu,« trdi Janež.

Zaupal mi je še staro resnico, da je slabše tisto rezilo, v katerem je več kroma in niklja, kajti ne da se ga tako naostriti, kot je zaželeno. Ena od posebnosti Janeževih boljših in dražjih zaklepnih nožev je tudi ta, da v ležišče, skozi katerega gre os zaklepa, vstavi bronast tulec. S tem nožu podaljša življenjsko dobo. No, prepričan sem, da se vsak nož prej izgubi kot pa pokvari, če pri tem izvajamo razmjanje – zračnost

Foto A. Dvoršak

med rezilom in platnicami. Tu Janeža prekaša Poje, ki nože bolje in trdneje zakoviči. Res pa je tudi, da nožarja iz Kočevja uporabljata za platničenje različne materiale. Poje dosledno jeklo, Janež aluminij in medenino. Za izdelavo posameznega žepnega lovskega noža pa slednji potrebuje do štiri delovne dni.

Andrej Dvoršak

O hibridih med gozdnimi kurami

V članku Pohorje in lovstvo med letoma 1848 in 1880, objavljenem v Lovcu št. 1/1990, omenja pisec M. Brence nejasnosti glede plodnosti križancev med divjim petelinom in ruševcem. V ustrezni strokovni literaturi res najdemo različna mnenja o tem. Tako pišejo Boback in drugi v monografiji o ruševcu (Das Birkhuhn, 1968), da je mogoče križanje divji petelin $\times$ ruševka in ruševac $\times$ kokoš divjega petelina. V prvem primeru ima križanec več značilnosti divjega petelina, v drugem pa ruševca. Omenja tudi, da je drugi tip, kjer je oče ruševac, veliko pogostejši. Navaja tudi hibride med ruševcem in barsko jerebico, škotsko jerebico, gozdnim jerebom, fazanko. Nekateri muzeji hranijo nagačene primerke takih križancev. Glede plodnosti hibridov so mnenja različna. Lovski leksikon (Jagdexikon, BLV München, 1984) pravi, da so križanci med divjim petelinom in ruševcem praviloma neplodni.

V novejši knjigi Die Auerhühner, 1989, skupine avtorjev je križanec namenjenih 10 strani. Med drugimi so omenjena tudi uspešna povratna križanja (F_2 – hibridi): spaček $\times$ kokoš divjega petelina, spaček $\times$ ruševka. Prvo križanje je uspelo dvema raziskovalcema, Samuelsonu in Höglundu. Dva kečbca pri Samuelsonu sta po 55 dneh poginila, en petelin pri Höglundu pa je živel več let. Pri vseh možnih križanjih, ki jih omenjajo oz. opisujejo, pa ni navedena možnost reprodukcije. V sklepu poglavja o križanjih najdemo tudi ta stavek:

»Po vsem videzu sodeč ustvarjajo divje kokoši (Auerhühner) plodne bastarde tako s skalnim

petelinom (*Tetrao urogallus*) kot z ruševcem. Žal pa znanih primerov niso v zaželenem obsegu morfološko in etološko dokumentirali.«

Vsekakor menim, da je plodnost križancev bolj izjema kot pravilo, saj se sicer v naravi vrste ne bi ohranjale take, kot so.

Iz našega območja mi je znan en primer uplenitve spačka. V lovišču Prodi-Razor, katerega dolgoletni upravitelj sem bil, je pred leti pokojni lovski čuvaj J. Langus uplenil (brez moje vednosti) spačka na rastišču divjega petelina, v dobri veri pač, da tak »trapec« tja ne spada. Žal ga je ustrelil s kroglo in tako razbil, da na gačenje ni bilo misliti. Ohranil se je le rep, ki mi ga je čuvaj izročil. Peresa so rahlo ukrivljena. Domnevam, da je bil oče ruševac. Rastišči obeh vrst sta namreč v neposredni bližini. Če se ne motim, so uplenili enega spačka tudi v tolminskem lovišču. Sicer pa je v Lovcu, 1940, H. Gagern precej obširno opisal, kako je leta 1909 na Koroškem lovil in uplenil spačka.

Vitomir Mikuletič

Spomini

Stojim na straži, ob žici. Okoli mene mir, le vsake toliko odsotno odbije zvono v vasi. Njegov srebrni zvok zaplavlja skozi ledeni zimski zrak, se odbije od zasneženih pobočij in izgubi v meglici na obzorju, ki je komaj vidno kljub ščipu, ki s svojo hladno svetlobo sije na spečo pokrajino. Rahlo se zganem in pod škornji mi zaškrlije sneg. Nekje daleč zalaja pes in skoraj ustavi misli, ki mi potujejo iz puste makedonske pokrajine v gozdove zelene domovine.

Budijo se spomini na tiste srečne ure, ki sem jih prebil na lovu, sam, z očetom, lovskimi tovariši. Nepozabna jutra na lovskih prežah, ko zdrsi zarja kot poljub čez zvezdno nebo in napravi pot soncu. Z vej kaplja rosa, tisoče kapelj se spušča z listov na tla. Prvi žarek. Zelena trava zažari v vsej svoji lepoti, orošena z darom noči. Žarek zadene kapljico, se ukloni in razcepi v vse mogoče barvne odtenke, ki privabijo na pašo srnjaka. Nazaupljiv je lepoteč, sam sredi pisanega morja

cvetov, ptičjega petja in življenja, ki kipi naokrog.

V vasi spet bije zvono. Popravim si čelado, ki mi sili na nos in misli spet potujejo.

Oktobrsko dopoldne malce zaspalo leži nad zemeljenim logom. Na veji se pretegne jereb, našopiri perje, se prestopi in zapoje. Srebrn glasek se pretaka med drevesi in vabi lovca v gozd. Nenadoma utihne. Zasliši se zvonjenje goničev. V gozdu pod njim pade nekaj strelav in spet je vse tiho.

Na razpotju ob košati smreki se zbirajo lovci. Gonjači so že zakurili ogenj in lovci že vlečejo na plan malice.

Ob ognju teče pomenek o pogonu in najrazličnejših doživljajih, med katerimi je marsikatera vesela, tako da se sliši sproščen smeh daleč v gozd.

Na bližnjem drevesu se vznemi-

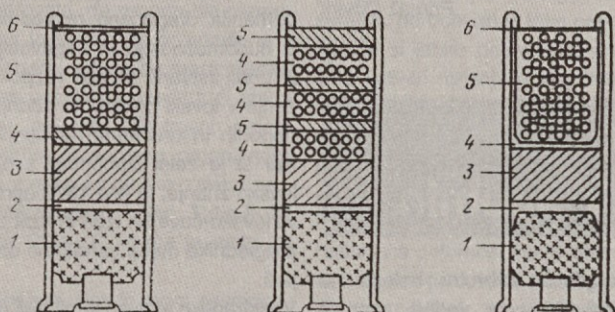
rijo kavke in vrane in me prebudijo iz razmišljanja. Puška na rami, ki, žal, ni lovska, me reže v rame in zdi se, da pomaga mrazu, ki mi počasi leze v kosti.

Spomnim se dolgih čakanj ob lučni pozimi. Naokrog vse belo od svežega snega, ki se od časa do časa vsiplje raz veje dreves in tiho zdrsne na tla. Kristali se bleščijo. Garmi in vzpetinice ustvarjajo posrečene oblike, ki kar zaživijo, da srce nehote poskoči. Iz gozda izstopijo srne. S svojimi vlažnimi očmi prebadajo temo in radovedno strižejo z uhlji. Počasi, oberoč se odpasejo proti vasi, kjer iščejo še zadnje ostanke na njivah in vrtovih.

Na bližnjem hribu bevske lisice. Z očetom se spogledava, roka stisne puško in srce je v hipu prav pod grlom. Napete minute se vlečejo. In kar naenkrat je pred nama na bregu nova senca

Naboji za različne potrebe

Če lovci sami polnijo šibrene naboje, jih lahko napolnijo standardno ali drugače. Lahko jih napolnijo tako, da so primernejši za streljanje iz bližine ali za na daleč. Po sovjetskih avtorjih je to videti približno tako, kot kaže skica (preseki treh napolnjenih nabojev):

Levo je standardno napolnjeni tulec (1-smodnik, 2-poklopec, 3-čep, 4-tampon, šibre, 6-poklopec).

V sredini je naboj, napolnjen za streljanje iz bližine (1-smodnik, 2-poklopec, 3-čep, 4-šibre, 5-tamponi). Takšen naboj vsebuje štiri sloje šiber.

Desno je naboj za streljanje na večje razdalje (1-smodnik, 1 polietilenski čep, ki preprečuje prodor plinov med šibre in ki zato daje zadovoljivejši raztros, 3-čep, 4-polietilenska košarica, ki preprečuje, da bi se šibre drsale ob stene puškine cevi, pri čemer se deformirajo in nato dajejo večji raztros, 5-šibre, 6-nekoliko tanjši poklopec).

Tulec zapiramo na klasičen način (zarobimo) ali pa ga zvezdasto zapremo tam, kjer poklopec praktično sestavlja zgornji del tulca. Priprave za takšno zapiranje lahko kupimo v tujini, če se ne dobijo pri nas. Prednost je ta, ker ne ovira snopa šiber in se ta zato pravilneje oblikuje.

Z. T.

– živa. Jeklena cev se dvigne, malo zadrhti in se umiri. Čas se ustavi. Zloben blisk in oglušujoč grom oznanita zvitorepino smrt. Kako lepo je, ko se vrneš z lova ves premražen, moker in utrujen. Ko zakuriš v peči, se preoblečeš, natočiš kozarec vina, se usedeš pred peč in počasi premlevaš vtise s pravkar preživetega lova.

Toplota počasi leze vate, vino tudi in kmalu si tako prijetno utrujen, da teh trenutkov ne bi zamenjal za nobene druge.

Glava poraja nove načrte in kuje misli, ki pa so vse počasnejše, počasi pa tudi ona klone in pogreznesh se v sladko spanje.

Zunaj pa je mraz, noč, zima. Navadno se prebudiš še pred dnem. Ogenj v peči je ugasnil in zmrazi te. Vstaneš in pristaviš kavo. Ta te do konca prebudi. Hitro se pripraviš, pokličeš psa in stopiš v mrzlo noč.

Pred tabo je nov dan, poln neznanega, novih pričakovanj...

Po stezi se mi približa stražar, ki me bo zamenjal. Imam še ravno toliko časa, da končam svoje misli.

Še malo in tu bo septembrski dan, ko se bom vrnil iz vojske in z očetom odšel v rakiške grape na jelena v ruku...

Primož Ocvirk

V spomin

Po daljši zahrtni bolezni je 20.9.1989 za vedno zapustil lovske vrste **Robi Delorenzo st.**, član LD Pugled. Številni lovci, znanci in prijatelji smo se z vsemi lovskimi častmi poslovili od njega na pokopališču v Polju pri Ljubljani.

Robi se je rodil 12.11.1923 v Vevčah pri Ljubljani. Mladostna leta so mu tekla ob bregovih Ljubljanske in obrobju Kašelskih, Sostrskih in Zadvorskih hribov. Že takrat se je zapisal naravi in ostal njen oboževalec.

Po končani strokovni šoli se je zaposlil v Papirnici Vevče. Med vojno se je takoj vključil v ilegalno delo OF in spomladi leta 1943 odšel, še ne 18 let star, v partizane. Po osvoboditvi je do leta

Robi Delorenzo

1949 ostal v sestavi JLA.

Lovec je postal šele leta 1957, ko je služboval v Celju, čeprav si je to že dolgo želel. Leta 1959, ko je prevzel mesto direktorja v podjetju Beltinka v Murski Soboti, je postal član LD Dobrovnik. Po vrnitvi v Ljubljano se je leta 1964 včlanil v našo LD Pugled.

Postal je dober in priljubljen lovski tovariš, ki se je z dušo in srcem zapisal zeleni bratovščini. Svoje naloge je opravljal disciplinirano, bodisi na lovu, delovnih akcijah ali pri vseh drugih opravilih v lovišču. Gozd in polje sta mu pomenila dragoceno razvedrilo. S hudomušnostjo in šegavostjo je znal ustvariti veselo razpoloženje v lovski družbi, na zadnjih pogonih in družabnih srečanjih. Ker si je želel izpopolniti svoje lovsko znanje, je leta 1979 opravil lovsko-čuvajski izpit in izpit za preglednika mesa ustreljene divjadi.

Vsestransko aktiven je bil tudi pri organizacijskem delu. V letih 1980/1984 je bil predsednik LD. V tem času je dal pobudo za zgraditev lovskega bivaka in strelišča za glinaste golobe na Ravnem brdu. Nato je bil predsednik nadzornega odbora (od leta 1984 do 1988).

Tudi Robi se je strastno zanimal za strelski šport. Sprva je deloval pri SD Olimpija, nato pa v strelski družini Bine Grajzar v Vevčah. Leta 1978 ga je LD izvolila za predsednika strelske komisije. Našim strelcem je bil mentor, učitelj, trener in vodnik na strelskih prireditvah, na katerih je tudi sam vedno sodeloval.

Za prizadevno in uspešno delo v

Lojze Toplikar

lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, sicer pa je bil tudi nosilec visokih državnih odlikovanj.

Ko mu je bolezen izpila že skoraj poslednje moči, je še vedno prihajal med svoje lovce in se zanimal za vse, kar se je dogajalo v LD.

Robi, hvala za vse, kar si storil za dobro LD Pugled, hvala za tvoje nesebično tovarištvo! Ohranili te bomo v trajnem spominu!

Lovci LD Pugled – FG

Lojze Toplikar, član LD Dobovec, nas je po težki bolezni za vedno zapustil 13.9.1989.

Rodil se je 5.3.1915 v Oseku pri Gorici. V lovstvu je začel delovati leta 1953, torej je bil član slovenske lovske organizacije 36 let. Že leta 1941 je začel delati za OF, in sicer na območju rudarskih revirjev. V njej je aktivno sodeloval do osvoboditve.

Po osvoboditvi je uspešno opravljal vrsto pomembnih družbenopolitičnih funkcij, upravnih in samoupravnih nalog. Za požrtvovalno delo pri graditvi in razvoju naše družbe je dobil številna občinska, republiška in zvezna odlikovanja.

Od sprejema v LD Dobovec je Lojze opravljal vrsto dožnosti. Od leta 1954 od 1959 je bil tajnik LD, od leta 1959 do 1962 družinski kinolog, od leta 1962 do 1969 je bil ponovno tajnik, nato od leta 1969 do 1976 spet kinolog, od leta 1976 do 1985 pa starešina LD. Do smrti je bil naš častni starešina.

Lojze je poleg funkcij v lovski

družini opravljal tudi vrsto funkcij v okviru ZLD Zasavje.

Od leta 1954 do leta 1974 je bil večkrat predstavnik oz. delegat LD Dobovec, od leta 1974 do 1976 je bil član IO ZLD Zasavje, od leta 1976 do 1980 predsednik NO, od leta 1980 do 1984 predsednik skupščine ZLD Zasavje, leta 1984 pa so ga izvolili za predsednika komisije za odlikovanje ZLD Zasavje. Kot delegat ZLD Zasavje je večkrat deloval tudi v upravnih organih LZS.

Za plodno in vestno delo v lovstvu, ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. in II. stopnje.

Lojze je bil znan po svoji skromnosti, vestnosti, doslednosti in veliki marljivosti. Vse naloge je opravljal z velikim čutom odgovornosti do divjadi, lovske organizacije in do družbe. Zaradi teh lastnosti je bil izredno priljubljen ne samo v družini, ampak tudi nasploh.

Za naše lovske vrste je njegova izguba nenadomestljiva, vrzel, ki je nastala, pa bo še dolgo ostala. Lovski tovariši LD Dobovec – I. B.

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Ivan Mikek, LD Zreče, 7.8.1926, + 2.5.1989.

Ivan Hren, LD Zreče, 22.11.1932, + 27.11.1989.

Ivan Štornik, LD Jamnica, 21.12.1933, + 11.1.1990.

Alojz Gregl, LD Bizeljsko, 14.6.1921, + 1.12.1989.

Janez Vidervol, LD Dolenja vas, 7.3.1942, + 14.10.1989.

Miro Ceklin, LD Stara Fužina, 31.8.1936, + 16.9.1989.

Martin Lubas, LD Zeleni vrh, 9.11.1909, + 26.12.1989.

Alojz Erjavec, LD Šentvid pri Stični, 6.5.1914, + 1.1.1990.

Rudolf Kores, LD Kamnica, 14.4.1906, + 7.12.1989.

Ivan Gorenc, LD Sevnica, 27.1.1908, + 27.11.1989.

Jože Kranjc, LD Zabukovje, 5.2.1940, + 1.1.1990.

Miha Avguštin, LD Komenda, 6.10.1922, + 19.11.1989.

Nada Vidmar, LD Komenda, 27.5.1917, + 3.1.1990.

Ivan Humar, LD Tolmin, 10.7.1949, + 8.9.1989.

Maks Močnik, LD Kamnik,

6. 10. 1931, † 26. 12. 1989.

Rudi Oprešnik, LD Slovenj Gradec, 15. 4. 1942, † 26. 9. 1989.

Drago Kržan, LD Brežice, 5. 12. 1932, † 11. 9. 1989.

Franci Grmadnik, LD Dobovec, 2. 6. 1940, † 18. 12. 1989.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

Troboj v vodnem delu ponovno v organizaciji LKD Pomurje

Že tradicionalni troboj lovskih psov v vodnem delu med lovskimi kinologi iz Maribora, Ptuja in Pomurja je po organizacijski plati ponovno pripadel nam in smo ga po nekoliko spremenjenih merilih izvedli v nedeljo, 30. septembra 1989, v mrtvem rokavu Mure, v Kapci.

Najprej naj na kratko orišem začetek in namen takih tekem, saj jih v zadnjem času prirejajo tudi drugod po Sloveniji. Pojavljajo pa se tudi želje, da bi bile take preizkušnje uradne kinološke prireditve, katerih rezultati naj bi se vpisovali v rodovnik. O tem je razpravljal zbor sodnikov za ptičarje, podrobneje pa je nato problem obravnavala zrejna komisija za ptičarje na eni od svojih sej. Ugotovila je naslednje.

Določila pravilnika o strokovnem delu JKS določajo, katere preizkušnje, izpite ali telesne ocene se smejo vpisovati v rodovnik. Preizkušnje v vodnem delu ali njim podobne so le del vseh preizkušenj, zato so lahko le propagandne kinološke prireditve, ki so namenjene ugotavljanju lovске uporabnosti za posamezno disciplino, nikakor pa se njihovi rezultati ne smejo vpisovati v rodovnik. Komisija meni, da je treba določila pravilnika o strokovnem delu JKS spoštovati. Če se take preizkušnje izvajajo, naj se pri ocenjevanju uporabljajo določila in zahteve za preizkus v vodnem delu iz pravilnika o vsestranski uporabnosti preizkušnji ptičarjev, ki obsegajo naslednje discipline: nos, šarjenje v globoki vodi z ločjem, sledenje race v

Vodniki pred tekmo v Ljutomeru leta 1981

globoki vodi z ločjem, iskanje izgubljenega v globoki vodi z ločjem, način prinašanja iz globoke vode in ubogljivost pri vodnem delu. Tudi glede sodnikov je zadeva povsem jasna; vodno delo lahko ocenjujejo le sodniki, ki to delo ocenjujejo pri »svojih« pasemskih skupinah.

Prvo tako preizkušnjo je leta 1974 organizirala podružnica DLP za Pomurje na ribnikih pri Ljutomeru. Nato so se vrstile vse do leta 1981, ko smo organizirali zadnjo. Nekaj jih je bilo pod vodstvom tedaj ustanovljenega Društva ljubiteljev ostrodolnih ptičarjev, saj nekateri vodilni pri DLP (Društvo ljubiteljev ptičarjev) v Ljubljani našega dela niso cenili. Preizkušnje smo organizirali zato, ker smo imeli zaradi napačne strokovne naravnosti v DLP vse manj ptičarjev, sposobnih lo-

viti ob vodi in v njej. Slednje je prišlo še bolj do izraza po sprejetju novih pravilnikov za ptičarje, leta 1976, ko so prireditelji v večini primerov prirejali samo tako imenovane preizkušnje tipa »C« ali celo »B«. To so le preizkušnje psov na polju, celo brez preizkusa dela po strelu, kar je bil vrhunec zablod naše kinologije za ptičarje! Pojasniti moram, da je matična pasemska organizacija za nemške kratkodlake ptičarje (Kurzhaar Verband) že leta pred tem v svojem zrejnem pravilniku zahtevala, da morata biti plemenjak in plemenka preizkušena v vodnem delu in da mora plemenjak uspešno opraviti tudi preizkus ostroti. Strokovni smotri matične pasemske organizacije so v našo kinološko zavest prodirali izredno počasi. Tako je bil tudi »SM« C tekma in vrsto let

Raca je spuščena v vodo, poraslo z ločjem. Pes jo mora zasledovati in pregnati iz ločja pred lovca. To lahko uspešno opravi samo pes, ki ima trden značaj (upa v vodo in ločje), ustrezno lovsko strast in vztrajnost. Pri sledenju pa je najbolj odločilen njegov nos.

Foto V. Pirher

smo se na zborih sodnikov pričevali, da mora biti Memorial Bogdana Sežuna tekma ptičarjev, pri kateri se od psov zahteva najzahtevnejše delo, torej tudi delo v vodi. Prepričan sem tudi, da bi takšna bila, če bi jo zasnoval in organiziral Bogdan Sežun sam. Do danes mi je ostalo v spominu, ko je kot vodja sodniškega zbora ocenjeval vodno delo na vsestranski uporabnosti tekmi ptičarjev leta 1973 v Pomurju in na svoj znani način, nekoliko trdo izrekel končno oceno prikazanega dela: »Ta čokoladna žimavka je dobra, vse drugo je za en d...«

Tako neizprosno, a najprej do sebe, do psov in drugih je vrednotil kinologijo naš do danes največji strokovnjak in poznavalec ptičarjev, Bogdan Sežun.

Sami smo se po burnih strokovnih in še večkrat strokovnjakarskih razpravah pred tremi leti spet dokopali do pravilnikov, ki jih imajo matične pasemske organizacije ptičarjev pa tudi njihove sosednje dežele. Torej zahtevamo, da ptičar v prvem polju na jesenski zrejni preizkušnji pokaže zasnove in odlike dela v vodi, ob delu na polju, pred strelom in po njem, vodljivost in ubogljivost, skratka, po ocenah iz take preizkušnje si lahko poznavalec pasme ustvari mnenje o kakovosti posameznega psa. Če lahko po ocenah na JZP primerja več psov iz istega legla, lahko dokaj zanesljivo oceni kakovost in pomanjkljivosti, ki jih roditelja prenašata na potomce, kar je bistvo vse strokovne lovске kinologije, ki na podlagi progenotestnih analiz legel ugotavlja zrejno vrednost staršev. K temu cilju bi morale biti usmerjene vse preizkušnje lovskih psov, ne samo ptičarjev.

V premislek drugače mislečim naj navržem le nekaj dejstev. Na taki specialni tekmi so merila za ocenjevanje bolj ali manj ostra, tekmujoči psi so različno stari in različnih pasem, imajo več ali manj lovskih izkušenj, in velika verjetnost je, da bodo dobro zasnovani mladi psi ocenjeni slabše... Postal je tudi običaj, da vodniki kakovostne pse leto za letom vodijo na take preizkušnje, kar je sicer povsem človeško, za pasmo pa slabo. Slabo zato, ker

se vodniki zadovoljijo s tem in psov ne pripeljejo na zahtevnejše preizkušnje, kot so širša poljska ali vsestranska uporabnost na preizkušnja, ki edini popolnoma potrđita ptičarjevo vsestransko lovsko uporabnost.

Zaradi slednjega smo v LKD Pomurje merila za troboj nekoliko spremenili in predlagali, naj pade izbor na vodnike z mladimi psi, predvsem v prvem polju ali leto starejše. Ekipe so bile bolj ali manj res sestavljene tako in temu primerni so bili tudi rezultati. Nedvomno bi bili drugačni, če bi sodelovali res samo mladi psi. Pri sojenju pa smo v sodniški zbor pritegnili tudi izkušene vodnike in tako smo delo psov ocenjevali Milan Ivezić, Vojteh Kikl, Stanko Lihtenvalner, Vlado Klobučar in podpisani. Za to, da je bilo delo težje, je poskrbela na srečo še neukročena reka Mura, ki je nekaj dni prej prestopila bregove in preobilno napolnila svoje številne rokave in mirice. Kljub temu in z dobrim občutkom, ker vsaj del obmurske pokrajine še ni uničen, smo preizkušnjo izpeljali do konca.

Ob skromni zakuski v gostilni Jakšič v Kapci smo razglasili rezultate. Ekipno je prvo mesto zasedla ekipa LKD Ptuj, druga je bila ekipa LKD Maribor in tretje Pomurje; za našo ekipo so tekmovali le mladi psi in to tisti, ki so bili najuspešnejši na vodniškem tečaju, ki je potekal vse leto. Kot posameznik je zmagal mladi nemški kratkodlaki ptičar Capi rejca in vodnika Karla Ingoliča iz Poljskave, drugi je bil njegov dve leti starejši brat Ali rejca Ingoliča in z vodnikom Leopoldom Sovičem, in da je bilo zmago slavje popolno, je tretje mesto s prav tako vsemi možnimi točkami dosegla Ingoličeva že dobro znana Anča Gomajnska-Ajda. Prireditelj je tekmujočim podelil pisne diplome in praktične nagrade, sodniki pa smo menili, da moramo korak naprej in morda to srečanje razširiti na vsestransko uporabnostno preizkušnjo ptičarjev, ki naj jo vsako leto priredi eno izmed naštetih LKD.

Vojko Pirher

Krajsanje (kupiranje) repov

Zakaj morajo pravzaprav imeti nekateri lovski psi skrajšane repe? Za zelo veliko ljubiteljev psov je krajsanje repov (in prirezovanje uhljev – op. prev.) mučenje živali.

To vprašanje, ki si ga je med nami gotovo postavil marsikdo, že dalj časa raziskuje Hanfried Uhl, dolgoletni lovski kinolog, aktivni vodnik psov in izkušeni vodja kinoloških izpitov. O tem je pisal v reviji Jäger 6/89. Tako kot za Nemce je to vprašanje zanimivo tudi za nas, zato na kratko povzemamo njegov sestanek.

Vse bolj pogosta vprašanja o utemeljenosti krajsanja repov so upravičena. Pri nekaterih pasmah psov repov ne kupiramo, čeprav so njihove naloge enake in delajo v enakih razmerah.

V navadi je, da nekaterim lovskim psom, predvsem ptičarjem in šarivcem, skrajšamo rep, ko so še mladiči. Zahteve, da je rep treba kupirati, mu niso znane niti iz določb o vzgoji niti iz predpisov glede videza psov posameznih zrežnih združenj. Prav tako še ni slišal, da psi z neskrjšanimi repi ne bi smeli sodelovati na zrežnih pregledih in razstavah. V teku mnogih desetletij, pravi, smo se preprosto navadili na to, da posameznim lovskim psom repe skrajšamo. Torej je pravzaprav absurdno priti na razstavo ali preizkušnjo s psom, ki nima repa predpisano kupiranega. Če se kupec nekega mladiča, ki si ga je rezerviral že v prvih tednih življenja, odloči, da mu repa ne smejo skrajšati, mora rejec njegovo željo upoštevati. Za vsak primer, če bi si kupec kasneje premislil in mladiča ne bi kupil ter bi bilo treba mladiču rep kupirati naknadno, pa se mora rejec finančno zavarovati s kavcijo za stroške veterinarskega posega. Pri nekaterih pasmah lovskega psos pa se že od določil o pasemskih značilnostih (standardu) pred nekako sto leti repi skrajšujejo. To se je tako razširilo, da imamo skrajšan rep brez pomisleka za značilnost posamezne pasme. Pri tem je lahko najmanjši ptičar, epauneul breton, izjema, ker se nekateri mladiči že skotijo brez repa.

Dva stara nemška klasika lovske kinologije utemeljujeta kupiranje repov. Oberländer piše v knjigi Dresura in vodenje lovskega psa, da mora biti rep vsestransko uporabnega lovskega psa – ptičarja na vsak način skrajšan, sicer:

– pri šarjenju po grmovju dobi težko celjive poškodbe;

– rep psa pri zasledovanju tako izda divjadi;

– rep na stojišču ali pri lovu – če pes leži v suhem listju – povzroča »izdajalsko« šumenje.

Friedrich Oswald pa opozarja v knjigi Ptičar:

»Star in upravičen običaj je, da ptičarjem odsekamo del repa. Tako postanejo vztrajnejši pri iskanju, ker je dolg rep pri gibanju v visokem žitu in travi zelo utrujajoč, po drugi strani pa povzroča prevelik šum.« Če te utemeljitve resno premislimo, za današnje čase ne morejo več veljati. Danes namreč nasadi in remize niso več tako bujni in so torej pri današnjih psih možnosti za poškodbe repa veliko manjše, tako da ni več razlogov za kupiranje repov. Po mnenju avtorja psi z neskrjšanim repom glede zmogljivosti in vztrajnosti nikakor – v lovskega smislu – ne zaostajajo! Toda ali si lahko zamišljamo nemškega žimavca z neskrjšanim repom? Tak pes preprosto ne bi spadal v predstavo, ki jo

imamo o njem. Zato, vsaj tako misli avtor, lahko še naprej spoštujemo določila in želje mnogih pasemskih rejskih združenj, naj bodo štirinožci takšni, kot so opisani v standardih. Zaprišeženi nasprotniki skrajševanja repov pa naj si kupijo psa takšne pasme, ki svojo lovsko dejavnost že od pamtiveka opravlja z neskrjšanim repom. Kupiranje ni mučenje živali, če je opravljeno v prvih dneh mladičevega življenja!

Pripravil: Jože Perko

RAZLAGE ZA KUPIRANJE

V moderni strokovni literaturi krajsanje repov psos utemeljujejo takole:

* Krajsanje repa na dolžino, ki je za vsako pasmo posebej določena s standardom in nima od enega vretenca (npr. rottweiler) do okrog polovice repa (koker španjel). Kupiranje se opravi večinoma v tretjem dnevu življenja, ko ima kri že zadostno sposobnost strjevanja in se rana hitro zaceli... (Leksikon za prijatelje psos, Založba Safari).

* Kupiranje (strokovno krajsanje) repa ali uhljev mladičem nekatere pasme je v skladu s pasemskimi predpisi. Skrajšan rep ptičarje varuje pred poškodbami pri šarjenju v gosti podrasti. Kupiranje uhljev je v prejšnjih časih varovalo pse pred poškodbami v boju z velikimi zvermi (volk, medved) ali celo s podganami, ker so jih sicer lahko ugriznile vanje... (Veliki barvni leksikon o psih, Müller Rüslikon).

* Kupiranje repov in uhljev se za nekatere pasme psos zahteva še dandanes kot »kozmetični poseg« v skladu s standardom, čeprav je predvsem skrajševanje repa pri nekaterih velikih pasmah lovskega psos videti povsem nesmiselno... (Pareyeva knjiga o psih)

Predvidena legla lovskega psos

Istrski kdl. goniči (JRGKi):

o:5/I, m:5:/I, leglo 23.3. Rejec Vilko Kozlovič, Pobegi-Poljane 11, 66000 Koper.

o:4/II, m:4/II, leglo 3.3. Rejec Adrijan Simčič, Barbana 8b, 65212 Dobrovo v Brdih.

o:5/I, m:4/I, leglo 5.3. Rejec Anton Šraj, Glogovica 13B, 61296 Šentvid pri Stični.

o:5/I, m:4/I, leglo 17.2. Rejec Anton Žigon, Grčarevec 11B, 61370 Logatec.

o: 5/I,m:5/I, leglo 20.2. Rejec Onorino Jerman, Vanganel 1/a, 66000 Koper.

Resasti istr. goniči (JRGri):

o:5/I, m:4/II, leglo 24.3. Rejec Stojan Vojnovič, Rakovnik 18, 68232 Šentrupert.

Posavski goniči (JRGp):

o:5/I, m:5/I, leglo 21.3. Rejec Ljilja Rijavec, Dol. Trebuša 75, 65283 Slap ob Idriji.

o:4/II, m:5/II, leglo 24.2. Rejec Franc Kraševac, Praproče 15, 68351 Straža pri Novem mestu.

o:5/I, m:5/I, leglo 26.3. Rejec Lado Raztresen, Lučine 32, 64223 Gorenja vas.

Balkanski goniči (JRGB):

o:5/I, m:5/I, leglo 28.3. Rejec To-
ne Strmole, Ob potoku 8, 61295
Ivančna gorica.

Slovenski kopov (JRGSK):

o:5/I, m:5/I, leglo 16.1. Rejec Ja-
nez Zupet, 68275 Škocjan 13.

Brandel-braki (JRBBr):

o:5/I, m:5/I, leglo 24.2. Rejec
Maks Šarman, Jenkova 78,
62000 Maribor.

o:5/I, m:4/I, leglo 3.4. Rejec Mi-
ha Ferk, Gortinska c. 77, 62366
Muta.

o:5/I, m:4/I, leglo 28.3. Rejec Jo-
že Poznič, 63332 Rečica ob Sa-
vinji.

Westfalski brak-jazbečarji (JRWBj):

o:5/I, m:5/I, leglo 22.2. Rejec
Franc Ahačič, 64275 Begunje na
Gorenjskem 88.

Brak-jazbečarji (JRBj):

o:5/I, m:5/I, leglo 3.3. Rejec Jo-
že Drgan, VDV brigade 6, 61431
Dol pri Hrastniku.

o:5/I, m:4/I, leglo 2.3. Rejec Jo-
že Drgan, VDV brigade 6, 61431
Dol pri Hrastniku.

o:5/I, m:4/II, leglo 19.2. Rejec
Miroslav Ozbič, Stomaž 2,
66210 Sežana.

o:5/I, m:5/I, leglo 20.3. Rejec To-
ne Gustinčič, Zg. Pirniče 83 E,
61215 Medvode.

o:5/II, m:4/I, leglo 1.4. Rejec
Marjan Pajk, Vipavska 17, 65270
Ajdovščina.

o:5/I, m:5/I, leglo 26.2. Rejec
Franc Grajš, Klečec 32, 68360
Žužemberk.

Bavarski barvarji (JBb):

o:5/I, m:4/II, leglo 4.4. Rejec Bo-
ris Žele, Pod Primožem 20B,
66257 Pivka.

o:5/III, m:5/II, leglo 23.2. Rejec
Milan Burič, Zg. Škofije 9, 66281
Škofije.

Hanovrski barvarji (JRHB):

o:5/I, m:5/II, leglo 20.2. Rejec
Stane Hribnik, Puštal 82,
64220 Škofja Loka.

Lovski terijerji (JRLT):

o:5/I, m:5/II, leglo 21.3. Rejec
Jože Gutman, Stara cesta 27/a,
69240 Ljutomer.

o:5/I, m:5/II, leglo 10.2. Rejec
Jože Batič, Lokavec 128/E,
65270 Ajdovščina.

o:5/I, m:4/II, leglo 22.3. Rejec
Stanislav Petek, Ločka cesta 17,
68340 Črnomelj.

o:5/I, m:5/II, leglo 22.3. Rejec
Jože Antolič, Miklošičeva 6,
62250 Ptuj.

o:5/I, m:5/II, leglo 23.3. Rejec
Jaka Logar, Gozdna pot 16,
62380 Slovenj Gradec.

o:4/I, m:4/II, leglo 14.2. Rejec
Martin Lokner, Bodrež 16, 63231
Grobello.

o:5/I, m:4/II, leglo 19.3. Rejec
Alojz Žvanut, 65272 Podnanos
39.

o:5/I, m:5/II, leglo 30.1. Rejec
Franc Makoter, Ante Trstenjaka
17, 69240 Ljutomer.

Kratkodlaki jazbečarji (JRJki):

o:5/I, m:5/I, leglo 13.2. Rejec Jo-
že Drgan, VDV brigade 6, 61431
Dol pri Hrastniku.

o:5/I, m:4/II, leglo 11.3. Rejec
Anton Klepec, Ul. II. bataljona
6/e, 63230 Šentjur pri Celju.

Resasti jazbečarji (JRJri):

o:5/I, m:5/I, leglo 5.3. Rejec To-
maž Burazer, Zadruga 7, 68340
Črnomelj.

o:4/II, m:4/II, leglo 2.2. Rejec
Viktor Dragman, Marno 23,
61431 Dol pri Hrastniku.

o:5/I, m:4/II, leglo 28.2. Rejec
Bojan Valenčič, Navratilova pot
2, 68330 Metlika.

o:4/II, m:4/II, leglo 20.2. Rejec
Bogo Povčnik, C. padlih borcev
26, 61431 Dol pri Hrastniku.

Koker španjeli (JRKŠ):

o:5/I, m:4/I, leglo 13.3. Rejec
Ivan Šnofl, 62232 Sp. Voličina
13.

Špringer španjeli (JRŠŠ):

o:5/II, m:4/I, leglo 13.3. Rejec
Adolf Kapš, Brezula 46/b, 62327
Rače.

o:4/I, m:5/I, leglo 10.1. Rejec
Boris Jakopin, 61292 Ig 210.

o:5/II, m:4/II, leglo 4.1. Rejec
Stane Žabkar, Ivanjše 9, 68311
Kostanjevica.

Nem. prepeličarji (JRPr):

rjavci

o:5/I, m:4/II, leglo 18.2. Rejec
Franc Hribar, Ihan 134, 61230
Domžale.

o:5/I, m:4/III, leglo 7.3. Rejec Vi-
ljem Sluga, Rudnik 4, 66240 Ko-
zina.

o:5/I, m:5/I, leglo 16.3. Rejec
Stanko Brodnjak, Ul. Jožefe Lac-
kove 36, 62250 Ptuj.

o:5/I, m:5/III, leglo 10.3. Rejec
Lojze Mertelj, Nas. na Bregu 2,
64282 Gozd Martuljek.

o:5/I, m:4/I, leglo 17.3. Rejec
Stane Skubic, Blatna Brezovica
59, 61360 Vrhnika.

o:5/I, m:II/I, leglo 23.2. Rejec
Metod Loboda, Študljanska 21a,
61230 Domžale.

o:5/I, m:4/II, leglo 14.3. Rejec
Jože Rupnik, Lanišče 3, 61291
Škofljica.

NOV CENIK KZS ZA STORITVE NA PODROČJU LOVSKE KINOLOGIJE

Nov način financiranja strokovnega dela lovske kinolo-
gije nam narekujejo pogoji razvoja lovske kinologije.
Kinološka zveza je v dosedanjem načinu poslovanja
imela dvojni cenik za svoje storitve, ki se je delil na
storitve za lovsko kinologijo in *storitve za športno kino-
logijo*. Športna kinologija se je od vsega začetka financi-
rala samostojno in zaračunavala vse storitve po dejan-
ski vrednosti (od plačila rodovnikov, telesnega ocenje-
vanja, zrejnega pregleda in zaskokov plemenjakov).

Vsa ta sredstva so se zbirala v C programu KZS in so
vsa leta zadoščala za potrebe strokovnega dela kinolo-
ških sodnikov, za del zrejnih komisij in drugih organov,
del teh sredstev pa je bil namenjen za A program, ki je
namenjen KZS za najemnino prostorov, dajatve JKS in
za plačilo dela strokovne službe.

Za lovsko kinologijo pa so se vsa povojna leta zbirala
sredstva pri lovski organizaciji od prispevkov celotnega
lovskega članstva s tem, da so bile storitve KZS za
lovsko kinologijo brezplačne. Težave, ki so se pojavljale
s takim načinom financiranja, so bile iz leta v leto večje,
zato smo na srečo že leta 1980 prešli na plačilo rodovni-
kov po enotni ceni in se odpovedali prispevku lovskega
članstva. LZS je za B program pri KZS financirala le še
strokovno delo (tj. izobraževanje lovske kinološke sod-
nikov, del zrejnih komisij in stroške 4–5 republiških
tekem po pasemskih skupinah lovske psov).

V zadnjih dveh inflacijskih letih pa je strokovna dejav-
nost B programa prerasčala vse načrtovane postavke,
tako da smo s polovičnim plačevanjem stroškov pri delu
kinoloških sodnikov (zbori sodnikov) in z delom zrejnih
komisij ter povračilom stroškov za organizacijo tekem v
okviru LKD še vedno prekoračili dobljena sredstva v letu
1989 za 80%. Upali smo, da bo za leto 1990 LZS te
faktorje upoštevala pri dodelitvi sredstev za B program
(lovska kinologija). Iz gradiva za skupščino LZS in na
večkratno urgence pa smo dokončno dobili odobrenih le
2.020 DEM ali 14.000 dinarjev, kar ne bi zadoščalo niti
za najnujnejše potrebe, da ne upoštevamo tu še pokritja
primanjkljaja iz leta 1989 in seveda pospešenega raz-
voja v lovske kinologiji ter težav, ki nastajajo pri izterja-
tvah odobrenih sredstev.

Na osnovi teh ugotovitev je IO KZS na svoji seji 13. 12.
1989 razpravljal o tej problematiki in sprejel sklep, da
predlaga predsedstvu KZS, da za leto 1990 pripravi in
potrdi enoten cenik storitev za športno in lovske kinolo-
gije, kar bi nam zagotavljalo tržno gospodarjenje in nas
se tem približalo kinološki Evropi.

**Zato obveščamo vse vodnike in lastnike lovske psov,
da od 1. 1. 1990 dalje veljajo enotne cene za
vse kinološke storitve KZS:**

- rodovnik – 140 din
- telesno ocenjevanje – 140 din
- zrejni pregled – 140 din
- zaskok psa plemenjaka – 238 din (od legla, v kate-
rem so najmanj 4 mladiči, ki jo plača KZS lastnik
plemenjaka)

KZS

o:5/II, m:5/I, leglo 27.3. Rejec Franc Krašovec, Sp. Tinsko 13, 63253 Pristava/Mestinju.

serci:

o:4/II, m:5/I, leglo 6.2. Rejec Rajko Kranjc, 63312 Prebold 62 d.

o:5/I, m:5/I, leglo 16.2. Rejec Anton Stritih, Ročevnica 41, 64290 Tržič.

o:5/II, m:4/I, leglo 18.1. Rejec Ivan Kralj, Železničarska 24, 68340 Črnomelj.

o:5/I, m:4/I, leglo 10.3. Rejec

Ivan Glušič, Janka Vrabiča 40, 63320 Titovo Velenje.

o:5/II, m:5/I, leglo 6.3. Rejec Franc Bevc, Ulica talcev 11, 68000 Novo mesto.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

o:5/I, m:5/I, leglo 19.3. Rejec Vojko Pirher, Lukavci 26 a, 69242 Križevci pri Ljutomeru.

o:4/I, m:5/I, leglo 4.3. Rejec Jan-ko Berlič, Kratka 5, 62241 Sp. Duplek.

o:5/I, m:4/I, leglo 7.3. Rejec Franc Rizman, 62276 Miklavž pri Ormožu 10.

o:5/I, m:4/I, leglo 9.3. Rejec Franc & Katja Krnjak, Skolibrova 4, 62270 Ormož.

o:5/I, m:4/II, leglo 12.3. Rejec Slavko Kolar, Pristava 17 a, 69240 Ljutomer.

o:5/I, m:5/I, leglo 9.3. Rejec Vladimir Kobal, Kidričeva 15, 65270 Ajdovščina.

Nem. ostrodlaki ptičarji (JRPos):

o:4/I, m:5/I, leglo 4.2. Rejec Jo-že Bubnik, Gasilska 7, 66000 Koper.

o:4/II, m:4/II, leglo 7.3. Rejec Jo-že Fleruc, Študljanska 87, 61230 Domžale.

Epagneul bretoni (JREB):

o:4/II, m:4/III, leglo 15.2. Rejec Anton Primc, Gregorčičeva 11 a, 66250 Ilirska Bistrica.

KINOLOŠKA ZVEZA
SLOVENIJE

Mali oglasi

V strojenje in izdelavo sprejemamo **napete in posušene kože** lisic, kun, dihurjev, nutrij, pižmovk in zajcev. Krznarstvo Cizej, Gospo-ska 26, 62000 Maribor. Tel.: (062) 27-260.

Prodajam bavarskega barvarja, starega 3,5 meseca. Informacije po telefonu: (067) 81-436, popoldne (Širčelj).

Prodajam dobro ohranjeno tricevko suhl, kal. 12-12/6,5 × 57 R, s strelnim daljnogledom (4 × 32) zeiss-jena (leto izdelave 1979). Cena 2500 DEM v dinarski protivrednosti. Informacije po telefonu: (061) 877-478.

Izdelujem gamsove čope (gams, jelen, divji prašič). Informacije po telefonu: (064) 66-479 – Basaj.

Prodajam skoraj novo, odlično ohranjeno karabinko sava-kranj, kal. 6,5 × 57, s strelnim daljnogledom swarovski 6 × 42 (suhlska montaža). Tel.: (063) 846-094.

Prodajam boroveljsko karabinko, kal. 8 × 57 JS, s strelnim daljnogledom kahles (6 × 42) – suhlska montaža. Informacije po telefonu: (061) 273-322 – Zorman.

Prodajam mladiče pasme hanovrski krvo-sledec (potomce delovnih staršev). Prevzem mogoč v začetku aprila. Ivo Matijačič I. L. Ribara 52a, 54300 Beli Manastir, Tel.: (054) 773-150.

Prodajam resastega istrskega goniča, stara 4 mesece. Alojz Šimenc, Rečica ob Savinji 93. Tel.: (063) 831-795.

Prodajam mlade nemške ostrodlake ptičarje – žimavce in **psico**, staro 2 leti (JZP-172 točk in izšolano v delu po krvnem sledu). Franc Kosi, Narcisna 16, 69241 Veržej. Tel.: (069) 87-195.

Kupim nemško prepeličarko (staro od 7 mesecev do 2 leti), **rjave barve**. Psica mora biti primerna za nadaljnjo zrejo. Franjo Toth, Tel.: (046) 85-423.

Prodajam boroveljsko bokarico (izdelek J. Fanzoja), kal. 16/7 × 65 R, s strelnim daljnogledom habicht (4 × 32) in **boroveljsko bokarico** (izdelek Borovnika), kal. 16/5,6 × 52 R savage, s strelnim daljnogledom (6 × 42) kahles. Informacije po telefonu: (061) 441-151 (od 16. ure dalje) – Ješovnik.

11. 1. 1990 je bil z dvorišča v Murski Soboti odpeljan nemški lovski terier (Ris). Pes je črn, z rjavimi ožigi in resasto dlako. Na prsni ima majhno belo liso. V levem uhlju ima vtetovirano številko 63982. Star je 8 mesecev. Kdor kaj ve o njem, naj mi sporoči po telefonu: (069) 25-455.

Prodajam trap puško SKB-500. Puška je skoraj nova. Informacije po telefonu: (069) 25-455. Cena: 17.000 dinarjev.

Prodajam bokarico, kal. .222 rem/20 mag., s strelnim daljnogledom (6 × 42) swarovski habicht (suhlska montaža). Puška je skoraj nova in ima lepo izrezljano kopito. Cena je 14.000 dinarjev ali 2000 DEM. Tel.: (061) 877-567 – Sedej.

Prodajam leglo hanovrskih krvosledcev (prevzem mogoč po 12.3.1990, ko bodo stari 8 tednov). Alojz Hiti, Mala vas 24/A, 61290 Grosuplje. Tel.: (061) 772-083.

Prodajam češko bokarico super brno, kal. 12/12; **češko bokarico** brno ZH (stari tip), kal. 16/16; nov **strelni daljnogled swarovski (6 × 42)**; **karabinko CZ kal. .22-250** rem. s strelnim daljnogledom zeiss-jena (4 × 32), (suhlska montaža) in **MK rusko puško** s strelnim daljnogledom tasco 4 × 20.

Informacije po telefonu: (061) 272-650 – Le-ben (zvečer, po 21. uri).

Prodajam dobro ohranjeno risanico CZ, kal. 8 × 57 JS, s strelnim daljnogledom kahles – swarovski (6 × 42), z obdelanim kopitom ter **skoraj novo češko bokarico**, kal. 12/7 × 65 R, z menjalnimi cevmi 12/12. Informacije po telefonu: (067) 51-731 od 20.–21. ure – Šajn.

Prodajam skoraj novo karabinko, kal. 7 mm rem. mag. (izdelana po naročilu) v Savi-Kranj. Montiran je strelni daljnogled swarovski-nova (6 × 42), križ 4A – suhlska montaža. Cev je iz böhler rasant jekla (65 cm), kopito pa je ročno izdelano, s poudarjenim pištolskim ročajem. Sprožilni mehanizem je opremljen z naprožilcem in varovalko na vratu kopita. Tel.: (061) 267-397, Andrej Zorman, Vrhovci c. X/24, 61000 Ljubljana.

Prodajam strelni daljnogled tell wetzlar (6 × 42), križ-4, modra optika in **dvogled swarovski 10 × 40** (modra optika z rumenim filtrom). Tel.: (061) 267-397 – Zorman.

Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno pošiljam po pošti (povzetje). – Vojin Pejčič, Kolodvorska 62, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.

Prodajam risanico remington woodmaster kal. .308 winch, s strelnim daljnogledom variabel 3–9 × 40 in **karabinko CZ kal. .243** winch., s strelnim daljnogledom habicht (4 × 32). B. Jež, Vogelna 10, Ljubljana. Tel.: (061) 211-841.

Prodajam novo tricevko suhl kal. 12–12/7 × 65 R (model 32) in **karabinko** kal. 7 × 64. Informacije po telefonu: (068) 440-33 dopoldne ali (068) 44-789 popoldne (od 18–21. ure).

OBVESTILO

Lovska zveza Slovenije je izdala ponatis knjižice **UREDITEV LOVIŠČ ZA MALO DIVJAD**, avtorja **Lojzeta Černeta**, dipl. inž. agr. in samostojnega svetovalca za lovstvo pri LZS.

Divjad je s tisočeriimi nitmi povezana z naravnim okoljem in odvisna od njega ter od vseh elementov krajine. Zato sta učinkovito varstvo in gojitev divjadi mogoča le z ohranjanjem in izboljšanjem naravnega okolja. Kako zagotoviti poljski divjadi primerne življenjske razmere, ji omogočiti nadaljnji obstoj in uspešno gospodarjenje z njo, je opisano v izbranih poglavjih Ureditve lovišč za malo divjad. Knjižica je zato dragocen pripomoček pri načrtnem urejanju življenjskih razmer za malo divjad v intenzivnem kmetijstvu. Problematiko ureditve lovišč mora poznati čim širši krog lovcev, zato spada po več izvodov te knjižice v sleherno lovsko organizacijo, ki se ukvarja s problemi gojitve male divjadi. Še posebno pa priporočamo, da si jo priskrbijo vsi lovski tehniki in lovski čuvaji.

Knjižica stane 55 dinarjev in jo lahko naročite prek zvez lovskih družin. Pri neposrednem naročilu bomo knjižico poslali po povzetju in zaračunali tudi pošt-nino.

Lovska zveza Slovenije

VSEM DOSEDANJIM SODELAVCEM PRI RAZISKOVALNI NALOGI EKOLOGIJA DIVJEGA PETELINA V SLOVENIJI

V letu 1990 bomo skupaj s komisijo za veliko divjad in zveri pri Lovski zvezi Slovenije organizirali spomladansko štetje na vseh dosedanjih doslej popisanih aktivnih rastiščih divjega petelina (tako v loviščih LD kot v gojitvenih loviščih).

Obrazce, prirejene za 5-kratno štetje, bomo razposlali do konca marca. Obrazcem bo priložen tudi anketni list z vprašanji o stanju rastišč, o njihovi ogroženosti oz. morebitnem propadu. Za sodelovanje pri tej akciji, ki naj bi potekala do konca letošnjega aprila, se vam vnaprej zahvaljujemo.

*Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo
Ljubljana
za doc. dr. Miha Adamič*

Lovske organizacije **Krimskega lovskogojitvenega območja** vabijo k ogledu **PREGLEDA Odstrela Jelenjadi v letu 1989**

Pregled si bo mogoče ogledati **v soboto, 7. in nedeljo, 8. aprila 1990**, v Zadrúžnem domu v Iški vasi pri Igu. Prireditelj je Lovska družina Ig.

Otvoritev pregleda bo v soboto, 7. aprila, ob 10. uri, zaključek v nedeljo ob 15. uri.

LOVSKE DRUŽINE

Za izboljševanje življenjskih razmer za divjad vam ponujamo **gomolje topinamburja**, idealne remizne prehranske rastline. Na ar sadimo 15–20 kg gomoljev. **Cena je 30 din/kg fco Ljubljana**. Količino nad 30 kg pošljemo skupaj z navodili na stroške kupca.

Predvideni rok dobave je druga polovica aprila.

Lovska zveza Slovenije

KOMPAS

ODDELEK ZA LOVNI TURIZEM

vabi k sodelovanju splošno razgledane, urejene in komunikativne vodice – lovce, ki so pripravljeni spremljati naše tuje lovske goste po loviščih v Jugoslaviji. Pogoji je aktivno znanje italijanskega, nemškega ali angleškega jezika, zaželeno pa je tudi znanje francoščine.

Prijave bomo z veseljem sprejeli na naslov:

**KOMPAS – LOV
Pražakova 4
61000 LJUBLJANA**

